

ถูกต้อง
เป็นธรรม

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

พิมพ์ครั้งที่ ๔

ព្រឹត្តិការណ៍
ចំណេះដឹង
សម្រាប់
អ្នកប្រកួតប្រជែង
ក្នុង
វិស័យ
សេដ្ឋកិច្ច
ជាតិ

ถูกต้อง เป็นธรรม

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๑ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ถูกต้อง เป็นธรรม. -- กรุงเทพฯ : สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, ๒๕๕๗.

๑๔๘ หน้า

๑. กฎหมายปกครอง. I ชื่อเรื่อง

ISBN : ๙๗๘ ๖๑๖ ๘๑๑๖๖ ๒ ๘

เจ้าของ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

จัดทำโดย สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้จัดทำ นายปรีดา เวทยาวงค์
นางนลินพรพรณ ไวสีบข่าว
นางสาวนภภรณ์ เอ็มพิทักษ์
นายพิริยะ ศิริโพธิ์พันธุ์กุล
นางสาวกรชนก พันธุมวาทก์
นางสาวรอยพิมพ์ ธีระวงษ์
นางสาวอัญพัชญ์ สัตยาพันธุ์
นางสาวปิยะภรณ์ ทรัพย์คำจันทร์
นางสาวณิชานันท์ ไชโย

พิมพ์ที่ บริษัท ควอเทท กราฟิกส์ จำกัด
๓๒๒ / ๒ ถนนพหลโยธิน ซอยพหลโยธิน ๓๐ แขวงจันทรเกษม
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๐ ๒๕๑๓ ๓๕๐๓ โทรสาร ๐ ๒๕๑๓ ๓๘๐๒

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามทำลอกเลียนไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือนอกจากจะได้รับอนุญาต

คำนำ (พิมพ์ครั้งที่ ๑)

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ (๑) (๗) คือ การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะกรณีนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินนั้น แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย แต่ถ้าประชาชนยังเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถดำเนินการสอบสวนเรื่องร้องเรียน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงพิจารณาเรื่องร้องเรียนโดยยึดหลัก **"ความถูกต้อง"** และ **"ความเป็นธรรม"** ควบคู่กันไป เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายคือการแก้ไขความทุกข์ร้อนของประชาชนเป็นสำคัญ

หนังสือ **"ถูกต้อง เป็นธรรม"** เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอตัวอย่างผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายใต้อุณหภูมิของความถูกต้องและหลักความเป็นธรรมตามที่กล่าวข้างต้น โดยตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ประชาชนยังเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนให้แก่หน่วยงาน โดยแบ่งประเภทเรื่องร้องเรียนออกเป็น

- เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น
- เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและราชทัณฑ์
- เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับปัญหาที่คืน
- เรื่องร้องเรียนประเภทอื่น ๆ

อนึ่ง เรื่องร้องเรียนที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ เป็นเรื่องร้องเรียนที่ได้ดำเนินการภายใต้บทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ในเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จึงยังปรากฏคำว่า "**ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**" และ "**สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**" ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนเป็น "**ผู้ตรวจการแผ่นดิน**" และ "**สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน**" แล้ว

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินขอขอบคุณ มูลนิธิคอนราด อาเคเนาท์ ที่สนับสนุนการจัดพิมพ์ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและผู้สนใจโดยทั่วไป สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะนำเสนอตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่น่าสนใจอีกในโอกาสต่อ ๆ ไป

(ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช)
เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๐

คำนำ (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยในครั้งนั้นใช้ชื่อว่า "ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา" ซึ่งมีหน้าที่หลักสำคัญประการหนึ่งคือ ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรมไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

คำว่า "ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม" เป็นวลีที่สำคัญที่ถือเป็นเอกลักษณ์การทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน นั่นคือ ถึงแม้ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็ตาม หากประชาชนยังได้รับความเดือดร้อนอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถเข้าไปตรวจสอบและสอบสวน เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขคลายทุกข์ร้อนให้กับพี่น้องประชาชนได้

หนังสือ "ถูกต้อง เป็นธรรม" ได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามนัยดังกล่าว ซึ่งไม่เพียงเป็นการเผยแพร่ผลงานเท่านั้น หากแต่เป็นกรณีตัวอย่างให้บุคคลทั่วไป ที่อาจจะประสบพบเหตุในลักษณะเดียวกัน ได้ใช้เป็นแนวทางในการใช้สิทธิร้องเรียนเพื่อแสวงหาความเป็นธรรมให้กับตนเอง หรือบุคคลอื่นที่กำลังได้รับความเดือดร้อน และต้องการให้มีหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบเข้าไปช่วยเหลือ

ในการจัดพิมพ์หนังสือ "ถูกต้อง เป็นธรรม" ครั้งที่ ๒ นี้ ได้มีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัย และเพิ่มเติมกรณีตัวอย่างให้ได้ศึกษากันมากขึ้น ทั้งนี้ ต้องขอขอบคุณคณะทำงานที่เสียสละเวลาค้นคว้าและเรียบเรียงข้อมูลมานำเสนอ เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านและติดตาม ซึ่งหวังว่าเกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าและเพิ่มพูนความรู้ในมิติการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐต่อไป

(นายเฉลิมศักดิ์ จันทรม)

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมษายน ๒๕๕๕

คำนำ (พิมพ์ครั้งที่ ๔)

ภารกิจการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนเป็นภารกิจที่สำคัญของ "ผู้ตรวจการแผ่นดิน" ตามรัฐธรรมนูญที่มีเจตนารมณ์มุ่งหวังให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกที่จะช่วยแก้ไขเยียวยา และบรรเทาความเดือดร้อนให้ประชาชนจาก "การปฏิบัติหรือ ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนโดยไม่เป็นธรรม หรือประชาชนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม แม้ว่ากรณะนั้นจะชอบ หรือไม่ชอบ ด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม"

จากการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากประชาชน มีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงความเดือดร้อนของประชาชน จากทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทยที่ยังต้องการความช่วยเหลือและคืนความเป็นธรรมในหลายกรณี จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงในหลายกรณีแล้ว พบว่า หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ดำเนินการไปตามระเบียบขั้นตอนโดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ แต่กลับก่อให้เกิดผลในเชิงลบแก่ประชาชน ซึ่งเป็นเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องเข้าไปคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น และมีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ปรับปรุงแก้ไข หรือดำเนินการด้วยความระมัดระวังเพื่อมิให้เกิดเป็นกรณี que สร้างความไม่เป็นที่พอใจ อันนำมาสู่การร้องเรียน ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้อีก

"ผู้ตรวจการแผ่นดิน" เห็นว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาจากข้อร้องเรียน ในลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้น น่าจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อประชาชนโดยทั่วไป ในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการใช้สิทธิร้องเรียนเพื่อแสวงหาความเป็นธรรมให้กับตนเอง หรือแนะนำบุคคลอื่นที่กำลังได้รับความเดือดร้อน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้ประมวลและเรียบเรียงเรื่องราวจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อถ่ายทอดและจัดพิมพ์เป็นหนังสือ "ถูกต้อง เป็นธรรม" ขึ้น

หนังสือ "ถูกต้อง เป็นธรรม" ตีพิมพ์ครั้งแรก ในปี ๒๕๕๑ และได้ทำการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอ่านเข้าใจง่ายและเพิ่มเติมกรณีตัวอย่างให้แก่ผู้อ่าน ในการตีพิมพ์ครั้งที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๕ และได้รับการตอบรับจากผู้อ่านเป็นอย่างดี จนต้องมีการตีพิมพ์ครั้งที่ ๓ และครั้งที่ ๔ ในปี ๒๕๕๗ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินมากขึ้นจากผลงานที่ผ่านมา และจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ตามสมควร

(นายเฉลิมศักดิ์ จันทรทิม)

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตุลาคม ๒๕๕๗

คำนำ	๕
เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑ อำเภอคำเนินการจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านล่าช้า	๑๘
เรื่องร้องเรียนที่ ๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ราชการ	๒๑
เรื่องร้องเรียนที่ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบลมีเจตนาปิดบังข่าวการสอบราคา	๒๔
เรื่องร้องเรียนที่ ๔ เทศบาลไม่เปิดสัญญาณไฟจราจรบริเวณสี่แยกทั้งที่มีเสาสัญญาณ ไฟจราจรอยู่	๒๖
เรื่องร้องเรียนที่ ๕ หน่วยงานราชการปล่อยให้มีการลักลอบขุดทราย	๓๐
เรื่องร้องเรียนที่ ๖ องค์การบริหารส่วนตำบลเรียกเก็บภาษีโรงเรียนและที่ดินของผู้ร้องเรียน สูงกว่าความเป็นจริงและไม่เป็นธรรม	๓๒
เรื่องร้องเรียนที่ ๗ เทศบาลไม่ดำเนินการกรณีสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ที่อาจสร้าง ความเดือดร้อนอันตรายให้กับประชาชนผู้อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง	๓๗
เรื่องร้องเรียนที่ ๘ สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการก่อสร้างท่อระบายน้ำเสีย โดยไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียรองรับ	๓๘
เรื่องร้องเรียนที่ ๙ หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการกรณีผู้ประกอบการร้านอาหารบนเรือแพ ส่งเสียงดังรบกวนผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง	๔๒

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐	๕๔
ประชาชนได้รับผลกระทบจากการฉีกยาฆ่าแมลงของผู้ประกอบการ ปลูกส้มโชกุน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑	๕๘
เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ กรณีไม่มาตรวจสอบ อาคารที่คัดแปลงเป็นหอพัก	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒	๕๓
เทศบาลละเลยไม่ดำเนินการกับเจ้าของอาคาร ซึ่งก่อสร้างอาคาร โดยไม่ได้รับอนุญาต และก่อสร้างอาคารเป็นร้านอาหารรुकั้ที่คิน ของผู้ร้องเรียน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓	๕๕
การก่อสร้างสถานีสูบน้ำของเทศบาลก่อสร้างผิดไปจากแบบที่เคยแจ้ง ให้ผู้ร้องเรียนทราบ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๔	๕๘
เทศบาลตำบลดำเนินการจัดรูปที่ดินและก่อสร้างระบบสาธารณสุขปโภค ในที่ดินของผู้ประสบอัคคีภัย โดยมีขอด้วยกฎหมาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๕	๖๐
ขอให้เทศบาลนครหยุดทำการปรับปรุงถนน เนื่องจากถนนยังอยู่ใน สภาพคิมาก ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๖	๖๒
องค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแบบแปลน การก่อสร้างงานท่อและการพิจารณาขยายระยะเวลาการก่อสร้าง โครงการก่อสร้างลำช้า	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๗	๖๔
องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลประกาศสอบราคาจัดจ้าง โครงการต่าง ๆ โดยไม่เป็นธรรม และไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวง มหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๘	๖๗
เทศบาลตำบลก่อสร้างท่อระบายน้ำและทางเดินเท้าโดยไม่เว้นทางแยกเข้าบ้านของผู้อาศัยริมถนน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๘	๖๘
องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดำเนินการกรณีการประกอบการเพาะเลี้ยงสุกรทำให้เกิดมลภาวะ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๒๐	๗๑
องค์การบริหารส่วนตำบลอนุญาตให้มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	

เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและราชทัณฑ์

เรื่องร้องเรียนที่ ๑	๗๘
เจ้าหน้าที่ตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ควบคุมดูแลการค้าเงินกิจการร้านคาราโอเกะที่เปิดเสียงเพลงดังรบกวนผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง	
เรื่องร้องเรียนที่ ๒	๘๑
พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนส่อไปในทางให้การช่วยเหลือผู้ต้องหา และพนักงานอัยการไม่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานแสดงตัวบุคคลของผู้ต้องหา ทำให้ผู้ต้องหาสามารถแจ้งชื่อและที่อยู่อันเป็นเท็จ เมื่อหลบหนีจึงไม่สามารถติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดีได้เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๓	๘๗
เจ้าหน้าที่ตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมตัวผู้ต้องหา	
เรื่องร้องเรียนที่ ๔	๘๘
เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงกิริยาและวาจาไม่สุภาพอันอาจเกิดจากเหตุซึ่งสุราที่ดื่มขณะปฏิบัติหน้าที่	
เรื่องร้องเรียนที่ ๕	๘๑
พนักงานสอบสวนสั่งอายัดรถยนต์โดยมิชอบ	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เรื่องร้องเรียนที่ ๖	๘๓
พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนล่าช้า ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๗	๘๖
เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับแก้งค์ดำเนินการคดีโดยออกไปสั่งและใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับความผิด	
เรื่องร้องเรียนที่ ๘	๘๗
เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ดำเนินการตามที่ผู้ร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๙	๘๘
เจ้าหน้าที่ตำรวจจับรถจักรยานยนต์โดยมิชอบ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐	๑๐๑
เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นด้วยวิธีการรุนแรงเกินสมควรแก่เหตุ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑	๑๐๕
เรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาไม่ส่งมอบเอกสารประวัติส่วนบุคคลและรูปถ่ายคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน ภายหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษายกฟ้องผู้ร้องในทุกข้อกล่าวหา และไม่ปล่อยตัวผู้ร้องเรียนในทันทีที่ศาลได้ออกหมายปล่อยตัว ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒	๑๐๘
พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓	๑๑๐
พนักงานพินิจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและสั่งลงโทษเยาวชนโดยไม่เป็นธรรม	

เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับปัญหาที่ดิน

เรื่องร้องเรียนที่ ๑	๑๑๔
เจ้าหน้าที่นำที่ดินที่ราษฎรครอบครองไปปลูกป่าโดยไม่ได้รับความยินยอม	

เรื่องร้องเรียนที่ ๒	๑๑๕
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนได้	
เรื่องร้องเรียนที่ ๓	๑๑๘
กองทัพเรือให้ราษฎรออกจากที่ราชพัสดุที่กองทัพเรือดูแล	
เรื่องร้องเรียนที่ ๔	๑๑๘
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนำรังวัดแนวเขตที่ดินสำหรับที่หลวง โดยรังวัดรวมเอาที่ดินของราษฎรเข้าในแนวเขตที่ดินสำหรับที่หลวงด้วย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๕	๑๒๑
สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสำรวจรังวัดที่ดินที่ผู้ร้องเรียนอาศัยทำกิน เพื่อออกหนังสืออนุญาตให้บุคคลอื่นเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑)	
เรื่องร้องเรียนที่ ๖	๑๒๓
สำนักงานที่ดินอำเภอไม่ออกโฉนดที่ดินให้ เนื่องจากเป็นที่สาธารณประโยชน์	
เรื่องร้องเรียนที่ ๗	๑๒๕
กรมชลประทานบุคคลคลองชลประทานผ่านที่ดินของผู้ร้องเรียนโดยไม่จ่ายค่าเวนคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน และได้ทำการคัดค้านการรังวัดรับรองเขตที่ดินของผู้ร้องเรียน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๘	๑๒๘
หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการคืนที่ดินให้ผู้ร้องเรียน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๙	๑๓๑
กองทัพเรือเวนคืนที่ดินไปโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดิน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐	๑๓๓
กรมโยธาธิการกำหนดค่างานเงินค่าทดแทนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถูกเวนคืนน้อยกว่าราคาที่เป็นจริง และการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้าทำให้เกิดความเดือดร้อน	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑ ๑๓๕
เจ้าหน้าที่ของรัฐบุกเข้าทำลายพืชผลอาสินที่ผู้ร้องเรียนปลูกไว้ในที่ดิน
ทำกินโดยไม่เป็นธรรม
- เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒ ๑๓๘
หน่วยงานราชการเวนคืนที่ดินไปโดยนำไปใช้ประโยชน์ผิดวัตถุประสงค์
ของการเวนคืน

เรื่องร้องเรียนประเภทอื่น ๆ

- เรื่องร้องเรียนที่ ๑ ๑๔๔
การอนุญาตก่อสร้างห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี
เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- เรื่องร้องเรียนที่ ๒ ๑๔๗
หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานไม่ดำเนินการกับผู้ประกอบกิจการ
เคเบิลทีวีที่ดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาต
- เรื่องร้องเรียนที่ ๓ ๑๕๐
สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินการออกบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่
ของรัฐล่าช้า
- เรื่องร้องเรียนที่ ๔ ๑๕๒
กรมการขนส่งทางบกกำหนดให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) ทุกแห่ง
ต้องติดตั้งเครื่องทดสอบห้ามล้อและเครื่องทดสอบศูนย์ล้อรถเพิ่มเติม
อันเป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ประกอบการสถานตรวจสภาพรถเอกชน
- เรื่องร้องเรียนที่ ๕ ๑๕๕
การปราบปรามครหลวงคำนวณค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่สูงเกินควร
- เรื่องร้องเรียนที่ ๖ ๑๕๗
สถานธนาอนุบาลปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ยไม่ชัดเจน

เรื่องร้องเรียนที่ ๗	๑๕๘
ธนาคารออมสินปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่กรณีการดำเนินการโครงการธนาคารประชาชน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๘	๑๖๒
คณะกรรมการอาหารและยาไม่ออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร	
เรื่องร้องเรียนที่ ๙	๑๖๕
องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า โดยทำลายป่าไม้พื้นที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐	๑๖๗
เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต โดยเบียดบังเอาเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวโดยทุจริต	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑	๑๗๐
บทบัญญัติของพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒	๑๗๔
การแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการแห่งประเทศไทย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓	๑๗๖
หน่วยงานของรัฐพิจารณาการขอต่อใบอนุญาตให้คูศทรายโดยไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๔	๑๗๘
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๕	๑๘๑
เจ้าหน้าที่มีความประพฤติเชิงชู้สาวกับหญิงอื่นที่มีชู้ภรรยา และไม่ส่งเสียอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว	

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๖	๑๘๓
การก่อสร้างคลองชลประทานเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๗	๑๘๕
พนักงานอัยการกลับแก้งไม่ส่งหมายเรียกให้ไปเป็นพยานต่อศาล และใช้น้ำเสียงแข็งกร้าวคุกคามกับผู้ร้องเรียนที่มาติดต่อราชการ	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๘	๑๘๘
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐	
เรื่องร้องเรียนที่ ๑๙	๑๙๐
บริษัทขนส่งไม่ชำระหนี้ค่าน้ำมันที่ค้างอยู่ให้กับนิติบุคคลเอกชน	
เรื่องร้องเรียนที่ ๒๐	๑๙๓
คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ๑๘๔ / ๒๕๕๓ เรื่องยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้รักษาราชการแทนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย	
เรื่องร้องเรียนที่ ๒๑	๑๙๕
ประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ศรี และมาตรา ๕๗ เบญจ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	

ส่วนที่
๑

เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับ
การปฏิบัติราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

เรื่องร้องเรียนที่ ๑

อำเภอดำเนินการจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านลำข้า

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณี ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ยื่นคำร้องขอรับเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านกับหน่วยงานต้นสังกัด คือ อำเภออุทัย ต่อมาที่ทำการปกครองจังหวัดได้มีหนังสือแจ้งไปยังอำเภออุทัย ซึ่งนายอำเภออุทัยได้เกษียณหนังสือแจ้งให้เสมียนตราอำเภอและผู้ใหญ่บ้าน (ผู้ร้องเรียน) ทราบแต่ในความเป็นจริงแล้ว ไม่ได้มีการแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบแต่ประการใด จนกระทั่งเวลาได้ล่วงเลยมานานมาก ผู้ร้องเรียนได้ไปสอบถามความคืบหน้า เสมียนตราอำเภอ จึงได้ถ่ายสำเนาหนังสือฉบับดังกล่าวให้ พร้อมทั้งแจ้งให้ไปติดต่อเสมียนตราจังหวัดเอง ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่า น่าจะอยู่ในชั้นคณของเสมียนตราอำเภอเป็นผู้ดำเนินการ แต่กลับไม่มีใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ อ้างว่างบประมาณไม่มีบ้าง ไม่อยู่บ้าง ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมประสานงานกับกรมการปกครอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพิจารณาข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นสรุปได้ ดังนี้

ผู้ร้องเรียนถูกสั่งพักหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๒ ถึงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๖ กรณีถูกกล่าวหาว่ารุกล้ำทางสาธารณะ และศาลได้มีคำสั่งยกฟ้องโดยคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาคณะกรรมาการสอบสวนทางวินัยพบว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวไม่มีมูลความผิดและไม่มีมลทินมัวหมอง ผู้ร้องเรียนจึงได้รับคำสั่งให้กลับเข้ารับหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๖ และได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาการจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านระหว่างถูกสั่งพักหน้าที่ต่ออำเภออุทัย

อำเภออุทัยมีหนังสือขอให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาวิวินิจฉัยกรณีดังกล่าว ซึ่งจังหวัดได้มีหนังสือหารือกรณีดังกล่าวไปยังกรมการปกครอง ต่อมากรมการปกครองมีหนังสือตอบข้อหารือของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสรุปว่า กรณีของผู้ร้องเรียนนั้น เมื่อคดีถึงที่สุดปรากฏว่าไม่มีมูลความผิด และไม่มีมลทินมัวหมอง จังหวัดจึงต้องจ่ายเงินตอบแทนตำแหน่งให้เต็ม โดยการส่งจ่ายให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินให้ปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลัง เรื่องการเบิกค่าใช้จ่ายค่างเบิกข้ามปี

กรมการปกครองได้มีหนังสืออนุมัติให้จังหวัดเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านค่างเบิกข้ามปีงบประมาณ ๒๕๖๖ จำนวน ๒๘,๕๐๐ บาท ให้แก่ผู้ร้องเรียน ซึ่งได้เบิกจ่ายไปแล้ว ส่วนเงินที่เหลืออีกจำนวน ๘๒,๘๐๐ บาท กรมการปกครองแจ้งว่า เป็นค่าใช้จ่ายค่างเบิกข้ามปีเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณ ต้องขอทำความเข้าใจความตกลงกับกรมบัญชีกลาง ซึ่งผลเป็นประการใดจะแจ้งให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทราบต่อไป ซึ่งต่อมาจังหวัดทราบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบของกระทรวงการคลังใหม่ หากจังหวัดมีเงินเหลือในปีงบประมาณนั้นก็สามารถจัดสรรให้ได้เลย จังหวัดจึงได้มีหนังสือแจ้งกรมการปกครองขอให้จัดสรรเงินดังกล่าวให้ ในการนี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานกับกรมการปกครองให้ดำเนินการจัดสรรเงินดังกล่าวให้แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยเร็ว

ต่อมา จากการประสานงานกับกรมการปกครองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทราบว่า ได้โอนงบประมาณดังกล่าวให้อำเภออุทัย และอำเภออุทัยได้จ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในระหว่างถูกสั่งพักหน้าที่ให้แก่ผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนไปอย่างเหมาะสมแล้ว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้ตามมาตรา ๒๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒

อย่างไรก็ตาม การที่กรมการปกครองได้มีหนังสืออนุมัติให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านค่างเบิกข้ามปีงบประมาณ ๒๕๖๖ จำนวน ๒๘,๕๐๐ บาท ให้แก่ผู้ร้องเรียนแล้ว สำหรับค่าใช้จ่ายค่างเบิกข้ามปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ถึงปีงบประมาณ ๒๕๕๕ จำนวน

๘๒,๑๘๐ บาท กรมการปกครองแจ้งว่าเป็นค่าใช้จ่ายค้างเบิกข้ามปีเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณ ต้องขอทำความตกลงกับกรมบัญชีกลาง ซึ่งผลเป็นประการใด จะแจ้งให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทราบต่อไป แต่หลังจากนั้นมากรมการปกครองก็ไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอำเภออุทัยก็ได้มีการติดตามเรื่องดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเรียน แต่ประการใด จนกระทั่งระยะเวลาล่วงเลยผ่านมาเป็นเวลานานถึง ๒ ปีกว่า และผู้ร้องเรียนมีหนังสือร้องเรียนมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้มีการดำเนินการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านส่วนที่เหลือให้แก่ผู้ร้องเรียน กรณีนี้จึงเห็นว่าการที่กรมการปกครอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอำเภออุทัย ดำเนินการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านระหว่างถูกสั่งพักหน้าที่ให้แก่ผู้ร้องเรียนล่าช้าเกินสมควร ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ร้องเรียน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ แจ้งไปยังกรมการปกครอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอำเภออุทัย ขอให้กำกับเจ้าหน้าที่ในสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความละเอียดรอบคอบและพึงระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่อย่าให้เกิดความล่าช้าเกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีร้องเรียนเช่นนี้ขึ้นอีก

เรื่องร้องเรียนที่ ๒๓

ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ เนื่องจากไม่ดำเนินการพิจารณาเพิกถอน

การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. ๓ ก.) ที่ออกคลาดเคลื่อน ทับที่ดินของผู้ร้องเรียน โดยใช้เวลาคำเนิการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวยาวนานเกินสมควรแก่เหตุ จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน ทำให้ไม่สามารถยื่นคำร้องขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินทำกินหรืออยู่อาศัยได้

ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ว่าที่ดินทำกินของตนถูกบุคคลอื่นนำไปออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. ๓ ก.) โดยมีขอบ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ตั้งกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริงแล้วพบว่าหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. ๓ ก.) ดังกล่าวออกโดยคลาดเคลื่อนจริงเนื่องจากผู้ขอไม่มีสิทธิครอบครองสมควรให้เพิกถอน แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดยังไม่ได้มีคำสั่งเพิกถอน โดยแจ้งผู้ร้องเรียนว่าจะต้องรอให้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๘) มีผลบังคับใช้ก่อน ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย

• พลการพิจารณาของพัสดุราชการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กระทรวงมหาดไทยชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากปลัดกระทรวงมหาดไทย และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นดังนี้

การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ดำเนินการสั่งเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส. ๓ ก.) ที่ได้ออกทับที่ดินของผู้ร้องเรียน ทั้งที่คณะกรรมการที่ได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาสอบสวนเรื่องดังกล่าว ได้รายงานผลการสอบสวนแล้วว่าการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าวออกโดยคลาดเคลื่อนสมควรต้องเพิกถอนตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน (ก่อนแก้ไข) ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นได้บัญญัติให้ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งเพิกถอน แก้ไขการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ที่ออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมิได้สั่งเพิกถอน แต่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยผ่านมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาสามปีกว่า โดยไม่ได้มีการเพิกถอน

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว เป็นการปฏิบัติและละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้น จะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

แต่เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการแก้ไขมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมาย ที่ดินใหม่ โดยกำหนดให้เพียงอธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายเท่านั้น มีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไข การออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ที่ออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย การแก้ไข มาตรา ๖๑ นี้มีผลทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีอำนาจสั่งเพิกถอนหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ที่ออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ว่าราชการจังหวัด จึงส่งสำนวนการสอบสวน ไปให้อธิบดีกรมที่ดินพิจารณาดำเนินการตามกฎหมาย แต่อธิบดีกรมที่ดินส่งเรื่องดังกล่าวคืนผู้ว่าราชการจังหวัด โดยอ้างว่าให้ทางจังหวัด รอกฎกระทรวงที่จะออกตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินที่แก้ไขใหม่ ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ทางจังหวัด และกรมที่ดินอ้างว่าต้องรอให้กฎกระทรวงใช้บังคับก่อนนั้น เป็นการไม่เป็นธรรม แก่ผู้ร้องเรียนอย่างยิ่ง เพราะเมื่อไม่มีกฎกระทรวงใช้บังคับก็ต้องดำเนินการ ไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จึงจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้ง ความเห็นและข้อเสนอแนะ ส่งให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาคำเนินการเพิกถอน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ออกโดยคลาดเคลื่อนโดยเร็ว

• พลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้แจ้งมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ว่าได้สั่งให้กรมที่ดินดำเนินการเพิกถอนหนังสือดังกล่าวแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๓

องค์การบริหารส่วนตำบลมีเจตนาปิดบังข่าวการสอบราคา

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี มีเจตนาปิดบังข่าวการสอบราคา โดยการไม่คิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่าการอำเภอ และที่คิดประกาศจังหวัดสุพรรณบุรี ในขณะที่มีการประกาศสอบราคา แต่จะนำประกาศมาติดเมื่อหมดกำหนดซื้อ หรือรับเอกสารสอบราคาแล้ว นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ยังมีเจตนาปิดบังข่าวการสอบราคา โดยการไม่ลงข่าวประกาศสอบราคาทางอินเทอร์เน็ต www.suphanburi.go.th เพื่อแจ้งให้ทราบโดยเปิดเผย

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้จังหวัดสุพรรณบุรีชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว สรุปได้ดังนี้

จังหวัดสุพรรณบุรีได้ดำเนินการให้อำเภอด่านช้างตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีนี้ปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยมีการจัดส่งประกาศสอบราคาทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี นายอำเภอด่านช้าง ท้องถิ่นอำเภอด่านช้าง และผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานตามที่ระเบียบกำหนด รวมทั้งได้ปิดประกาศสอบราคา ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารการซื้อการจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลระดับอำเภอ ดังนั้น จึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวมีเจตนาปิดบังข่าวการสอบราคา

เนื่องจากระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๘(๑) กำหนดว่า "ก่อนวันเปิดซองสอบราคาไม่น้อยกว่าสิบวันทำการ ให้เจ้าหน้าที่พัสดุส่งประกาศเผยแพร่การสอบราคาและเอกสารสอบราคา ไปยังผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานนั้นโดยตรง หรือโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับด่วนพิเศษ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ทั้งนี้ไม่น้อยกว่าห้าราย กับให้ปิดประกาศเผยแพร่การสอบราคาไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารการซื้อการจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลระดับอำเภอ แล้วแจ้งให้นายอำเภอทราบ" เมื่อพิจารณาจากระเบียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ระเบียบมิได้กำหนดให้ต้องลงข่าวประกาศสอบราคาทางอินเทอร์เน็ต ดังนั้น การที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ลงข่าวประกาศสอบราคาทางอินเทอร์เน็ต แจ้งให้ทราบโดยเปิดเผย จึงยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นควรยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้

อย่างไรก็ตาม แม้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔ จะมิได้กำหนดให้ต้องลงข่าวประกาศสอบราคาทางอินเทอร์เน็ต แต่การลงข่าวประกาศสอบราคาทางอินเทอร์เน็ตนั้น มีประโยชน์ในด้านการช่วยเผยแพร่ข่าวสารการสอบราคาให้ทราบโดยทั่วกันอย่างเปิดเผยและแพร่หลาย ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ทางราชการมีโอกาสหลากหลาย ในการคัดเลือกผู้ที่เข้าเสนอราคาที่ถูกต้องตรงตามเงื่อนไข มีคุณภาพและคุณสมบัติเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ทำให้ได้สิ่งของที่มีคุณภาพและราคาที่เหมาะสม เพิ่มความโปร่งใส เป็นธรรม และอาจช่วยป้องกันการสมยอมกันในการเสนอราคา ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายที่จะมุ่งไปสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) และส่งเสริมให้หน่วยราชการพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) รวมถึงได้มีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อรองรับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันข้อครหาและขจัดข้อสงสัยว่ามีการทุจริตหรือกีดกันไม่ให้ผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนสามารถเข้าร่วมแข่งขันในการเสนอราคา อันนำมาสู่การร้องเรียนในลักษณะเช่นนี้

และเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปโดยโปร่งใสเป็นธรรม อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลจึงออกคำอำนาจคามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด รวมถึงเสนอแนะกระทรวงมหาดไทย ให้พิจารณาการลงข่าวประกาศสอบราคาทางอินเทอร์เน็ตต่อไป

• พลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

ต่อมากระทรวงมหาดไทยแจ้งว่า ได้มีหนังสือที่ มท ๐๘๐๘.๒ / ว ๓๖๗๔ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งประกาศเผยแพร่การสอบราคาและเอกสารสอบราคา ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ ตามคำแนะนำของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแล้ว โดยตามหนังสือที่ มท ๐๘๐๘.๒ / ว ๓๖๗๔ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ หน้า ๒ ข้อ ๒ ความว่า "ให้ปิดประกาศเผยแพร่การสอบราคาและเอกสารสอบราคาโดยเปิดเผย ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประกาศผ่านทางเว็บไซต์ของจังหวัด เว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ถ้ามี) และอินเทอร์เน็ต"

เรื่องราวเรียนที่ ๔

เทศบาลไม่เปิดสัญญาณไฟจราจรบริเวณสี่แยกที่ที่มีสัญญาณไฟจราจรอยู่

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเทศบาลเมืองมุกดาหารไม่เปิดสัญญาณไฟจราจรให้ประชาชนใช้บริเวณสี่แยกโรงพยาบาลประจำจังหวัดมุกดาหาร

ทั้งที่มีเสาสัญญาณไฟจราจรตั้งอยู่ ทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นบ่อยครั้ง สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้เทศบาลเมืองมุกดาหารชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยเทศบาลเมืองมุกดาหารชี้แจงว่า

๑. จุดที่มีการเปิดใช้สัญญาณไฟจราจรในปัจจุบัน ได้แก่
 - จุดที่ ๑ สีแยกหน้าโรงพยาบาลมุกดาหาร
 - จุดที่ ๔ สีแยกป้อมตำรวจจราจรหน้าตลาดราตรี
๒. จุดที่มีเสาสัญญาณไฟจราจร แต่ไม่ได้มีการเปิดใช้งาน ได้แก่
 - จุดที่ ๒ สามแยกหน้าโรงเรียนมุกดาลัย
 - จุดที่ ๓ สีแยกตลาดราตรี (ข้างห้างสรรพสินค้าบางกอก)

๓. สัญญาณไฟจราจรในจุดที่ ๑ ปกติจะเปิดใช้งานตลอดเวลา แต่เนื่องจากระยะนี้มีการขุดถนนเพื่อวางท่อประปาและไปกระทบกับระบบไฟจราจรจึงทำให้ชำรุด ไม่สามารถใช้งานได้ ทั้งนี้ได้ประสานให้บริษัทผู้ติดตั้งสัญญาณไฟจราจรมาทำการซ่อมแซมแล้ว แต่ต้องใช้ระยะเวลา เนื่องจากบริษัทตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น

๔. สาเหตุที่ไม่ได้เปิดใช้งานสัญญาณไฟจราจรในจุดที่ ๒ และจุดที่ ๓ เนื่องจาก

๔.๑ ระบบสัญญาณไฟจราจรชำรุดมาเป็นเวลานาน และจากการประสานไปยังบริษัทผู้ติดตั้ง ได้รับแจ้งว่าระบบเดิมเสียหายมาก และไม่สามารถซ่อมแซมแก้ไขของเดิมได้ โดยจะต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ใหม่ทั้งหมด ซึ่งเทศบาลเมืองมุกดาหารมีนโยบายที่จะปรับปรุงใหม่แต่ต้องรอเกี่ยวกับด้านงบประมาณและให้มีการปรับปรุงผิวจราจรของถนนบางสายให้แล้วเสร็จก่อน เพื่อมิให้มีการขุดถนนและเกิดความเสียหายกับระบบไฟจราจรขึ้นอีก

๔.๒ ในปัจจุบันสภาพการจราจรบริเวณจุดที่ ๒ และจุดที่ ๓ ยังไม่ติดขัดมาก ประกอบกับบริเวณทางแยกทั้ง ๔ จุด มีระยะทางไม่ห่างกันมาก ซึ่งหากต้องเปิดใช้สัญญาณไฟจราจรทุกจุด อาจเกิดความไม่สะดวกแก่ผู้ใช้งานพาหนะที่สัญจรไปมา เนื่องจากต้องคิดสัญญาณไฟจราจรบ่อยครั้ง

๕. บริเวณที่มีการปิดถนนในช่วงเย็น เพื่อเป็นที่ขายอาหารและสินค้า ในช่วงกลางวัน (ตลาดราตรี) ตั้งแต่เวลาประมาณ ๑๖.๓๐ น. ถึงเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. ได้แก่บริเวณจากจุดที่ ๓ ไปยังจุดที่ ๔ ซึ่งในช่วงกลางวันจะไม่จำเป็นต้องใช้สัญญาณไฟในจุดที่ ๔ แต่อย่างไร

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากเทศบาลเมืองมุกดาหาร และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. ในส่วนของสัญญาณไฟจราจรจุดที่ ๑ ซึ่งปกติจะเปิดใช้งานตลอดเวลา แต่เนื่องจากระยะนี้มีการขุดถนนเพื่อวางท่อประปาและไปกระทบกับระบบไฟจราจร จึงทำให้ชำรุด ไม่สามารถใช้งานได้ ทั้งนี้เทศบาลเมืองมุกดาหารได้ประสานให้บริษัทผู้ติดตั้งสัญญาณไฟจราจรมาทำการซ่อมแซมแล้ว แต่ต้องใช้ระยะเวลา เนื่องจากบริษัทตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะจังหวัดมุกดาหารแจ้งเทศบาลเมืองมุกดาหารให้เร่งรัดบริษัทผู้ติดตั้งสัญญาณไฟจราจรมาทำการซ่อมแซมโดยเร่งด่วน เพื่อมิให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อน ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะการไม่มีสัญญาณไฟจราจร อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้นอกจากนี้ การขุดถนนเพื่อวางท่อประปายังไม่แล้วเสร็จ จึงอาจจะกระทบกับระบบไฟจราจรทำให้ชำรุดขึ้นได้อีกในอนาคต ดังนั้น จึงเห็นควรให้เทศบาลเมืองมุกดาหารคอยตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และหากระบบไฟจราจรเกิดการชำรุดขึ้นอีก ให้แจ้งบริษัทผู้ติดตั้งสัญญาณไฟจราจรมาซ่อมแซมโดยเร่งด่วน

๒. ในส่วนของสัญญาณไฟจราจรจุดที่ ๒ และ ๓ ซึ่งไม่ได้เปิดใช้งาน เพราะระบบไฟจราจรชำรุดมาเป็นเวลานาน และไม่สามารถซ่อมแซมแก้ไขของเดิมได้ โดยจะต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ใหม่ทั้งหมด ซึ่งเทศบาลเมืองมุกดาหารมีนโยบายที่จะปรับปรุงใหม่ แต่ต้องรอเกี่ยวกับค่างบประมาณ และให้มีการปรับปรุงผิวจราจรของถนนบางสายให้แล้วเสร็จก่อน เพื่อมิให้มีการขุดถนนและเกิดความเสียหายกับระบบไฟจราจรขึ้นอีก ในประเด็นนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลเมืองมุกดาหารในการที่จะบำรุงรักษาระบบไฟจราจรให้อยู่ใน

สภาพที่ดีและใช้งานได้ตลอดเวลา เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุอันก่อให้เกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และหากระบบไฟจราจรเกิดความเสียหาย ก็ควรรีบซ่อมแซมให้ใช้งานได้ดังเดิมโดยเร็ว ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้เนิ่นนาน จนไม่สามารถซ่อมแซมแก้ไขได้ ทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดทำใหม่ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะจังหวัดมุกดาหาร กำชับเทศบาลเมืองมุกดาหารให้ปฏิบัติหน้าที่ในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่อยู่ในเขตเทศบาลอย่างเคร่งครัด

สำหรับประเด็นไม่ได้เปิดใช้สัญญาณไฟจราจรเพราะสภาพการจราจรในปัจจุบันบริเวณจุดที่ ๒ และจุดที่ ๓ ยังไม่ติดขัดมาก ประกอบกับบริเวณทางแยกทั้ง ๔ จุด มีระยะทางไม่ห่างกันมาก ซึ่งหากต้องเปิดใช้สัญญาณไฟจราจรทุกจุด อาจเกิดความไม่สะดวกแก่ผู้ใช้งานพาหนะที่สัญจรไปมา เนื่องจากต้องติดสัญญาณไฟจราจรบ่อยครั้ง ในประเด็นนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าการตามหลักการแล้วบริเวณที่เป็นทางแยกในเขตชุมชน ควรที่จะมีสัญญาณไฟจราจรเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุอันทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณของแผ่นดินนั้น ควรที่จะใช้จ่ายให้คุ้มค่าของเงินและเกิดอรรถประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน มิใช่ใช้เงินงบประมาณก่อสร้างไปแล้ว ไม่ได้ใช้งาน ทำให้สูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นเทศบาลเมืองมุกดาหารสร้างสัญญาณไฟจราจรไว้แล้ว สมควรที่จะเปิดใช้ ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้จนเสียไม่สามารถใช้งานได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะจังหวัดมุกดาหาร แจ้งเทศบาลเมืองมุกดาหารให้เร่งรัดดำเนินการซ่อมแซมและเปิดใช้สัญญาณไฟจราจรในบริเวณดังกล่าวโดยเร่งด่วนต่อไป เพื่อให้ประชาชนผู้ใช้เส้นทางสัญจรมีสวัสดิภาพ ความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

ต่อมาจังหวัดเทศบาลเมืองมุกดาหารรายงานว่าได้ดำเนินการซ่อมแซมแก้ไขสัญญาณไฟจราจรในจุดที่ ๑ และจุดที่ ๔ สามารถใช้งานได้ตามปกติเป็นที่

เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ เทศบาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งอาจทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจึงได้วางแผนดำเนินการปรับปรุงถนนสายหลักและสายรองในเขตเทศบาลให้ได้มาตรฐานและมีป้ายสัญญาณไฟจราจรที่ครบสมบูรณ์ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ ต่อไป

เรื่องราวเรียนที่ ๕

หน่วยงานราชการปล่อยให้มีการลักลอบขุดทราย

• ประเด็นเรื่องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐธรรมนูญพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีหน่วยงานราชการปล่อยให้มีการลักลอบขุดทราย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาในอนาคต

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว สรุปได้ดังนี้

จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามกฎหมายและผู้ประกอบการก็ได้ดำเนินการขออนุญาตตามกฎหมาย และดำเนินการในพื้นที่ที่ตนมีเอกสารสิทธิ แต่ขณะนี้ชาวบ้านได้มีการปิดกั้นถนนลำเลียงขนทรายโดยใช้ไม้มาปิดกั้นถนนไว้ ไม่สามารถนำรถบรรทุกเข้าออกบริเวณขุดทรายได้ ผู้ประกอบการขุดทรายก็ได้หยุดประกอบกิจการแล้ว พิจารณาได้ว่า ยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า มีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา ๑๖(๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ อย่างไรก็ตาม เห็นว่า ข้อร้องเรียนเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า ถ้ามีการขุดทรายในพื้นที่ไม่ว่าจะพื้นที่สาธารณะหรือมีเอกสารสิทธิก็ตาม จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาในอนาคต จึงได้มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

และขณะนี้ชาวบ้านได้รับการแก้ไขปัญหในระดับหนึ่ง ซึ่งถ้าผู้ประกอบการอ้างสิทธิตามกฎหมายเข้าดำเนินการอีกในอนาคตก็อาจเกิดการกระทบกระทั่งกับผู้ร้องเรียนขึ้นมาอีก

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ได้ให้ข้อสังเกตว่า ได้มีการลักลอบขุดทรายมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ โดยผู้ที่ลักลอบขุดทรายมีผลประโยชน์กับกรรมการหมู่บ้านบางคน และเจ้าของที่ดินข้างเคียง ต่อมาปี ๒๕๔๓ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ได้แจ้งให้ผู้ประกอบการขุดทรายมาขออนุญาตให้ถูกต้อง แต่ไม่มีผู้มาขออนุญาต จนกระทั่งปี ๒๕๔๔ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.(นามสมมุติ) ได้ยื่นขอขุดทรายในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้จึงไปตรวจสอบพื้นที่ โดยอาศัยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ขุดทราย พ.ศ. ๒๕๓๘ ผลการตรวจสอบสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ทุกคนเห็นว่า ไม่ขัดระเบียบจึงได้นำเรื่องเข้าประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. และผู้ที่มีพื้นที่ข้างเคียงเพื่อต้องการทราบปัญหา แต่ไม่ได้รับความร่วมมือ หลังจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้มีมติว่า การขออนุญาตขุดทรายของห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ไม่ขัดต่อระเบียบ เรื่องก็เงียบหายไป จนเกิดมีการร้องเรียนขึ้น

การร้องเรียนครั้งนี้ ผู้ร้องเรียนอ้างว่าพื้นที่ขุดทรายคามที่ได้รับอนุญาตดังกล่าวเป็นของคน และไม่ยอมรับการตรวจสอบเขตที่ดินของสำนักงานที่ดิน

จากข้อเท็จจริงและข้อสังเกตขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้ การร้องเรียนครั้งนี้น่าจะมีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวมีการลักลอบขุดทรายมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ โดยมีผู้ลักลอบขุดทรายหลายรายด้วยกัน เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ซึ่งขออนุญาตถูกต้องตามกฎหมายได้เข้าดำเนินการโดยใช้รถขุดทรายในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ผู้ร้องเรียนจึงได้คัดค้าน ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ได้มีการลักลอบขุดทรายมานาน เหตุใดผู้ร้องเรียนและกรรมการหมู่บ้านจึงมิได้ร้องคัดค้านอีกทั้งชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นชาวกระเหรี่ยงซึ่งมีวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ในหมู่เครือญาติสูง เมื่อมีเหตุการณ์ใดมากระทบญาติก็จะเข้าร่วมเป็นพันธมิตรทันที ทำให้การชี้แจงเรื่องระเบียบของทางราชการหรือข้อกฎหมายของราชการไม่เป็นที่ยอมรับ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเห็นว่า การร้องเรียนครั้งนี้เป็นเรื่องที่จะมีผลการทับต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้ในอนาคต หากไม่มีการควบคุม

ให้เป็นไปตามกฎหมาย และจะมีผลต่อการกระทบกระทั่งกันระหว่างกลุ่มชน อันเนื่องมาจากผลประโยชน์ในการขุดทราย ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ในหมู่บ้านได้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบตามกฎหมายแล้ว และเพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคม อันเนื่องมาจากการขุดทรายที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะ จังหวัดแม่ฮ่องสอนและผู้ร้องเรียนดังนี้

๑. ให้ดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ลักลอบขุดทรายในพื้นที่ดังกล่าว โดยเด็ดขาด และให้ผู้ประกอบการขุดทรายทุกรายมาขออนุญาตดำเนินการ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

๒. ในการขออนุญาตขุดทรายในพื้นที่ดังกล่าว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาคำเนินการตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ ควรให้ประชาคมหรือ ชุมชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วย

เรื่องร้องเรียนที่ ๖

องค์การบริหารส่วนตำบลเรียกเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของ ผู้ร้องเรียนสูงกว่าความเป็นจริงและไม่เป็นธรรม

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหา ข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน จำกัด จ. (นามสมมุติ) ได้รับแจ้งการประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินจากองค์การบริหารส่วนตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ให้ห้างหุ้นส่วน จำกัด จ. ชำระภาษี เป็นเงินจำนวน ๑,๔๑๗,๑๗๖ บาท (หนึ่งล้านสี่แสนหนึ่งหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยเจ็ดสิบหกบาทถ้วน) ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

การประเมิน การประเมินภาษีดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลแพรงศรีราชา ได้คำนวณจากอัตราร้อยละ ๑๒.๕ ของรายรับก่อนหักค่าใช้จ่ายและค่าภาษีของห้างฯ โดยถือว่ารายรับก่อนหักค่าใช้จ่ายและค่าภาษีดังกล่าวเป็น "ค่ารายปี" ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ผู้ร้องเรียนได้สอบถามจำนวนภาษีโรงเรือนและที่ดินจากผู้ประกอบกิจการโกดังโรงสี ในอำเภอโมรอมย์ และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ซึ่งประกอบกิจการในลักษณะเดียวกับห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. พบว่าบรรดาโรงสีเหล่านั้นต่างเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินน้อยกว่าจำนวนที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ได้รับแจ้งการประเมินมาก แม้ว่าจะมีพื้นที่คลังสินค้ามากกว่าพื้นที่ของห้างหุ้นส่วนจำกัด จ.

ทั้งนี้ ห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ได้คัดค้านการประเมินภาษีดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานการเสียภาษีของผู้ประกอบการรายอื่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบลแพรงศรีราชา โดยชี้แจงว่า

ผู้ร้องเรียน (โรงสี) ได้ทำสัญญาฝากเก็บรักษาข้าวสาร กับองค์การคลังสินค้า สัญญา เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๘ โดยผู้ร้องเรียนตกลงรับฝากข้าวสารตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปี ๒๕๔๘ รวม ๒๖๒,๔๕๐ กระสอบ ไว้ในคลังสินค้าของผู้ร้องเรียน ซึ่งผู้ร้องเรียนมีหน้าที่จัดเตรียมคลังสินค้าที่มีพื้นที่สำหรับเก็บข้าวสารได้ประมาณ ๖,๔๘๐ ตารางเมตร หรือ ๒๖๒,๔๕๐ กระสอบ โดยจะมีการทยอยส่งมอบและอาจมีจำนวนน้อยกว่าที่ระบุไว้ โดยผู้รับฝากไม่มีสิทธิโต้แย้งและเรียกค่าเสียหายใด ๆ นอกจากนั้น ผู้รับฝากมีหน้าที่ ดังนี้

- จัดให้มีผู้ตรวจสอบคุณภาพข้าวสารที่ได้มาตรฐาน ตรวจสอบ และรับมอบข้าวสารที่ผู้ฝากส่งมอบให้ตรงตามปริมาณ ชนิด และคุณภาพข้าวสาร ก่อนที่จะรับฝากเก็บในคลังสินค้า

- รับผิดชอบคุณภาพ ชนิด จำนวน และน้ำหนักข้าวสาร ตลอดระยะเวลาที่เก็บรักษาหรือฝากเก็บในคลังสินค้า และจ่ายออกจากคลังสินค้า

- มีหน้าที่รื้อยาฆ่าแมลงข้าวสาร และรับผิดชอบชดเชยกรณีมีการสูญเสียน้ำหนักระหว่างเก็บรักษา อันเนื่องจากการลดลงของความชื้นตามธรรมชาติ เป็นต้น

โดยผู้ร้องเรียนจะได้รับค่าตอบแทนในอัตราค่าจ้างเหมา รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตราคันละ ๒๑๖ บาท ต่อ ๖ เดือน ดังนี้

๑. ค่าฝากเก็บ กระจกสอปละ ๒ บาทต่อเดือน รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม
๒. ค่าประกันภัย เมตริกคันละ ๒.๘๓ บาทต่อเดือน รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม
๓. ค่าตรวจสอบคุณภาพ เมตริกคันละ ๑๖ บาท รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม
๔. ค่ารักษาคุณภาพ เมตริกคันละ ๖ บาทต่อเดือน รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม
๕. ค่าขนถ่ายขี้มวลสารเข้าเก็บในคลังสินค้า (ค่าแรงกรรมกรขนเข้า) อัตรากะสอบละ ๓ บาท

ทั้งนี้ สัญญาฝากเก็บรักษาขี้มวลสาร ระหว่างห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. กับ องค์การคลังสินค้า ไม่ใช่งานเช่าคลังสินค้า ซึ่งภาระความรับผิดชอบตามกฎหมายแตกต่างกัน และบ่าเห็นใจค่ารับฝากขี้มวลสารมีขั้นตอนและค่าใช้จ่ายหลายอย่างเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง หนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย ขององค์การคลังสินค้าก็ระบุว่า ค่าตอบแทนดังกล่าวเป็นค่าฝากเก็บสินค้า ไม่ได้ระบุว่าค่าเช่าแต่อย่างใด แต่องค์การบริหารส่วนตำบลแพรภคศรีราชายังยืนยันที่จะเรียกเก็บภาษี ในจำนวนดังกล่าวโดยอ้างว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ได้ให้้องค์การคลังสินค้าเช่าโกดัง จึงต้องเก็บภาษีในอัตรากำหนดที่เป็นค่าเช่า

ผู้ร้องเรียนได้ร้องขอความเป็นธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท ซึ่ง จังหวัดชัยนาทได้มีหนังสือแจ้งผู้ร้องเรียนว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นได้แจ้ง การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ซึ่งหากผู้ร้องเรียนไม่พอใจผลการประเมินภาษี ผู้ร้องเรียนมีสิทธิโต้แย้งการประเมินภาษีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลแพรภคศรีราชา หรืออุทธรณ์การชี้ขาดขององค์การบริหารส่วนตำบลแพรภคศรีราชาต่อศาลภาษีอากร ตามสมควรแก่กรณีได้ต่อไป

ผู้ร้องเรียนเห็นว่า การประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแพรภคศรีราชาดังกล่าว สูงเกินความเป็นจริงและไม่เป็นธรรม จึงนำเรื่อง ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสาร หลักฐาน ประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว สรุปได้ดังนี้

๑. จากการพิจารณาเอกสารประกอบการร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนได้นำปัญหาเดียวกันร้องขอความเป็นธรรมไปยังจังหวัดชัยนาท และเมื่อได้มีการประสานงานทางโทรศัพท์กับกลุ่มงานกฎหมายระเบียบและเรื่องร้องทุกข์สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท จึงได้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ผู้ร้องเรียนได้นำเรื่องดังกล่าวร้องเรียนไปยังจังหวัดชัยนาทและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยนาทต่างมีหลักเกณฑ์การใช้การตีความคำว่า "ค่ารายปี" เพื่อเรียกเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินแตกต่างกัน จังหวัดชัยนาท จึงได้มีหนังสือหารือเรื่องดังกล่าวไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนครั้งนี้

๑.๑ สัญญาฝากเก็บรักษาข้าวสารระหว่างห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. กับองค์การคลังสินค้า จะถือว่าเป็นสัญญาเช่าหรือไม่

๑.๒ คำว่า "ฝากเก็บ" ตามสัญญาสามารถนำมาประเมินค่ารายปีเป็นลักษณะเช่นเดียวกับค่าเช่าได้หรือไม่

๑.๓ หากไม่สามารถประเมินค่ารายปีจากรายได้ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. ได้จาก "ค่าฝากเก็บ" เป็น "ค่าเช่า" ได้ จะดำเนินการประเมินค่ารายปีเพื่อจัดเก็บเป็นลักษณะใด

นอกจากนั้น จังหวัดชัยนาทได้ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาประเด็นอำนาจการพิจารณาชี้ขาดคำร้องขอให้ประเมินภาษีใหม่ว่าถูกต้องหรือไม่ และกระทั่งบัดนี้ จังหวัดชัยนาท ยังไม่ได้รับคำตอบจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแต่อย่างใด

๒. เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของคำว่า "ค่ารายปี" ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. ๒๔๗๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม "ค่ารายปี" หมายถึงจำนวนซึ่งทรัพย์สินนั้นสมควรให้เช่าได้ในปีหนึ่ง ๆ หรือหากกรณีที่ค่าเช่านั้นไม่ใช่จำนวนอันสมควรหรือกรณีที่หากค่าเช่าไม่ได้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินค่ารายปีได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

เมื่อพิจารณาถึงค่าตอบแทนที่ผู้ร้องเรียนได้รับตามสัญญารับฝากข่าวสาร ปรากฏว่าค่าตอบแทนดังกล่าว มีเพื่อการจัดหาคลังสินค้าที่มีพื้นที่เพียงพอ ในการเก็บรักษาข่าวสารตามที่ตกลงไว้ในสัญญา และหน้าที่รับฝาก ดูแลรักษาข่าวสาร ตลอดระยะเวลาที่เก็บรักษา ตลอดจนรับผิดชอบกรณีข่าวสารที่รับฝากไว้สูญเสียน้ำหนักอันเนื่องจากการลดลงของความชื้นตามธรรมชาติด้วย ค่าตอบแทนตามสัญญา รับฝากข่าวสารจึงมีลักษณะเป็นค่าตอบแทน เพื่อการปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าการเช่า ทรัพย์สินทั่วไป การประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินกรณีของผู้ร้องเรียน จึงควร จะถือเป็นกรณีที่ค่าเช่านั้นไม่ใช่จำนวนอันสมควรหรือกรณีที่ทำค่าเช่าไม่ได้ ซึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลแพรเทศวิภาฯ ควรที่จะประเมินค่ารายปี โดยคำนึงถึง ลักษณะของทรัพย์สิน ขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้น ได้รับประโยชน์ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด ดังนั้น กรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลแพรเทศวิภาฯ นำอัตราค่าตอบแทน สำหรับการรับฝากข่าวสารตามสัญญาทั้งจำนวนถือเป็นค่ารายปี เพื่อใช้ในการ คำนวณภาษีโรงเรือนและที่ดินสำหรับกรณีนี้จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน

๓. เมื่อพิจารณาปัญหาที่มีการร้องเรียน ปรากฏว่าผู้ร้องเรียนได้รับความไม่เป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล แพรเทศวิภาฯ อันเนื่องมาจากการใช้การตีความกฎหมาย โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียนว่าเป็นการกลั่นแกล้งของเจ้าหน้าที่ โดยกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่นและจังหวัดชัยนาทได้รับเรื่องที่มีการร้องเรียนนี้ไว้พิจารณาแล้ว และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติคำว่า "ค่ารายปี" ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือน และที่ดิน ปรากฏว่ามีความไม่ชัดเจน และยากในการพิจารณา โดยถือเป็นดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษี ในการตัดสินว่ากรณีใดจะถือว่าเป็นกรณี ที่ค่าเช่าไม่ใช่จำนวนอันสมควรหรือกรณีที่ค่าเช่าเช่าไม่ได้ จากลักษณะความไม่ชัดเจน ของบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ย่อมนำไปสู่ปัญหาในการตีความของผู้มีหน้าที่ จัดเก็บภาษี และการโต้แย้งการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของผู้เสียภาษี ในทางปฏิบัติต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดชัยนาท อำเภอสรรคบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลแพรกศรีราชา และผู้ร้องเรียนต่อไป อันจะเป็นแนวทางให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีอำนาจจัดเก็บภาษีโรงเรือน และที่ดิน ปฏิบัติอย่างเดียวกัน และเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีต่อไป พร้อมทั้งขอให้กระทรวงมหาดไทยรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๓

เทศบาลไม่ดำเนินการกรณีมีสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ที่อาจสร้างความเดือดร้อนอันตรายให้กับประชาชนผู้อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณีได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากมีการก่อสร้างโครงสร้างเหล็กขนาดใหญ่ในที่ดินบริเวณใกล้เคียง ซึ่งผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือร้องเรียนไปยังสำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ดแล้ว ซึ่งได้รับการชี้แจงว่าเป็นเสาสัญญาณโทรศัพท์ของ บริษัท ทศท. คอปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) แต่ก็ไม่มีการดำเนินการแก้ไขใด ๆ

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับจังหวัดนนทบุรีและสำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด และพิจารณาร่วมกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นสรุปได้ดังนี้

๑. แม้ว่ามาตรา ๕ (๓) และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ จะบัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎ

กระทรวงเพื่อยกเว้น ผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเกี่ยวกับอาคารก็ตาม แต่การออกกฎกระทรวงเพื่อยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังคงต้องอยู่ภายใต้หลักการและเหตุผลในการออกกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ซึ่งคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดจากอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

๒. การที่เสาสัญญาณโทรศัพท์ที่มีการร้องเรียนจะได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตหรือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ก็แค่เฉพาะการยกเว้นให้ผู้ดำเนินการไม่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการขออนุญาตก่อสร้าง คัดแปลง เคลื่อนย้าย และรื้อถอนอาคารเท่านั้น ไม่ได้ยกเว้นหน้าที่ของผู้ดำเนินการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่นอื่น ซึ่งคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัยของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างแต่อย่างใด

๓. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๒๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มิได้จำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับแจ้งและส่งแผนผังบริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ที่จะใช้อำนาจพิจารณาแบบแปลนและการก่อสร้าง โดยคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัยของอาคารและสิ่งปลูกสร้างให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยแก่ประชาชน กรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบเห็นอาคาร หรืออุปกรณ์เกี่ยวกับระบบต่าง ๆ ของอาคารสูง มีสภาพหรือมีการใช้ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรืออาจไม่ปลอดภัยจากอัคคีภัย หรือก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการแก้ไขอุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้จังหวัดนครบุรี กำชับให้เทศบาลนครปากเกร็ด ตลอดจน

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาแบบแปลน และการก่อสร้าง เสาสัญญาณโทรศัพท์ โดยคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัยของ สิ่งปลูกสร้างให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยแก่ประชาชน ทั้งนี้ กรณีของผู้ร้องเรียนดังกล่าว สมควรที่จะได้มีการเข้าไปตรวจสอบพื้นที่โดยให้มี ประชาชนผู้เกี่ยวข้องร่วมด้วย เพื่อความโปร่งใสและความเข้าใจที่สอดคล้องกัน และหาก พบว่าเสาสัญญาณโทรศัพท์ดังกล่าว หรืออุปกรณ์เกี่ยวกับระบบต่าง ๆ มีสภาพ หรือมีการใช้ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ของประชาชนขอให้จังหวัดนครพนมบุรีสั่งดำเนินการแก้ไข และปรับปรุงอุปกรณ์ ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าว ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๘

สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการก่อสร้าง ท่อระบายน้ำเสีย โดยไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียรองรับ

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตรวจสอบข้อเท็จจริง และเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหา กรณีสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการก่อสร้างท่อระบายน้ำเสีย โดยไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียรองรับ ก่อให้เกิด กลิ่นเหม็นและทำลายสภาพแวดล้อมสร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กรุงเทพมหานครชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจง จากกรุงเทพมหานครแล้ว สรุปได้ดังนี้

สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร ได้ก่อสร้างระบบระบายน้ำ บึงรับน้ำ หมู่บ้านนักกีฬาแหลมทอง คลองทับช้างล่าง โดยได้วางท่อระบายน้ำพร้อมบ่อพัก

จากปากซอย ๘ ก. ไหลลงสู่บ่อสูบน้ำบริเวณปลายซอย ๘ ก. ซึ่งมีประตู
ท่ระบายน้ำเพื่อปิดกั้นไม่ให้น้ำไหลลงสู่คลองทับข้างล่าง และในช่วงน้ำน้อย น้ำเสีย
จากท่อระบายน้ำภายในหมู่บ้านนักกีฬาแหลมทองทั้งหมดไหลลงมาสู่บ่อบำบัด
น้ำที่เสียที่ตั้งอยู่ปลายซอย ๖ ซึ่งหลังจากผ่านการบำบัดแล้วจะไหลสู่คลองทับข้างบน
ส่วนในฤดูฝน น้ำเสียจากท่อระบายน้ำจะมีปริมาณมากและเจือจางลง เนื่องจาก
ปริมาณน้ำฝนที่ไหลสู่ท่อระบายน้ำ ซึ่งจะระบายทิ้งโดยการใช้อุปกรณ์สูบน้ำที่ตั้งอยู่
ที่บ่อสูบน้ำปลายซอย ๘ ก. สูบน้ำเสียลงสู่คลองทับข้างล่าง ส่วนในซอย ๗ ก.
ที่ปลายซอยมีประตูท่ระบายน้ำปิดกั้นไม่ให้น้ำไหลลงสู่คลองทับข้างล่างอยู่แล้ว
ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าสามารถใช้งานได้ดี และเมื่องานก่อสร้างแล้วเสร็จ
สำนักงานระบายน้ำได้จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ดูแลเครื่องสูบน้ำและประตูท่ระบายน้ำ
ไว้แล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาจากคำร้องเรียน คำชี้แจงของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารพยานหลักฐาน และข้อมูลหมายแล้วเห็นว่า แม้ว่า
ปลายท่อระบายน้ำบริเวณซอย ๗ และซอย ๘ ก. จะอยู่ทางคลองทับข้างล่าง
แต่มีบ่อสูบน้ำไว้รองรับน้ำเสีย และมีประตูท่ระบายน้ำกั้นมิให้น้ำเสียไหลลงสู่
คลองทับข้างล่าง ซึ่งปกติน้ำเสียจากท่อระบายน้ำทั้งหมดจะไหลไปรวมที่บ่อบำบัด
น้ำเสียตรงบริเวณซอย ๖ ก่อน แล้วจึงปล่อยลงสู่คลองทับข้างบน ยกเว้น ในฤดูฝน
ที่จำเป็นต้องสูบน้ำเสียทิ้งลงสู่คลองทับข้างล่างเพื่อระบายน้ำ อย่างไรก็ตาม
ปัญหากลิ่นเหม็นรบกวนน้ำเสียยังคงมีอยู่ และก่อให้เกิดความรำคาญแก่ชุมชน
ที่อยู่ใกล้เคียง จึงได้แจ้งไปยังกรุงเทพมหานครให้ตรวจสอบในเรื่องนี้และดำเนินการ
แก้ไขปัญหาค่อไป ทั้งนี้หากผลมีความคืบหน้าเป็นประการใดจะแจ้งให้ทราบโดยเร็ว

ต่อมาผู้ร้องเรียนได้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันยังมีกระบายน้ำเสีย
ลงคลองทับข้างล่าง ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภาจึงเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภาเห็นว่า สาเหตุของการร้องเรียนเกิดจากมีการระบายน้ำเสีย
ซึ่งประตูระบายน้ำที่มีการปล่อยน้ำเสียดังกล่าว ได้แก่ประตูระบายน้ำทั้งในซอย ๗ ก.
และ ๘ ก. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในซอย ๗ ก. ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักงาน
เขตสะพานสูง เป็กระบายน้ำเสียจากหมู่บ้านลงในลำคลองทุกวัน ส่วนในซอย ๘ ก.

อยู่ในความดูแลของสำนักการระบายน้ำ จะเปิดเฉพาะช่วงฤดูฝนประมาณ ๓ เดือน ต่อปีเท่านั้น เพื่อระบายน้ำฝนลงคลองทับช้างล่าง ป้องกันน้ำท่วมในหมู่บ้าน และเป็นน้ำเสียที่เจือจางแล้ว โดยน้ำเสียในหมู่บ้านจะไหลไปรวมที่บ่อบำบัดน้ำเสีย ในซอย ๖ ก่อนที่จะระบายลงสู่คลองทับช้างบน แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ โรงงานปรับปรุงคุณภาพน้ำหัวหมากในซอย ๖ ปรากฏว่าโรงงานรับน้ำเสีย จากหมู่บ้านเฉพาะหมู่บ้านฝั่งคลองทับช้างบน มีใช้ทั้งหมู่บ้าน เมื่อน้ำเสียมีมาก จึงต้องระบายออกทางประตูระบายน้ำซอย ๗ ก. ประกอบกับมีการทิ้งน้ำเสีย จากบ้านเรือนที่อยู่ริมคลอง ดังนั้นเพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในคลอง ทับช้างอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงได้เสนอแนะ ให้กรุงเทพมหานครดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ขอให้กรุงเทพมหานครดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับน้ำเสียจากหมู่บ้านฝั่งคลองทับช้างล่าง หรือหาวิธีการ ให้นำน้ำเสียทั้งหมดของหมู่บ้านไหลมารวมที่บ่อบำบัดน้ำเสียในซอย ๖ และปิดประตู ระบายน้ำในซอย ๗ ก. และ ๘ ก. (โดยอาจให้เปิดได้ในฤดูฝนเพื่อป้องกันปัญหา น้ำท่วม) และให้มีการประชุมสัมพันธ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลอง รวมไปถึง ทำความร่วมมือกับผู้นำชุมชนกำหนดแผนระยะยาวในการร่วมกันรักษาลำคลอง ไม่ให้ทิ้งน้ำเสียหรือขยะจากบ้านเรือนริมคลอง

เรื่องร้องเรียนที่ ๙

หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการกรณีผู้ประกอบการร้านอาหารบนเรือแพสงเสียงดังรบกวนผู้ร้องเรียนและประชาชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีได้รับความเดือดร้อนจากผู้ประกอบการร้านอาหารบนแพที่ส่งเสียงดังรบกวน สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ซึ่งศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนปฏิบัติการในพื้นที่ (หน่วยเคลื่อนที่เร็ว) ได้เคยตรวจสอบแล้วพบว่า มีการแสดงดนตรีเสียงดังมากจริง แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหามาให้ดีขึ้นแต่อย่างใด

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ประกอบกับคำชี้แจงของจังหวัดกาญจนบุรี และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. ส่วนปฏิบัติการในพื้นที่ (หน่วยเคลื่อนที่เร็ว) โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอเมืองกาญจนบุรี และเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองกาญจนบุรี ได้ร่วมกันตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า ร้านอาหาร ข. (นามสมมุติ) มีการแสดงดนตรีส่งเสียงดังตามที่ราษฎรได้ร้องเรียนจริง จึงได้จับกุม แจ้งความคำเนินคดีกับผู้ประกอบการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ให้ออกคำสั่งหยุดดำเนินกิจการสถานบริการร้านอาหารดังกล่าวเป็นเวลา ๓๐ วันแล้ว ตามคำสั่งจังหวัดกาญจนบุรีที่ ๒๔๕๐ / ๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ดังนั้น จึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด

๒. สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากเรือแพที่ส่งเสียงดังรบกวน ก่อให้เกิดความรำคาญแก่ประชาชน ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีในฐานะประธานคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดกาญจนบุรี ได้มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกไปดำเนินการตรวจสอบร่วมกับประชาชน เพื่อหาแนวทางและมาตรการแก้ไขโดยเร่งด่วนแล้ว ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้จังหวัดกาญจนบุรีรายงานผลการปฏิบัติงานให้ทราบในโอกาสต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเรือแพ่งเสี่ยงดงรบกวนเป็นปัญหาที่เรื้อรัง สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงมานาน การแก้ไขปัญหาคำเป็นที่จะต้องมีการมาตรการที่ชัดเจน และมีการควบคุมให้ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้จังหวัดกาญจนบุรีเร่งรัดกำหนดมาตรการควบคุมเรือแพ่งให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ และประกาศเพื่อบังคับใช้ต่อไปโดยเร็ว พร้อมทั้งให้มีการควบคุมให้มีการปฏิบัติตามมาตรการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง หากปรากฏว่ามีผู้ปฏิบัติฝ่าฝืน ก็ขอให้จังหวัดกาญจนบุรีดำเนินการทางค่านกฎหมายอย่างเฉียบขาดต่อไป เพื่อมิให้เกิดกรณีร้องเรียนเช่นนี้ขึ้นอีก

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

จังหวัดกาญจนบุรีรายงานมา คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี ได้กำหนดมาตรการให้ชาวเรือ - ชาวแพ ถือปฏิบัติจำนวน ๑๕ ข้อ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาคำเนินการ จำนวน ๖ ข้อ พร้อมทั้งจัดทำโครงการตรวจตราปราบปรามการปฏิบัติตามมาตรการเงื่อนไขชาวเรือ - ชาวแพ และได้ออกคำสั่งที่ ๑๓๘๘ / ๒๕๕๘ แต่งตั้งชุดตรวจปราบปรามการปฏิบัติตามมาตรการเงื่อนไขชาวเรือ - ชาวแพ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อดำเนินการให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ และจะดำเนินการออกประกาศจังหวัดเพื่อบังคับใช้ตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต่อไป

ต่อมา จังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการออกประกาศจังหวัดกาญจนบุรี เรื่อง ขอความร่วมมือผู้ประกอบการเรือแพและผู้เกี่ยวข้อง ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘ เพื่อบังคับใช้แล้ว และได้รายงานให้กระทรวงมหาดไทยและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ทราบแล้ว

เรื่องราวเรียนที่ ๑๐

ประชาชนได้รับผลกระทบจากการฉีดยาฆ่าแมลงของฟู้ฟู้ประกอบการปลูกส้มโชกุน

• ประเด็นเรื่องเรียน

ประชาชนผู้พักอาศัยในจังหวัดกระบี่ได้รับผลกระทบจากการฉีดยาฆ่าแมลงในสวนส้มโชกุนของบริษัท จ. ซึ่งจะทำการพ่นยาในสวนส้ม ๒ - ๓ วัน ต่อ ๑ ครั้ง โดยจะทำการพ่นยาตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. ไปจนถึง ๐๘.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น ยกเว้นในกรณีที่มีฝนตก ก็จะเปลี่ยนพ่นยาฆ่าแมลงในเวลากลางวัน ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย กล่าวคือ ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ และเกิดผื่นคันบริเวณผิวหนัง และยังทำให้น้ำฝนที่ตกลงมากลายเป็นสีเหลือง ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการบริโภคได้

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่ ได้ดำเนินการเจาะโลหิตเพื่อหาสารฆ่าแมลงในราษฎร ๒ หมู่บ้าน จำนวน ๑๐๕ คน พบว่า กลุ่มเสี่ยงมีจำนวน ๒๗ คน และอยู่ในขั้นไม่ปลอดภัย จำนวน ๑ คน ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ แสดงว่าเข้าข่ายมีสารเคมีทางการเกษตรตกค้างในกระแสโลหิต โดยจะต้องส่งโลหิตไปตรวจวิเคราะห์ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ต่อไปว่าเป็นสารเคมีชนิดเดียวกับที่บริษัทดังกล่าวใช้หรือไม่

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับจังหวัดกระบี่ อำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เกิดเหตุ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและคณะ ได้เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริง และประชุมหารือร่วมกับบรรณผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ ปลัดอำเภอเขาพนม นายองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าเขา ผู้แทนเกษตรกรจังหวัดกระบี่ ผู้แทนสาธารณสุขจังหวัดกระบี่ คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ชาวบ้านในพื้นที่

ที่ได้รับความสะดวกคร้อน และผู้แทนจากบริษัท จ. เพื่อหาข้อยุติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

๑. การฉีดพ่นยาฆ่าแมลงของบริษัท จ. ส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ดังนี้

๑.๑ ชาวบ้านไม่สามารถใช้น้ำฝนเพื่อการอุปโภคบริโภคได้ ถ้าคิมแล้วจะเกิดอาการคันตามผิวหนังและปวดเมื่อย แต่ใช้อาบได้ ส่วนระบบน้ำประปาของหมู่บ้านยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากอยู่ระหว่างการโอนให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดูแล

๑.๒ น้ำจากสวนส้มที่ไหลลงสู่ลำคลอง ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถอาบน้ำในลำคลองได้

๑.๓ อากาศที่หายใจจะมีกลิ่นเหม็น ทำให้แสบจมูก เมื่อสูดหายใจเข้าไปจะทำให้เกิดอาการแน่นหน้าอก

ผลกระทบจากสารเคมีที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนดังกล่าว ให้จังหวัดกระบี่ประสานและหาแนวทางแก้ไขกับหน่วยงานต่าง ๆ

๒. ให้บริษัทผู้ประกอบการปลูกส้มโชกุน ใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชเท่าที่จำเป็น พร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งให้ความรู้ ความเข้าใจ การตรวจสอบและการเฝ้าระวังการแก้ไขปัญหาโรคในส้ม โดยกรมวิชาการเกษตร กรมควบคุมมลพิษและกรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนจังหวัดและหน่วยงานในระดับจังหวัด ดำเนินการให้การช่วยเหลือ ส่งเสริม แนะนำ และดูแลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management) โดยเน้นแนวทางเกษตรอินทรีย์ (Biological Agriculture) การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี (Biological Control) และการใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพร เป็นต้น

๓. ให้อำเภอเขาพนม ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในการโอนระบบประปาหมู่บ้านไปให้องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าเขาเป็นผู้ดูแลและจัดการ เนื่องจากมีหน้าที่และได้รับงบประมาณตามแนวทางการกระจายอำนาจให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่แล้ว และเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับผิดชอบดูแลและให้บริการน้ำประปาที่สะอาดสามารถบริโภคได้

๔. ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่เข้าไปดำเนินการตรวจโลหิตคนงานและพนักงานในบริษัทดังกล่าวด้วย เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาสุขภาพซึ่งจะเป็นภาระการรักษาของภาครัฐและประชาชนต่อไป ซึ่งผู้แทนของบริษัทก็ยินดีร่วมรับการตรวจเงินเพื่อการดังกล่าวด้วยนอกเหนือจากการดูแลและเฝ้าระวังสุขภาพของประชาชนใกล้เคียง

๕. ให้จังหวัดกระบี่จัดตั้งคณะกรรมการร่วม ๗ ฝ่าย คือ ตัวแทนชาวบ้าน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และบริษัท เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษดังกล่าว โดยการกำจัดการปูที่ขแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมชาติตามแนวทางสันติวิธี และการเอื้ออาทร

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้จังหวัดกระบี่แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อยุติ และเนื่องจากการแก้ไขปัญหาตามข้อยุติจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนค่านโยบายและดำเนินการในลักษณะบูรณาการระหว่างหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น จึงจะเกิดผลในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนดังกล่าวได้ และโดยที่ปรากฏข้อมูลว่าในภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาคเหนือที่มีการปลูกส้มอย่างกว้างขวาง ประชาชนก็ได้ได้รับความเดือดร้อนในทำนองเดียวกันด้วย ฉะนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงได้มีข้อเสนอแนะเสนอต่อสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีให้พิจารณาสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงต่อไป

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือรายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีรายละเอียดดังนี้

๑. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานผลการดำเนินงาน รวม ๗ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๘ แจ้งว่า กรมวิชาการเกษตรได้แนะนำให้ บริษัท จ. ใช้ชีววิธี (Biological Control) ร่วมกับการใช้สารเคมี

ในการกำจัดวัชพืช โรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงได้แนะนำให้บริษัท จ. เข้าร่วมโครงการ GAP เพื่อกรมวิชาการเกษตรจะได้ดูแลแนะนำการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้กับบริษัทต่อไป

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ กรมวิชาการเกษตรได้ตรวจสอบสารป้องกัน กำจัดแมลงในผลส้ม ๓ ตัวอย่าง ในดินและในน้ำ พบว่า

- ในตัวอย่างผลส้ม พบสารกำจัดแมลงตกค้างทุกตัวอย่าง แต่มีค่าต่ำกว่าค่าปริมาณสูงสุดของสารตกค้างที่กำหนดให้มีได้ในผลส้ม

- ในตัวอย่างดิน ๓ ตัวอย่าง พบสารกำจัดแมลงตกค้าง ๑ ตัวอย่าง

- ในตัวอย่างน้ำ ๔ ตัวอย่าง พบสารกำจัดแมลงตกค้างทุกตัวอย่าง แต่มีปริมาณน้อยกว่าค่าสูงสุดของสารตกค้างที่กำหนดให้มีได้ในน้ำดื่ม

ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๘ กรมวิชาการเกษตรได้ตรวจสอบและเก็บตัวอย่างดิน ๓ ตัวอย่าง ส้ม ๑ ตัวอย่าง และน้ำ ๔ ตัวอย่าง ในช่วงฤดูฝนเป็นครั้งที่สอง พบว่า

- ในผลส้ม มีสารกำจัดแมลงตกค้างทุกตัวอย่างและพบสารพิษเกือบทุกกลุ่ม แต่มีปริมาณต่ำกว่าค่าปริมาณสูงสุดของสารตกค้างที่กำหนดให้มีได้

- ในตัวอย่างดิน พบสารกำจัดแมลงตกค้าง ๓ ตัวอย่าง และพบสาร Endosulfan ในดิน แต่มีปริมาณน้อยมาก

- ในตัวอย่างน้ำ พบสารกำจัดแมลงตกค้างทุกตัวอย่าง แต่มีปริมาณต่ำกว่าค่าปริมาณสูงสุดของสารตกค้างที่กำหนดให้มีได้ในน้ำดื่ม และพบการแพร่กระจายของสารกำจัดแมลงในจุดที่มีการร่องเรียน แต่ปริมาณสารพิษตกค้างที่ตรวจพบในน้ำต่ำกว่าค่าปริมาณสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ในน้ำดื่ม

ในภาพรวมพบว่าการปนเปื้อนของสารพิษการเกษตรในผลส้มบริเวณสวนส้มและในน้ำที่ระบายออกจากสวนส้มก่อนลงสู่ม่าน้ำคอแสง มีปริมาณไม่เกินค่าความปลอดภัยที่สามารถใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและการเกษตรได้

๒. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดกระบี่ ร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๕ จังหวัดภูเก็ต เก็บตัวอย่างน้ำในคลองข้างค้าย จำนวน ๓ ตัวอย่าง พบว่า ปริมาณสารเคมีกำจัดแมลงมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานแหล่งน้ำผิวดิน และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกระบี่ ได้จัดทำแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำ

เพื่อเฝ้าระวังมลพิษจากสวนส้ม เสนอจังหวัดกระบี่และกรมควบคุมมลพิษขณะนี้ อยู่ในระหว่างจัดทำมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีป้องกัน และกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ในสวนส้มทั่วประเทศ

๓. กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตรวจสอบและระบุสิ่งคุกคามสุขภาพว่าสารก่อมลพิษจากการฉีดยาฆ่าแมลง นอกจากกำลังถ่วงแล้ว ยังมีการใช้สารเคมีตัวใดบ้าง รวมถึงระบุจำนวนกลุ่มเสี่ยง อันได้แก่ คนงาน พนักงาน และประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลกระบี่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาพนม โรงพยาบาลเขาพนม จัดให้มีการเฝ้าระวังสุขภาพอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากการตรวจเลือด

๔. จังหวัดกระบี่ได้รายงานผลการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องว่าได้แจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง บริษัท จ. รับทราบความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแล้ว และได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วม ๓ ฝ่าย คือ ตัวแทนชาวบ้าน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และบริษัท จ. โดยเมื่อวันที่ ๒๔ และ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๘ มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากำหนดมาตรการ และแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งบริษัท จ. ได้รับทราบมติที่ประชุมและยินดีที่จะปฏิบัติตามเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน มลภาวะทางอากาศและน้ำ ที่ได้รับผลกระทบจากสวนส้ม ในส่วนของปัญหาระบบประปา องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าเขาจะรับผิดชอบการจัดบริการน้ำประปาที่สะอาดและบริโภคได้ และจะขยายเขตประปาให้ใช้น้ำได้อย่างทั่วถึงภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งจังหวัดกระบี่ได้แจ้งให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการทั้งหมด พร้อมได้มอบหมายให้ ศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดกระบี่ เป็นหน่วยดำเนินการสรุปผล ติดตามและรายงานผล ในภาพรวม

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑

เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ กรณีไม่มาตรวจสอบอาคารที่ตัดแปลงเป็นหอพัก

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีสำนักงานเขตหลักสี่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ดำเนินการกับเจ้าของอาคาร ที่ตัดแปลงอาคารเป็นหอพักให้เข้า โดยอาคารหอพักดังกล่าวสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ทั้งส่งเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็นรบกวน อันเป็นการก่อให้เกิดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เป็นการทำลายสุขภาพกายและจิตของผู้อยู่อาศัยบริเวณข้างเคียง ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปยังสำนักงานเขตหลักสี่แล้ว แต่มิได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนแต่ประการใด

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

๑. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กรุงเทพมหานครชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยกรุงเทพมหานครชี้แจงว่า กรณีการก่อสร้างอาคาร สำนักงานเขตหลักสี่ได้ตรวจสอบแล้วพบว่า อาคารดังกล่าวได้รับอนุญาตให้ทำการตัดแปลงอาคาร เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ต่อมาเจ้าพนักงานได้มีคำสั่งให้ระงับการก่อสร้างอาคาร ห้ามใช้หรือเข้าไปในสวนใด ๆ ของอาคาร และแจ้งให้ยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างตัดแปลงอาคาร เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗ นอกจากนี้ได้แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ และสั่งให้รื้อถอนอาคาร เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ส่วนกรณีการประกอบอาหารได้แจ้งให้ผู้พักอาศัยได้ดำเนินการแก้ไขแล้ว

๒. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาเห็นว่า ในเรื่องนี้พนักงานท้องถิ่นได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่เจ้าของอาคาร

ก็ยังคงก่อสร้างต่อเติมอาคารจนแล้วเสร็จและมีได้มีการรื้อถอนอาคารตามคำสั่งแต่อย่างใด จึงได้เรียนเชิญผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมประชุมเพื่อหารือในการแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๘ โดยสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

๒.๑ สำนักงานเขตหลักสี่ได้ดำเนินการตามกรอบอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยได้มีคำสั่งให้รื้อถอนอาคาร แต่เจ้าของอาคารไม่รื้อถอน สำนักงานเขตหลักสี่ไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีแต่อย่างใด ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า โดยต่อมาได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

๒.๒ กรณีเหตุเดือดร้อนรำคาญจากสิ่งแฉล้ม ฝายสิ่งแฉล่อมและสุขาภิบาลได้ตรวจสอบและแก้ไขปัญหา โดยการให้ย้ายสถานที่ประกอบอาหาร และคัดเตือนผู้อยู่อาศัยมิให้ส่งเสียงรบกวน ซึ่งผลการดำเนินการดังกล่าวเป็นที่พอใจของผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกรุงเทพมหานคร รวมทั้งข้อเท็จจริงจากการประชุมร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ผู้ร้องเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายแล้วเห็นว่า

๑. ประเด็นคัดแปลงต่อเติมอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต

สำนักงานเขตหลักสี่ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายแล้ว โดยได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องเพื่อดำเนินคดีกับเจ้าของอาคารในข้อหาได้คัดแปลงต่อเติมอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งมีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วจึงวินิจฉัยยุติการพิจารณาตามมาตรา ๒๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒

๒. ประเด็นเหตุเดือดร้อนรำคาญจากกลิ่นและเสียง

สำนักงานเขตหลักสี่ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายแล้ว โดยฝ่ายสิ่งแฉล่อมและสุขาภิบาลได้เข้าไปตรวจสอบภายใน

บริเวณบ้านที่มีการร้องเรียน และแก้ไขปัญหาโดยให้ผู้อยู่อาศัยย้ายสถานที่ประกอบอาหาร พร้อมกับตัดเคื่อนผู้อยู่อาศัยในอาคารมิให้ส่งเสียงดัง ซึ่งผลการดำเนินการกรณีเหตุเคื่อนรื้อถอนร่ำคาญคดีขึ้นเป็นที่พอใจของผู้ร้อง จึงวินิจฉัยยุติการพิจารณาตามมาตรา ๒๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ และหากผู้ร้องยังคงได้รับผลกระทบจากเหตุร่ำคาญดังกล่าว สำนักงานเขตหลักสี่ควรติดตามผลการแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง และพิจารณาคำเนิการแก้ไขปัญหาโดยให้เจ้าของอาคารสร้างกำแพงปิดทึบเพื่อปิดช่องอากาศบริเวณตัวอาคารกับรั้วบ้านของผู้ร้องเพื่อป้องกันกลิ่นและเสียงจะก่อความเคื่อนรื้อถอนร่ำคาญแก่ผู้ร้องได้อีก

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐธรรมนูญเห็นว่า

๒.๑ แม้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะได้แก้ไขปัญหาคความเคื่อนรื้อถอนของราษฎรตามสมควรแล้วก็ตาม แต่เพื่อให้แก้ไขปัญหาคดังกล่าวได้อย่างแท้จริง จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ แจ้งกรุงเทพมหานครกำชับให้สำนักงานเขตหลักสี่เร่งรัดคำเนิการคคีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลและรื้อถอนต่อไป โดยให้ติดตามผลไปยังสถานีตำรวจทุ่งสองห้องให้เร่งรัดคำเนิการคคีอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากเจ้าของอาคารมีพฤติการณ์จงใจหลีกเลี่ยงและฝำฝืนกฎหมายมาโดยตลอด ในส่วนของกลิ่นจากการประกอบอาหารและการส่งเสียงคังของผู้อาศัยในอาคารซึ่งเป็นเหตุเคื่อนรื้อถอนร่ำคาญสำนักงานเขตหลักสี่ควรหามาตรการที่เฉียบขาดในการแก้ไขความเคื่อนรื้อถอนและติดตามผลการแก้ไขความเคื่อนรื้อถอนให้ผู้ร้องเรียนอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด และให้รายงานผลการคำเนิการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐธรรมนูญทราบด้วย

๒.๒ เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีคังที่ร้องเรียนคังกล่าวขึ้นอีก และเป็นการเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่คคี เมื่อมีการร้องเรียนเรื่องใด ๆ ก็ตาม หากพบว่ามีผู้กระทำความผิดคคีที่ร้องเรียนและก่อให้เกิดความเคื่อนรื้อถอนหรือกระทบคคีสิทธิประโยชน์และความเป็นอยู่ของประชาชน กรุงเทพมหานคร

และหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรที่จะร่วมมือกันกำกับ ดูแล และตรวจสอบ การดำเนินงานอย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีมาตรการในการแก้ไขอย่างเฉียบขาดเพื่อ จะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม และเป็นไปโดยชอบ ด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการต่อไป

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ

๑. กรุงเทพมหานครได้แจ้งให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบว่า ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และพิจารณาลงโทษภาคทัณฑ์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ส่วนการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการก่อสร้าง อาคาร เจ้าของอาคารได้ยื่นขอใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร และได้รับใบอนุญาต โดยถูกต้องแล้ว นอกจากนี้ยังได้แจ้งให้เจ้าของอาคารปฏิบัติตามคำแนะนำของ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแล้ว

๒. ผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือแจ้งให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ทราบว่า เจ้าของอาคารข้างเคียงได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของสำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาในประเด็นเหตุเคื้อคร้อนราคาญ โดยก่อสร้างกำแพงเพื่อ ปิดช่องอากาศบริเวณตัวอาคารกับบ้านพักอาศัยของผู้ร้องเรียน เพื่อป้องกันกลิ่น และเสียงรบกวนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งขอขอบคุณสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภาในการให้ความช่วยเหลือดำเนินการติดตามเรื่องร้องทุกข์ของผู้ร้อง จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒

เทศบาลละเลยไม่ดำเนินการกับเจ้าของอาคาร ซึ่งก่อสร้างอาคาร โดยไม่ได้รับอนุญาต และก่อสร้างอาคารเป็นร้านอาหารรुकล้า ที่ดินของผู้ร้องเรียน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเทศบาลนครหาดใหญ่ละเลยไม่ดำเนินการกับนาย ช. (นามสมมุติ) เจ้าของอาคารเลขที่ ๑๐๗ ถนนคลองเรียน ๒ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาตและก่อสร้างอาคารเป็นร้านอาหารรुकล้าที่ดินของผู้ร้องเรียนมาเป็นระยะเวลาชานาน ผู้ร้องเรียนจึงได้ขอเจรจากับนาย ช. เจ้าของอาคารดังกล่าว โดยนาย ช. ยอมรับว่าได้ก่อสร้างอาคารรुकล้าที่ดินของผู้ร้องเรียนจริง แต่หากต้องการให้มีการรื้อถอนอาคารดังกล่าว ผู้ร้องเรียนจะต้องรับผิดชอบในการว่าจ้างการรื้อถอนและชดใช้ค่าเสียหายให้กับทางเจ้าของร้านอาหาร จึงทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก

ผู้ร้องเรียนจึงเข้าแจ้งความที่ สภอ.หาดใหญ่ในเรื่องดังกล่าว และได้รับคำแนะนำจากพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนว่า ให้ทางเทศบาลนครหาดใหญ่ตรวจสอบการได้รับอนุญาตก่อสร้างอาคารดังกล่าวว่าถูกต้องหรือไม่ ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๘ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นหนังสือไปยังฝ่ายโยธาของเทศบาลนครหาดใหญ่ และนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตว่ามีการก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้อง แต่จนบัดนี้ เทศบาลนครหาดใหญ่ยังมีได้ดำเนินการกับเจ้าของอาคารดังกล่าว แต่ประการใด

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้จังหวัดสงขลาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยจังหวัดสงขลาชี้แจงว่า

อาคารเลขที่ ๑๐๗ ถนนคลองเรียน ๒ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ก่อสร้างในที่ดินของนาย ช. และได้มีการก่อสร้างมาเป็นระยะเวลานานแล้ว ไม่สามารถตรวจสอบทะเบียนการยื่นขออนุญาตต่อทางเทศบาลได้ (จากการตรวจสอบเอกสารหลักฐานปรากฏว่า อาคารดังกล่าวได้มีการขออนุญาต ประจำบ้าน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ และเจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักการช่าง เทศบาลนครหาดใหญ่ได้ตรวจสอบทะเบียนอนุญาต ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ไม่ปรากฏชื่อ นาย ช. เป็นเจ้าของอาคารแต่อย่างใด) เทศบาลนครหาดใหญ่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการรुकล้ำที่ส่วนบุคคล ไม่ใช่ที่สาธารณประโยชน์ เจ้าของที่ดินสามารถใช้สิทธิตามกฎหมาย ฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้บุกรุกได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากจังหวัดสงขลา และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็นดังนี้

๑. ประเด็นที่ผู้ร้องเรียนร้องเรียนว่า เจ้าของอาคารเลขที่ ๑๐๗ ถนนคลองเรียน ๒ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ก่อสร้างอาคารรुकล้ำที่ดินของผู้ร้องเรียนนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เป็นการก่อสร้างอาคารรुकล้ำที่ดินส่วนบุคคล ไม่ใช่ที่สาธารณประโยชน์ จึงเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันในเรื่องแนวเขตที่ดิน ดังนั้น ประเด็นตามที่ร้องเรียนจึงมิได้เกิดจากการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลนครหาดใหญ่ กรณีดังกล่าวจึงมิใช่เรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะความ มาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภายุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนในประเด็นนี้ ตามมาตรา ๒๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ สำหรับกรณีดังกล่าวผู้ร้องเรียนสามารถใช้สิทธิตามกฎหมาย ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้บุกรุกที่ดินได้

๒. ประเด็นที่ผู้ร้องเรียนร้องเรียนว่า อาคารเลขที่ ๑๐๗ ถนนคลองเรียน ๒ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ดำเนินการก่อสร้างอาคารโดยมิได้ขออนุญาต ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น มีข้อพิจารณาว่า การที่เทศบาลนครหาดใหญ่ชี้แจงว่า อาคารดังกล่าวได้มีการก่อสร้างมาเป็นระยะเวลานานแล้ว ไม่สามารถตรวจสอบทะเบียนการยื่นขออนุญาตต่อทางเทศบาลนครหาดใหญ่ได้ จึงเป็นการชี้แจง

โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนว่า การก่อสร้างอาคารเลขที่ ๑๐๗ ได้มีการยื่นขออนุญาตต่อเทศบาลนครหาดใหญ่หรือไม่ และหากได้มีการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ย่อมมีการเก็บรักษาเอกสารหลักฐานดังกล่าวไว้ ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บรักษาหนังสือหรือเอกสารที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในทางราชการไว้

ด้วยเหตุข้างต้น จึงไม่อาจรับฟังได้ว่า การก่อสร้างอาคารดังกล่าวได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ มีหนังสือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เพื่อแจ้งให้เทศบาลนครหาดใหญ่พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงในการขออนุญาตก่อสร้างอาคารดังกล่าว และดำเนินการให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบเป็นไปโดยโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบด้วย

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓

การก่อสร้างสถานีสูบน้ำของเทศบาลก่อสร้างผิดไปจากแบบที่เคยแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการก่อสร้างสถานีสูบน้ำของเทศบาลเมืองอโยธยา ก่อสร้างผิดไปจากแบบที่เคยแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ โดยโครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำดังกล่าวเป็นของเทศบาลเมืองอโยธยา แต่มาสร้างในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยาบริเวณหน้าบ้านของผู้ร้องเรียน ซึ่งบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

ได้นำเอกสารยินยอมการก่อสร้างมาให้ผู้ร้องเรียนเซ็นรับทราบพร้อมแบบการก่อสร้าง โดยมีตัวแทนของบริษัทรับเหมาก่อสร้างเป็นพยาน แต่เมื่อทำการก่อสร้าง บริษัทรับเหมาก่อสร้างกลับไม่ได้ปฏิบัติตามแบบที่ผู้ร้องเรียนได้เซ็นรับทราบซึ่งในแบบระบุไว้ว่าห่างจากหน้าบ้านผู้ร้องเรียน ๕ เมตร แต่เมื่อก่อสร้างจริงห่างจากหน้าบ้านผู้ร้องเรียน ๔ เมตร ในแบบไม่มีการดอกเสาเข็ม แต่เมื่อก่อสร้างจริงมีการดอกเสาเข็ม ผู้ร้องเรียนจึงสอบถามไปยังเทศบาลแต่ไม่ได้รับคำตอบ

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนโดยเชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือในการแก้ไขปัญหาให้ผู้ร้องเรียน โดยผู้แทนหน่วยงานได้แจ้งว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความสภาพปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่แล้ว แต่บริเวณดังกล่าวมีท่อก๊าซของบริษัทแห่งหนึ่งจึงไม่สามารถดำเนินการตามที่ผู้ร้องเรียนเรียกร้องได้ และปัจจุบันผู้ร้องเรียนย้ายบ้านขึ้นมาอยู่บริเวณที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนและมีทางเข้าออกสะดวกแล้ว ที่ประชุมจึงมีมติให้ผู้แทนเทศบาลเมืองอโยธยาประสานงานกับผู้ร้องเรียนและรายงานการประสานงานกับผู้ร้องเรียนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบ

ต่อมาสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้รับรายงานจากผู้แทนเทศบาลเมืองอโยธยาว่า ผู้ร้องเรียนยังไม่พอใจกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของหน่วยงาน และเทศบาลเมืองอโยธยาไม่สามารถดำเนินการตามข้อเรียกร้องที่ผู้ร้องเรียนต้องการให้นำดินจำนวน ๒๐ คันรถมาถมในพื้นที่ของผู้ร้องเรียนได้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเชิญผู้ร้องเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบพื้นที่ และประชุมหารือในเรื่องดังกล่าว ซึ่งผลการตรวจสอบพื้นที่ปรากฏว่าผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากการก่อสร้างสถานีสูบน้ำ โดยผู้ร้องเรียนไม่สามารถลงไปที่คลองจากหน้าบ้านได้ แต่ต้องเดินเลาะกำแพงข้างสถานีสูบน้ำออกไปสู่คลอง และพื้นที่ระหว่างบ้านของผู้ร้องเรียนและกำแพงสถานีสูบน้ำมีสภาพเป็นแอ่ง ทำให้มีน้ำท่วมขังไม่สามารถระบายน้ำใช้จากบ้านผู้ร้องเรียนลงสู่ลำคลองได้ และขณะนี้ผู้ร้องเรียนรื้อถอนบ้านและสร้างบ้านหลังใหม่ในบริเวณที่สูงขึ้นจากเดิมเรียบร้อยแล้ว

ผลการประชุมระหว่างผู้ร้องเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ปรากฏว่า ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า การก่อสร้างสถานีสูบน้ำคังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ แต่การก่อสร้างสถานีสูบน้ำก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ร้องเรียนเกินสมควร จึงควรให้มีการแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนโดยการถมดินและปรับสภาพพื้นที่ให้มีทางระบายน้ำลงไปสู่ลำคลอง และทำบันไดเพื่อให้ผู้ร้องเรียนสามารถลงไปใช้น้ำในลำคลองได้สะดวก ทั้งนี้ ที่ประชุมขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาคำเนินการแก้ไขปัญหแก่ผู้ร้องเรียนตามความเหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อต่ออีกของบริษัคังกล่าว สำหรับงบประมาณที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการแก้ไขความเดือดร้อนนั้น ผู้แทนจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาชี้แจงว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยายังไม่สามารถตั้งงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าวเองได้ จึงเห็นควรให้ขอรับการสนับสนุนจากกรมโยธาธิการและผังเมืองไปก่อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า การก่อสร้างสถานีสูบน้ำที่มีการร้องเรียนนั้น อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของโครงการป้องกันน้ำท่วมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้มอบให้เทศบาลเมืองอโยธยาดูแลรับผิดชอบและบำรุงรักษา แม้การก่อสร้างสถานีสูบน้ำจะมีการก่อสร้างผิดไปจากแบบเดิมที่เคยแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ แต่ก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกันของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่คังกล่าว และเมื่อผู้ร้องเรียนเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร เนื่องจากการก่อสร้างสถานีสูบน้ำซึ่งเป็นการดำเนินการกิจการของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ร้องเรียนจึงสมควรได้รับการเยียวยาแก้ไขปัญหาค่าความสมควร ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนแก่ผู้ร้องเรียน โดยจัดให้มีการถมดินและปรับสภาพพื้นที่ให้มีทางระบายน้ำลงสู่ลำคลองทำบันไดให้ผู้ร้องเรียนสามารถลงไปใช้น้ำในลำคลองได้สะดวกตามความเหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อต่ออีกของบริษัคังกล่าว และขอให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีหนังสือถึงกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๔

เทศบาลตำบลดำเนินการจัดรูปที่ดินและก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค
ในที่ดินของฟู้ประสบอัครศึกษา โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวน
หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าของที่ดินและบ้านพักอาศัย
ที่ถูกเพลิงไหม้แต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือตามควรแก่กรณี นอกจากนี้ นายกเทศมนตรี
ตำบลคอนนิมพลีและปลัดเทศบาลยังใช้อำนาจหน้าที่พยายามเข้าจัดการกับที่ดิน
อันเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลเพื่อจัดสรรที่ดินใหม่ โดยก่อสร้างอาคารพาณิชย์
ขายเพื่อแสวงหากำไร และทำการตัดถนนเส้นใหม่บนที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์
ของผู้ร้องเรียนและคณะซึ่งอยู่อาศัยมากว่า ๑๐๐ ปีแล้ว และรายงานข้อเท็จจริง
อันเป็นเท็จต่อคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจังหวัดฉะเชิงเทรา ตลอดจน
ปิดบังซ่อนเร้นไม่ให้ผู้ร้องเรียนและคณะได้รับรู้ข่าวสาร จึงขอให้ผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภาตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนนิมพลีดังกล่าว

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้จังหวัดฉะเชิงเทราชี้แจง
ข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยจังหวัดฉะเชิงเทรา
ชี้แจงว่า

๑. เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุเพลิงไหม้บริเวณชุมชนตลาด
คลองสิบหก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ราษฎรได้รับความเสียหาย
รวม ๕๒๕ คน ค่าเสียหายประมาณ ๑๕๖ ล้านบาท ซึ่งเทศบาลตำบลคอนนิมพลี
ได้ประกาศเขตเพลิงไหม้ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๕๖
แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

๒. เทศบาลตำบลคอนนิมพลีพิจารณาแล้วเห็นว่า สมควรปรับปรุงเขตเพลิงไหม้
เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การผังเมือง และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร จึงเสนอความเห็น พร้อมทั้งแผนที่สังเขปแสดงแนวเขตเพลิงไหม้ต่อคณะกรรมการควบคุมอาคาร กรมโยธาธิการ และคณะกรรมการควบคุมอาคารได้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย สั่งการให้เทศบาลตำบลคอนนิมพลีประกาศให้ประชาชน ในเขตเพลิงไหม้ทราบว่าจะมีการปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ ตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และคณะกรรมการ ควบคุมอาคารได้จัดทำแผนปรับปรุงเขตเพลิงไหม้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย เพื่อประกาศใช้บังคับแผนผังปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ลงนามประกาศใช้บังคับแผนผังปรับปรุง เขตเพลิงไหม้ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๗ ตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

๗. ปัจจุบันเทศบาลตำบลคอนนิมพลีกำลังดำเนินการปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ ตามประกาศใช้บังคับแผนผังปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ และมีความจำเป็นต้องเวนคืน ที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ตามที่กำหนดในแผนผังปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ ตามมาตรา ๖๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงเสนอขอตราพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวง มหาดไทย

ดังนั้น การดำเนินการปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ของเทศบาลตำบลคอนนิมพลี ดังกล่าว จึงเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายและหนังสือสั่งการทุกประการ โดยมุ่งหวัง ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ราษฎรผู้ได้รับความเดือดร้อนทุกคน มิได้มีการบังคับ หรือขู่เข็ญราษฎรให้เข้าร่วมโครงการแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามจังหวัดได้ให้ เทศบาลตำบลคอนนิมพลีเร่งรัดประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ราษฎรทราบ และมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากจังหวัดฉะเชิงเทรา และข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า แม้ว่าเทศบาลตำบลคอนนิมพลีจะมีอำนาจในการดำเนินการ ปรับปรุงพื้นที่เขตเพลิงไหม้และได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมาย

แล้วก็ตาม แต่เมื่อการเสนอขอให้จังหวัดฉะเชิงเทราตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะเวนคืน ปรากฏว่ามีราษฎรจำนวนหนึ่งได้คัดค้านการตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว และได้มีการเจรจากับราษฎรกลุ่มดังกล่าวหลายครั้ง แต่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรพิจารณาทบทวนการดำเนินโครงการดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า ก่อนที่จะดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเวนคืนที่ดิน ควรมีการเจรจาทำความเข้าใจกับราษฎรให้ได้ข้อยุติก่อน หากราษฎรยินยอมเข้าร่วมโครงการ ก็สามารถดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาต่อไปได้ แต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ควรพิจารณาจัดรูปที่ดินใหม่ ดำเนินการเฉพาะในส่วนที่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดข้อพิพาทและเกิดความเดือดร้อนกับผู้ร้องเรียนและคณะรวมทั้งผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการอื่นด้วย

ต่อมาผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้รับทราบคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาดังกล่าวแล้ว เห็นว่า คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทั้งผู้เข้าร่วมโครงการและผู้ไม่เข้าร่วมโครงการเขตปรับปรุงเพลิงไหม้ ซึ่งถือว่าเป็นธรรมต่อคนและคณะอย่างสูงสุด จึงเรียนมาเพื่อทราบและกราบขอพระคุณอย่างสูงมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๕

ขอให้เทศบาลนครหยุดทำการปรับปรุงถนน เนื่องจากถนนยังอยู่ในสภาพดีมาก ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณี ผู้ร้องเรียนขอให้หิมคำสั่งให้สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ หยุดทำการรื้อถอนถนนรัตนโกสินทร์ที่กำลังดำเนินการปรับปรุง

ระยะทางประมาณ ๘๐๐ เมตร เนื่องจากถนนยังอยู่ในสภาพดีมากไม่มีความจำเป็นต้องทำการปรับปรุง ในขณะที่ถนนในนครอกฮอยซำรุคเป็นหลุมเป็นบ่อมากกว่า และถนนหลายสายไม่มีท่อระบายน้ำ แต่ทางเทศบาลคงกลัวกลับไม่ให้ความสนใจ นอกจากนี้ การรื้อถอนถนนที่กำลังดำเนินการอยู่มีผลให้การจราจรติดขัดทุกวันเป็นเวลานาน การกระทำของเทศบาลครั้งนี้สร้างความเสียหายให้กับทรัพย์สินของประเทศชาติ และทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน เป็นการปฏิบัติงานโดยมิชอบของหน่วยงานของรัฐ

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่เพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริง โดยได้รับการชี้แจงว่า การดำเนินการปรับปรุงผิวจราจรถนนรัตนโกสินทร์นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อประชาชนในเขตเมืองเชียงใหม่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากถนนมีสภาพชำรุดเสียหาย โดยผิวจราจรเป็นคลื่นแตกร้าว เสื่อมสภาพ ไม่เหมาะกับการใช้งาน และสภาพพื้นทางไม่แข็งแรง เทศบาลต้องดำเนินการซ่อมแซมผิวทางชั่วคราวบ่อย ๆ ดังนั้น เพื่อความสะดวกปลอดภัยเทศบาลนครเชียงใหม่จึงได้จัดทำโครงการปรับปรุงผิวจราจรถนนรัตนโกสินทร์ และโครงการปรับปรุงผิวจราจรถนนสุเทพ โดยเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณต่อกรมการปกครอง และกรมการปกครองได้มอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกรมการปกครองออกตรวจสอบสภาพถนนแล้ว ต่อมาจึงอนุมัติงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ให้แก่สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อร้องเรียนและคำชี้แจงแล้วเห็นว่า การดำเนินการของสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นการดำเนินการตามกรอบอำนาจหน้าที่ และเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะมิได้เข้าข่ายว่ามีการปฏิบัตินอกอำนาจหน้าที่ จึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ และโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน เสนอแนะสำนักงาน

เทศบาลนครเชียงใหม่ว่า ในกรณีที่จะมีการดำเนินโครงการที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนส่วนรวม ก็ควรจะได้มีการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อความเข้าใจและความร่วมมืออันดีต่อกันต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๖

องค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแบบแปลนการก่อสร้างงานท่อและการพิจารณาขยายระยะเวลาการก่อสร้างโครงการก่อสร้างลำช้า

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณี ผู้ร้องเรียนเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างถนนลาดยางสายบ้านกุดสระ - บ้านโนนยาง ได้รับความเดือดร้อนจากการที่ท่อระบายน้ำตามแบบแปลนก่อสร้างมีจำนวนมากกว่าปริมาณตามบัญชีปริมาณงานที่ประมูลได้ถึง ๖๐ ท่อ จึงมีหนังสือสอบถามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลกุดสระเพื่อขอทราบรายละเอียดงานท่อ และขอหยุดเวลาการก่อสร้างตามสัญญาไว้ก่อนแต่การตอบรับหนังสือขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดสระล่าช้า ในระหว่างรอหนังสือผู้ร้องเรียนไม่สามารถเข้าทำการก่อสร้างได้เพราะกลัวว่าจะผิดรูปแบบและทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ ประกอบกับในช่วงเวลานั้นมีฝนตกหนักเพราะเข้าฤดูทำนา ผู้ร้องเรียนจึงขอต่ออายุสัญญาโดยอ้างเหตุสุดวิสัยไม่สามารถเข้าทำงานได้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดสระด่วงเวลาในการชี้แจงรายละเอียด เป็นเหตุให้งานของผู้ร้องเรียนล่าช้าไม่เป็นไปตามสัญญา

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้องค์การบริหารส่วนตำบลกุดสระชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดิน

ของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐาน ประกอบกับคำชี้แจงจากองค์การบริหารส่วนตำบลฤๅษะแล้ว สรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ร้องเรียนเป็นผู้รับจ้างทำการก่อสร้างถนนลาดยางสายบ้านฤๅษะ - บ้านโนนยาง กำหนดแล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน โดยมีการทำสัญญาจ้าง กับองค์การบริหารส่วนตำบลฤๅษะ ในระหว่างที่ดำเนินการก่อสร้างผู้ร้องเรียน ได้ยื่นหนังสือต่อองค์การบริหารส่วนตำบลฤๅษะว่าปริมาณงานที่ก่อสร้างจริง ไม่ตรงกับแบบแปลนของสำนักโยธาธิการจังหวัดอุดรธานี จึงขอหยุดเวลา ดำเนินการตามสัญญาไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับคำชี้แจงอย่างเป็นทางการ และ เนื่องจากในระหว่างการก่อสร้างเกิดฝนตกหนักไม่สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง จึงขอขยายระยะเวลาการก่อสร้างโดยอ้างเหตุสุดวิสัยไม่สามารถเข้าทำงานได้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ ข้อ ๑๖

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลฤๅษะได้พิจารณาคำร้องขอหารือของผู้ร้องเรียนแล้ว แต่ไม่อาจพิจารณาคำเนินการตามที่ผู้ร้องเรียนร้องขอได้ เพราะ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องไม่เป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ในสัญญาจ้าง และแม้ว่าการชี้แจงแก่ผู้ร้องเรียนจะล่าช้าไปบ้างก็ตาม แต่ก็มิได้ เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนในฐานะผู้รับจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องดำเนินการก่อสร้างถนน ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดสามารถหยุดงานได้ ทั้งนี้ เพราะการก่อสร้าง ถนนเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่งซึ่งต้องมีความต่อเนื่องไม่อาจหยุดชะงักได้ เพราะมิฉะนั้นประชาชนอาจได้รับความเดือดร้อน เว้นแต่จะปรากฏข้อเท็จจริง ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงยังไม่ปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนตำบลฤๅษะได้ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ ในการดำเนินการโครงการก่อสร้างถนนลาดยางสายบ้านฤๅษะ - บ้านโนนยาง จึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๔ (๗) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ และโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติ

ฉบับเดียวกัน เสนอแนะให้จังหวัดอุดรธานีแจ้งให้อำเภอเมืองซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลภูคสระให้ เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ ได้กำชับองค์การบริหารส่วนตำบลภูคสระ ให้พิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีที่มีผู้ยื่นคำร้อง เสนอ เรื่องให้พิจารณาเรื่องต่าง ๆ และแจ้งผลการพิจารณาพร้อมทั้งเหตุผลใน เรื่องนั้นแก่ ผู้ยื่นคำร้องให้แล้วเสร็จภายในเวลาอันควร เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชน และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อทางราชการ และประชาชน

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓

องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลประกาศสอบราคาจัดจ้าง โครงการต่าง ๆ โดยไม่เป็นธรรม และไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระดับ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล ในจังหวัดสุรินทร์ ประกาศสอบราคา โครงการต่าง ๆ โดยไม่เปิดเผย และไม่ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยไม่ส่งประกาศสอบราคาโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดของผู้ร้องเรียน ตามที่ได้มีหนังสือขอทราบประกาศพร้อมกับ ขอชื่อแบบรูปรายการโครงการทำให้ผู้ร้องเสียสิทธิในการเข้ายื่นซองสอบราคา โครงการในหลายโครงการ

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับจังหวัดสุรินทร์ และพิจารณาจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นสรุปได้ ดังนี้

๑. จังหวัดสุรินทร์ได้ตรวจสอบและพิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๘ แห่ง ได้ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๓๔ (๑) และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๗ (๑) พร้อมทั้งได้ปิดประกาศ ณ ป้ายปิดประกาศศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ระดับอำเภอ เพื่อให้สามารถตรวจดูได้แล้วอย่างใดก็ได้ ทางอำเภอได้แจ้งกำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๘ / ว ๒๒๕๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๕ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ อย่างเคร่งครัดแล้ว สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลอีก ๒ แห่ง นั้น จังหวัดสุรินทร์พิจารณาแล้วเห็นว่า ยังไม่มีพยานหลักฐานอันเชื่อได้ว่ากระทำผิดตามที่มีการร้องเรียน และเพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างกว้างขวางจึงได้แจ้งอำเภอให้กำชับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปว่าหากมีผู้ประกอบการแสดงความจำนงต่อหน่วยบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ควรจัดส่งประกาศให้

๒. สำหรับเทศบาลตำบลอีก ๔ แห่ง จังหวัดสุรินทร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ยังไม่ปรากฏหลักฐานอันเชื่อได้ว่าเทศบาลทั้ง ๔ แห่ง กระทำผิดตามที่มีการร้องเรียน โดยได้ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๓๔ (๑) แล้ว และแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับเทศบาล จะไม่อยู่ในบังคับหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๘ / ว ๒๒๕๒ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๕ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ ที่แจ้งเวียนให้องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อปฏิบัติตาม

แต่เทศบาลจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องและเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างกว้างขวางจังหวัดสุรินทร์ได้แจ้งกำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปแล้วว่า หากมีผู้ประกอบการแสดงความจำนงต่อหน่วยบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ควรจัดส่งประกาศให้ทุกราย

อย่างไรก็ดี จังหวัดสุรินทร์มิได้ชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในส่วนของการปฏิบัติของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลอีกแห่งหนึ่ง โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้มีหนังสือเตือนให้จังหวัดสุรินทร์ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว จำนวน ๓ ครั้ง และในช่วงระยะเวลาที่เตือนให้ชี้แจงข้อเท็จจริงก็ได้มีการประสานงานและเร่งรัดให้ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังจังหวัดสุรินทร์เป็นระยะ ซึ่งระยะเวลาได้ล่วงเลยมาเป็นเวลานานแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาก็ยังไม่ได้รับรายงานจากจังหวัดสุรินทร์แต่อย่างใด ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน และเพื่อมิให้เรื่องร้องเรียนนี้ล่าช้าต่อไปอีก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า การที่จังหวัดสุรินทร์ไม่สามารถสอบสวนหาข้อเท็จจริงได้ในเวลาอันสมควรน่าจะเป็นเหตุที่ทำให้เชื่อได้ว่า เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ไม่ส่งประกาศสอบราคาโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัดของผู้ร้องเรียนตามที่ได้มีหนังสือขอทราบประกาศพร้อมทั้งขอซื้อแบบรูปรายการโครงการซึ่งทำให้ผู้ร้องเสียสิทธิในการเข้ายื่นซองสอบราคาโครงการในหลายโครงการจริง ดังนั้น เห็นควรอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ แจ้งให้จังหวัดสุรินทร์แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้ โดยเร่งรัดทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียนและมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการโดยด่วนต่อไป หากปรากฏว่ากระทำความผิดหรือบกพร่องในหน้าที่ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัดและให้รายงานผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบด้วย

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๘

เทศบาลตำบลก่อสร้างท่อระบายน้ำและทางเดินเท้าโดยไม่เว้นทางแยก
เข้าบ้านของผู้อาศัยริมถนน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเทศบาลตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอนองหิน จังหวัดเลย ก่อสร้างท่อระบายน้ำและทางเดินเท้าโดยไม่เว้นทางแยกเข้าบ้านของผู้อาศัยริมถนน โดยเทศบาลตำบลหนองหินได้ทำโครงการวางท่อระบายน้ำและทางเดินเท้า บริเวณถนน รพช. สายหนองหิน - ผาห้วย โดยไม่ได้เว้นช่องทางแยกเข้า - ออกบ้านของผู้ที่มีบ้านเรือนอยู่บริเวณข้างทางทั้งสองฝั่ง เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนและคณะได้รับความเดือดร้อน ผู้ร้องเรียนจึงได้ร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเลย โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจึงได้มีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และต่อมาได้มีการประชุมระหว่างคณะผู้บริหารของเทศบาลตำบลหนองหิน ราษฎรที่มีบ้านเรือนอยู่ริมถนน จำนวน ๓๑ หลัง และข้าราชการฝ่ายปกครอง กิ่งอำเภอนองหิน ทั้งนี้ เทศบาลให้เหตุผลในการก่อสร้างดังกล่าวต่อที่ประชุมว่า ต้องการให้เกิดความสวยงามและเป็นระเบียบ รวมถึงให้การสัญจรเป็นไปด้วยความปลอดภัย อีกทั้งการก่อสร้างต้องยึดแบบแปลนตามสัญญาจ้างเป็นหลัก หากทำช่องทางเข้าบ้านปริมาณงานจะเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามก็ยังคงปรากฏว่ามีราษฎรอีก ๓ ราย ยังไม่พอใจกับการชี้แจงดังกล่าว ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ได้มีหนังสือชี้แจงผู้ร้องเรียนและคณะว่าได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาเรื่องร้องเรียนแล้ว เห็นว่าราษฎรส่วนใหญ่พอใจในการดำเนินการดังกล่าวของเทศบาลแล้ว จึงไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเยียวยาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนและคณะแต่ประการใด จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัดเลย และองค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบ สรุปได้ดังนี้

การก่อสร้างท่อระบายน้ำและทางเดินเท้าดังกล่าวเป็นทางเข้าปุ๋ยด้วยวิธีบล็อก โดยไม่ได้เว้นทางเข้า - ออก แก่ราษฎรที่ปลูกบ้านริมถนน เมื่อราษฎรนำรถผ่านเข้า - ออกบ้านเป็นประจำ ย่อมเป็นที่คาดเห็นได้ว่าทางเดินเท้าดังกล่าวจะเกิดความเสียหายได้ ซึ่งรัฐจะต้องเสียงบประมาณมาใช้จ่ายซ่อมแซมทางเดินเท้าดังกล่าวต่อไปในอนาคต อีกทั้ง การชี้แจงของเทศบาลตำบลหนองหินในที่ประชุม เป็นเพียงการชี้แจงฝ่ายเดียว และไม่ปรากฏว่าที่ประชุมได้หาทางแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนแก่ราษฎรแต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ให้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง พร้อมหาทางเยียวยาแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลหนองหิน กับประชาชนที่มีที่พักอาศัยริมถนนผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างทางเดินเท้าปิดกั้นทางเข้า - ออกบ้าน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยอาจแก้ไขทางเดินเท้าให้มีช่องทางเข้า - ออกบริเวณหน้าบ้านของประชาชนให้มีความกว้างตามสมควร พร้อมทั้งปรับสภาพพื้นที่ทางเข้า - ออกให้สามารถรองรับน้ำหนักรถหรือยานพาหนะที่ประชาชนจะใช้ผ่านเข้า - ออกบ้านได้ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินสาธารณะต่อไป และกำชับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าทำสัญญาว่าจ้างก่อสร้าง หรือใช้จ่ายเงินงบประมาณของแผ่นดิน ให้พิจารณาแบบก่อสร้างโดยคำนึงถึงประโยชน์การใช้งาน ความคงทน และผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมด้วย เพื่อให้มีความเป็นธรรมและให้การใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เรื่องราวเรียนที่ ๑๙

องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดำเนินการกรณีการประกอบการเพาะเลี้ยงสุกรทำให้เกิดมลภาวะ

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการดำเนินการของกิจการเพาะเลี้ยงสุกรแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ติดริมหนองน้ำสาธารณะ มีกำลังการผลิตสุกรขุนจำนวน ๘,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ ตัว / ปี เป็นเวลาประมาณ ๒๐ ปี ซึ่งไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียและกำจัดสิ่งปฏิกูล ก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง กล่าวคือ กลิ่นมูลสุกรฟุ้งกระจายในรัศมี ๓ - ๔ กิโลเมตร เกิดแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน ซึ่งเป็นพาหะนำโรคแหล่งน้ำสาธารณะที่ประชาชนใช้อุปโภคบริโภคปนเปื้อนมูลสุกรที่ปล่อยลงโดยไม่มีการบำบัด นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพประมงและเลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านในพื้นที่ และยังทำลายธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนอีกด้วย

ทั้งนี้ ประชาชนในพื้นที่ได้เคยร้องเรียนเรื่องดังกล่าวต่อองค์การบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขอำเภอ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๒ อุบลราชธานี แต่หน่วยงานดังกล่าวกลับไม่ดำเนินการตามคำร้องเรียนแต่อย่างใด ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับจังหวัดอุบลราชธานี และพิจารณาร่วมกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นสรุปได้ ดังนี้

๑. หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน คือ ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขอำเภอ และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๒ อุบลราชธานี ได้ร่วมกัน

ดำเนินการแก้ไขปัญหาร่องเรียนนี้แล้ว โดยออกไปตรวจสอบสภาพพื้นที่และ การบริหารจัดการระบบสุขภาพของฟาร์มเลี้ยงสุกร เก็บตัวอย่างทางสิ่งแวดล้อม ไปตรวจวิเคราะห์ ประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลการตรวจสอบการบริหารจัดการระบบ สุขภาพของฟาร์ม กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาร่องเรียนในเบื้องต้น แก้ไขปัญหาน้ำเสียที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และแก้ไขปัญหาร่องเรียนยาว ให้ผู้ประกอบการไปดำเนินการเอง อีกทั้งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลได้ลงไป ตรวจสอบติดตามการบริหารจัดการระบบสุขภาพของฟาร์ม ปรากฏว่าฟาร์มได้มีการ ปรับปรุงสภาพโดยทั่วไปแล้ว ดังนั้น ถือได้ว่าร่องเรียนดังกล่าวได้รับการแก้ไข ความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงยุติการพิจารณา ตามมาตรา ๒๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. จากการที่ประชาชนในจังหวัดนครปฐมและรายการข่าวช่วยชาวบ้าน สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗ ร่องเรียนเข้ามาเกี่ยวกับความเดือดร้อนจากน้ำเน่าเสีย ในคลอง บึงและแม่น้ำนครชัยศรี ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมได้ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภาช่วยสอบสวนและแก้ไขปัดเป่าความเดือดร้อนดังกล่าว ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาจึงได้เสนอแนะยุทธศาสตร์และกลไกการแก้ไขและป้องกันปัญหา แบบบูรณาการในเชิงพื้นที่และภารกิจ (Area-Function Participation) ซึ่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดซีไอโอจังหวัดนครปฐมและจังหวัดอื่น ๆ ที่มีปัญหาในลักษณะ เดียวกันรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบแล้วเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ และกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งแนวทางการแก้ไขปัญหแบบบูรณาการและยั่งยืน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณากำหนดใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปแล้ว ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหฟาร์มสุกรเป็นไปอย่างบูรณาการและยั่งยืน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ส่งรายงานการสอบสวน ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เรื่องการร่องเรียนปัญหาน้ำเน่าเสียในแหล่งน้ำ อธรรมชาติ จังหวัดนครปฐม และแนวทางการแก้ไขปัญหแบบบูรณาการและยั่งยืน ไปยังจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้พิจารณากำหนดใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๒๐

องค์การบริหารส่วนตำบลอนุญาตให้มีการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียน และคณะขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบข้อเท็จจริง และขอคัดค้าน กรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลอนุญาตให้บริษัท ก. และ / หรือ บริษัท ข. ที่เป็นบริษัทในเครือเดียวกัน มีผู้ประกอบการและผู้ร่วมทุนเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกัน ก่อสร้างอาคารโรงงานผลิตรายรถยนต์ขนาดใหญ่บนพื้นที่ที่เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามร่างกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชน นอกจากนี้ ในกระบวนการผลิตมีการใช้สารเคมีต่าง ๆ และถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงอันน่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินตระหนักดีว่า เรื่องร้องเรียนในลักษณะนี้เป็นเรื่องที่หากไม่เร่งดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน จะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อสุขภาพแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต สุขภาพของประชาชนในท้องที่เป็นจำนวนมากต่อไป ดังนั้นทันทีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนนี้จึงเร่งดำเนินการรวบรวมหลักฐานประกอบการพิจารณา และประชุมภายในเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม ในขณะเดียวกันก็ได้ประสานกับผู้เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินนำคณะเจ้าหน้าที่สอบสวนที่รับผิดชอบ ลงพื้นที่ในวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อตรวจสอบสภาพสิ่งแวดล้อมรอบโรงงาน พบว่า มีกลิ่นเหม็นเป็นบางครั้ง และได้สอบถามจากประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้ ๆ โรงงานได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า มีคราบเขม่าควันดำจับที่บริเวณต่าง ๆ เช่น ใบไม้ ผลไม้ในสวน และพื้นดิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งกลิ่นเหม็นมากในช่วงเวลาที่ฝนใกล้ตก เมื่อเข้าไปตรวจสอบภายในโรงงาน พบว่าโรงงานดังกล่าวเป็นโรงงานปิด มีระบบบำบัดฝุ่นและเขม่าควันด่างที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดเงื่อนไข

ในใบอนุญาต และโรงงานมีระบบบำบัดน้ำเสีย จึงไม่มีการปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงานแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประมวลข้อเท็จจริงจากการลงพื้นที่รวมทั้งเอกสาร หลักฐาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วพบว่ามีการออกใบอนุญาตให้บริษัท ก. ก่อสร้างอาคารโรงงานโดยองค์การบริหารส่วนตำบลจริง โดยในกรณีที่บริษัท ก. ได้รับอนุญาตให้สร้างอาคารและโรงงานจากองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีหนังสือถึงกรรมการผู้จัดการ บริษัท ก. โดยแจ้งความเห็นชอบว่าไม่ขัดข้องประการใดแต่ได้กำหนดให้บริษัท ก. จะต้องดำเนินการของโรงงานตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง แต่ปรากฏว่าได้มีประชาชนในพื้นที่จำนวนมากรวมกลุ่มคัดค้านการก่อสร้างโรงงาน องค์การบริหารส่วนตำบล จึงได้มีหนังสือถึงอุตสาหกรรมจังหวัด ขอให้ชะลอการอนุญาตประกอบกิจการโรงงานออกไปโดยอ้างสาเหตุจากการรวมกลุ่มคัดค้านของประชาชนในท้องที่

จากการประชุมร่วมกัน สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับหนังสือซึ่งเป็นการให้ความเห็นโดยมิได้มีการขอมติจากที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และไม่มีการรับฟังเสียงคัดค้านของประชาชนในท้องถิ่น ที่ประชุมจึงมีมติให้ องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อรับฟังความเห็นและลงมติร่วมกันใน เรื่องความเหมาะสมของที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของโรงงานที่ขออนุญาตโดยเร็วที่สุด โดยให้สิทธิประชาชนเข้าร่วมรับฟังด้วยและเมื่อได้ประชุมร่วมกันจึงมีมติว่าไม่เห็นด้วยในการก่อสร้างโรงงานดังกล่าวจึงมีข้อพิจารณาว่าการออกใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารโรงงานมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด

สำหรับในกรณีของบริษัท ข. ซึ่งเป็นบริษัทในเครือเดียวกับ บริษัท ก. ได้ยื่นขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานผลิตยางรถยนต์ต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแต่เนื่องจากบริษัท ข. เป็นโรงงานขนาดใหญ่จำพวกที่ ๓ ดังนั้น อำนาจการพิจารณาจึงเป็นของกรมโรงงานอุตสาหกรรม และเมื่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้พิจารณาแล้ว จึงมีหนังสือถึงสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดให้แจ้ง บริษัท ข. จัดส่งเอกสารประกอบเพิ่มเติมต่าง ๆ และจะต้องมีเอกสารแสดงความเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับความเหมาะสมของที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของโรงงานที่ขออนุญาต

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงพบว่า บริษัท ข. ได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารโรงงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งพบว่าในใบอนุญาตระบุชัดเจนว่าขออนุญาตก่อสร้างอาคารเพื่อใช้เป็นโรงงานผลิตรายรถยนต์ แต่เนื่องจาก พรบ. โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต ซึ่งในที่นี้หมายถึงกรมโรงงานอุตสาหกรรม และจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๒ และห้ามไม่ให้ตั้งโรงงานก่อนได้รับอนุญาต ซึ่งรวมถึงการนำเครื่องจักรมาติดตั้งในอาคารด้วย ดังนั้น การที่ บริษัท ข. ได้รับใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารจากองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วจึงดำเนินการสร้างโรงงาน โดยที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานผลิตรายรถยนต์จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงเป็นการตั้งโรงงานก่อนได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนข้อ พรบ. โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังพบว่าในกระบวนการผลิตรายรถยนต์ของบริษัท ข. มีการนำถ่านหินมาใช้เป็นเชื้อเพลิง และสารเคมีต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดฝุ่นควัน อันน่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง และพบข้อเท็จจริงว่า บริษัท ก. ได้ถูกร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับปัญหาการระบายอากาศเสียออกจากโรงงาน ส่งกลิ่นเหม็น ฝุ่น และเขม่าดำ ตลอดจนทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย เนื่องจากเรื่องร้องเรียนประเภทนี้กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นโดยรวม และหากไม่เร่งดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก็จะทำให้ปัญหานี้ขยายวงกว้าง และผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า จะต้องแก้ปัญหาในเชิงระบบเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเรื่องร้องเรียนเช่นนี้อย่างซ้ำซาก ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเร่งดำเนินการศึกษาระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา จึงพบว่า กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จะเป็นผู้กำหนดประเภทและขนาดของโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องทำการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่มิได้ระบุให้โรงงานผลิตรายรถยนต์เป็นโรงงาน หรือกิจการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม แต่ถึงแม้ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมจะมีได้ระบุให้โรงงานผลิตรายรถยนต์เป็นกิจการที่ต้องจัดทำ

รายงานการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน ดังนั้น เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม ผู้ขออนุญาตประกอบกิจการ ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม Environmental Impact Assessment (EIA) หรืออย่างน้อยที่สุดต้องจัดทำรายงาน Initial Environmental Evaluation (IEE) เพื่อให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ รวมทั้งเป็นการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียด้วย แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนได้อนุญาตให้บริษัท ข. ก่อสร้างอาคารโรงงาน โดยมิได้ มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม EIA หรือ IEE แต่อย่างไร อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ได้ลงลายมือชื่อร่วมกันคัดค้านการก่อสร้างโรงงาน ดังกล่าวมาตลอด แต่บริษัทดังกล่าวยังคงก่อสร้างต่อไป โดยถือว่าได้รับอนุญาต จากองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว

กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้มีหนังสือถึงจังหวัดเพื่อขอส่งเรื่องการขออนุญาต ประกอบกิจการโรงงานของบริษัท ข. คืบ โดยให้จังหวัดแจ้งให้ผู้ขออนุญาต ดำเนินการจัดส่งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อจัดส่งให้กรมโรงงาน อุตสาหกรรมพิจารณาอีกครั้ง แต่บริษัท ข. ยังมีได้จัดส่งเอกสารให้แก่กรม โรงงานอุตสาหกรรมแต่อย่างไร จึงมีข้อพิจารณาว่าการที่องค์การบริหารส่วนตำบล ออกใบอนุญาตให้แก่บริษัท ข. ก่อสร้างอาคารโรงงานผลิตยางรถยนต์ขนาดใหญ่ ในพื้นที่ โดยทราบที่ว่าบริษัทดังกล่าวยังไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม และการก่อสร้างโรงงานดังกล่าวน่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

นอกจากนี้ สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดได้ชี้แจงว่าร่างผังเมืองรวมจังหวัดได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณที่จะก่อสร้างโรงงาน บริษัท ก. และ / หรือ บริษัท ข. เป็นพื้นที่สีชมพู ซึ่งห้ามประกอบกิจการโรงงานทุกประเภท และในขณะเดียวกันจังหวัดได้จัดทำร่างผังเมืองรวมชุมชน กำหนดให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม สีเขียว ซึ่งห้ามประกอบกิจการโรงงานทุกประเภทเช่นกัน และร่างผังเมืองทั้ง ๒ ฉบับ ยังได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในพื้นที่ และมีการจัดทำประชาพิจารณ์เสร็จสิ้นมาเป็นเวลากว่า ๒ ปีแล้ว แต่ยังไม่มีความคืบหน้าเนื่องจากอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาเพื่อออกเป็นกฎกระทรวงใช้บังคับตาม พรบ.การผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

ดังนั้น การที่องค์การบริหารส่วนตำบลอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร โดยทราบดีว่าเป็นการสร้างอาคารเพื่อประกอบกิจการโรงงานและอ้างว่าผังเมืองรวมจังหวัดยังไม่ประกาศใช้บังคับน่าจะเป็นการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการวางผังเมืองที่ต้องการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้เมืองและชุมชนมีการเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างมีระเบียบแบบแผนและเหมาะสม และรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และหากกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดมีผลบังคับใช้ย่อมจะไม่เกิดผลดีเนื่องจากไม่สามารถจัดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่กำหนดไว้ได้จริง และยังเป็นการสูญเสียเวลาและบุคลากรในการจัดทำผังเมืองและงบประมาณแผ่นดินโดยไม่สมควรและไม่คุ้มค่า จึงเห็นว่าสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดควรดำเนินการแก้ไขความถูกต้องของผังเมืองตามความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอย่างเร่งด่วนที่สุด และผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันเร่งรัดให้ออกกฎกระทรวงโดยเร็วที่สุด เพื่อให้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดโดยเร็วซึ่งอย่างช้าที่สุดไม่ควรเกินระยะเวลา ๓ เดือน

• ข้อเสนอแนะ:

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไขปัญหาโดยขอให้จังหวัดและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีที่บริษัทตั้งโรงงานโดยมิได้รับอนุญาต และมีคำสั่งให้ระงับการก่อสร้างอาคารโรงงานในทันที และยังขอให้จังหวัดตรวจสอบกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลอนุญาตให้บริษัท ข. ก่อสร้างอาคารโรงงานขนาดใหญ่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ดินประเภทชุมชน (เขตสีชมพู) ตามร่างผังเมืองรวมจังหวัด ทั้งนี้ บริษัทดังกล่าวยังมีได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบล ทราบอยู่แล้วว่าหากโรงงานดังกล่าวประกอบกิจการในพื้นที่นี้ก็จะมีความกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ดังนั้น หากการตรวจสอบพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมีพฤติการณ์ปฏิบัติหน้าที่หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการต่อไป

สำหรับกรณีของร่างผังเมืองรวมจังหวัดที่ได้ผ่านการจัดทำประชาพิจารณ์ของประชาชนในพื้นที่เสร็จสิ้นเป็นกว่า ๒ ปี แต่ยังไม่อยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อออกเป็นกฎกระทรวงใช้บังคับตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ล่าช้าเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการออกกฎกระทรวงโดยเร่งด่วน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและมีผลในด้านการบริหาร ตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือจากนายกรัฐมนตรีในการเร่งรัดให้หน่วยงานต่าง ๆ เร่งออกกฎกระทรวงบังคับใช้ผังเมืองโดยเร็ว และไม่ควรเกิน ๓ เดือน นับจากเสร็จสิ้นการทำประชาพิจารณ์

ในกรณีของการประกอบกิจการโรงงานขนาดใหญ่ ในเขตชุมชนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจนเกิดกระแสต่อต้านจากประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือจากกระทรวงมหาดไทย แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการ

ให้หน่วยงานท้องถิ่นให้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตั้งแต่ต้น ก่อนมีการอนุญาตใด ๆ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการร้องเรียน ตามระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ นอกจากนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งข้อเสนอแนะไปยังจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งเสนอค่อนายกรัฐมนตรีกำกับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงอุตสาหกรรม กำกับดูแลให้การประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน หรือใกล้แหล่งที่อยู่อาศัย ปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เพื่อลดปริมาณเรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่องร้องเรียนที่เกิดจากปัญหาน้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาเรื่องมลพิษทางอากาศ กลิ่น เสียง ฝุ่น คิวน์ เป็นต้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเดือดร้อน ความรำคาญ รวมถึงอาจเป็นสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่และผู้ประกอบกิจการโรงงาน และที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งก็คือ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่เป็นปกติสุข มีสุขภาพอนามัยที่ดี และเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบราชการ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) นำข้อมูลการร้องเรียนหน่วยงานราชการเป็นข้อพิจารณาในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย

ต่อมา จังหวัดได้มีหนังสือแจ้งมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่าได้ดำเนินการตามกฎหมายแล้ว และหากมีกรณีการประกอบกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกจะดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ส่วนที่ ๒

เรื่องราวเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและราชทัณฑ์

เรื่องราวเรียนที่ ๑

เจ้าหน้าที่ตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ควบคุมดูแลการดำเนินกิจการร้านคาราโอเกะที่เปิดเสียงเพลงดังรบกวนผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ปล่อยให้ร้านคาราโอเกะแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นร้านคาราโอเกะที่ไม่มีรั้วกำแพง หรือกระจกป้องกันเสียง เปิดเพลงเสียงดัง และปิดร้านดึกสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับประชาชนผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงเป็นอย่างมากผู้ร้องเรียนเคยร้องเรียนไปยังสถานีตำรวจภูธรอำเภอหัวหินหลายครั้งแล้ว แต่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจกลับไม่ดำเนินการใด ๆ กับร้านคาราโอเกะดังกล่าว

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๗ ตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตลอดจนประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงร้านคาราโอเกะตามที่กล่าวอ้าง สรุปได้ดังนี้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาจากรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่แจ้งว่า ผู้พักอาศัยในบริเวณร้านคาราโอเกะไม่ได้รับความเดือดร้อนจากการเปิดเพลงของร้านดังกล่าว และน่าจะเชื่อได้ว่าผู้ร้องคงจะมีเรื่องโกรธแค้นเป็นการส่วนตัวกับผู้ประกอบการร้านคาราโอเกะดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากประชาชนตามรายชื่อที่ผู้ร้องเรียนแจ้งมา ทราบว่าชาวบ้านที่พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับร้านคาราโอเกะยังคงได้รับความเดือดร้อนจากการเปิดเพลงของร้านดังกล่าว

รวมถึงร้านในบริเวณใกล้เคียงด้วย แม้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเคยตักเตือนผู้ประกอบการร้านดังกล่าวแล้วก็ตาม

ดังนั้น เพื่อให้ผู้ร้องเรียนและชาวบ้านที่พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการดำเนินกิจการของร้านคาราโอเกะ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้ตำรวจภูธรภาค ๗ กำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภอ.หัวหิน ให้ตรวจสอบการดำเนินกิจการของร้านคาราโอเกะที่ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวและบริเวณที่พักอาศัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อมิให้ร้านคาราโอเกะสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงอีกต่อไป

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

ต่อมา ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้มีหนังสือแจ้งผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่า ตำรวจภูธรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สั่งการให้ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอหัวหินดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว สรุปได้ความว่า ได้สั่งการให้ร้อยเวรป้องกันปราบปรามกำชับสายตรวจจรดยนต์ รดจักยานยนต์ ให้เข้มงวด กวดขัน ตรวจสอบการดำเนินการของร้านคาราโอเกะดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้สร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่พักอาศัยในบริเวณดังกล่าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และหากพบว่ามีการปล่อยปะละเลยจนทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนอีก จะได้ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการกวดขันต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๒

พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนส่อไปในทางให้การช่วยเหลือผู้ต้องหา และพนักงานอัยการไม่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานแสดงตัวบุคคลของผู้ต้องหา ทำให้ผู้ต้องหาสามารถแจ้งชื่อและที่อยู่อันเป็นเท็จ เมื่อหลบหนีจึงไม่สามารถติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดีได้เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนเป็นน้องภรรยาของผู้เสียชีวิตในคดีอุบัติเหตุจากรถ โดยรถยนต์โดยสารประจำทางเฉี่ยวชนกับรถยนต์กระบะบรรทุกเล็ก เป็นเหตุให้ผู้ขับขี่รถยนต์กระบะและผู้ที่นั่งมาด้วยเสียชีวิต ๒ ราย ส่วนผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารหลบหนีไปจากที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนได้สรุปความเห็น ว่า อุบัติเหตุเกิดจากความประมาทของผู้ขับขี่ทั้งสองฝ่ายและส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทางไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งผู้ต้องหาได้ขอประกันตัวและพนักงานอัยการอนุญาตให้ประกันตัวไป

ต่อมาผู้ร้องเรียนเห็นว่าเวลาผ่านไปนานแล้ว ยังไม่ทราบผลคดี จึงไปติดตามที่สำนักงานอัยการ พบว่าผู้ต้องหาหลบหนี พนักงานอัยการไม่สามารถนำตัวมาฟ้องต่อศาลได้ และยังไม่ได้นำดำเนินการขอให้พนักงานสอบสวนออกหมายจับ ผู้ร้องเรียนจึงขอให้พนักงานอัยการแจ้งไปยังพนักงานสอบสวน

หลังจากนั้น ได้ไปตรวจสอบกับพนักงานสอบสวน พบว่าในหมายจับผู้ต้องหาไม่มีชื่อไม่ตรงกับในเบื้องต้นที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบ และได้ตรวจสอบชื่อและนามสกุลผู้ต้องหาในข้อมูลทะเบียนราษฎร์พบว่าไม่มีตัวตนส่วนที่อยู่ในหมายจับเป็นที่อยู่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนายหนึ่ง ผู้ร้องเรียนได้สอบถามหลักฐานแสดงข้อมูลบุคคลของผู้ต้องหาที่ร้องขอประกัน แต่พนักงานสอบสวนแจ้งว่าผู้ต้องหาไม่ได้นำคิดตัวมาขณะยื่นขอประกัน จึงเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาในข้อหาไม่พกบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน ๕๐๐ บาท ผู้ร้องเรียนได้ไปตรวจสอบหลักฐานการขอประกันตัวที่สำนักงานอัยการก็ไม่ปรากฏหลักฐานแสดงข้อมูลบุคคลของผู้ต้องหาแต่อย่างใด

ผู้ร้องเรียนได้ตรวจสอบลายมือชื่อของผู้ต้องหาที่ลงไว้ในเอกสารต่าง ๆ จำนวน ๔ แห่ง ปรากฏว่าไม่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเลย และผู้ร้องเรียนได้ขอถ่ายเอกสารที่เกี่ยวข้องจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้ถ่าย

ผู้ร้องเรียนเชื่อว่า ผู้ต้องหามิได้มีชื่อและที่อยู่ตามที่ระบุไว้ในหมายจับ โดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จงใจไม่ตรวจสอบหลักฐานแสดงตัวบุคคลของผู้ต้องหาขณะขอประกันตัว เพื่อให้ผู้ต้องหาสามารถหลบหนีและเป็นอุปสรรคในการติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดี ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนเรื่องดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้ว แต่ไม่เกิดผลใด ๆ จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้สถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนแดงชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนแดงแล้ว สรุปได้ดังนี้

พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอโนนแดง ได้รับแจ้งมีอุบัติเหตุรถเฉี่ยวชนกัน จึงเดินทางไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ จากการสอบสวนทราบว่า ผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทางหลบหนี ส่วนผู้ขับขี่รถยนต์กระบะและผู้ที่นั่งมาด้วยถึงแก่ความตาย ต่อมา ผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทางเข้ามาขอตัวผู้คดี และมีตัวแทนบริษัทประกันภัยแห่งหนึ่งยื่นหลักทรัพย์ขอประกันตัวผู้ต้องหาออกไป

พนักงานสอบสวนได้ขอตรวจสอบหลักฐานแสดงตัวบุคคลของผู้ต้องหา แต่ผู้ต้องหาแจ้งว่าได้ทำเอกสารหลักฐานทั้งหมดหายไปในที่เกิดเหตุขณะหลบหนี พนักงานสอบสวนได้เรียกตัวผู้ต้องหามาสอบสวนปากคำเพิ่มเติมในภายหลังอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้ต้องหาก็ได้เดินทางไปพบตามนัด และต่อมานัดส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ผู้ต้องหา ก็เดินทางไปพบตามปกติ และได้มีการจัดให้คู่กรณีตกลงค่าเสียหายกันแล้ว แต่ตกลงกันไม่ได้

พนักงานสอบสวนได้สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเห็นว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเป็นความประมาทของทั้งสองฝ่าย จึงส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

จังหวัดบัวใหญ่ พร้อมสำนวนการสอบสวนโดยมีความเห็นสั่งฟ้อง ส่วนผู้ขับขี่รถยนต์กระบะที่ถึงแก่ความตาย สิทธิภาคคืออาณามาฟ้องยอมระงับตามกฎหมาย จึงมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ตาย ต่อมาทราบว่าผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทางไปประกันตัวในชั้นพนักงานอัยการ แล้วหลบหนีไม่ไปพบพนักงานอัยการตามนัด ภายหลังพนักงานสอบสวนได้ตรวจสอบหมายจับที่ส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วพบว่ามีการพิมพ์ชื่อผู้ต้องหาผิด จาก ส. (นามสมมติ) เป็น ศ. (นามสมมติ) จึงดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามที่ได้รับแจ้งจากผู้ต้องหาว่าเป็นชื่อ ส.

ต่อมาผู้ร้องเรียนเห็นว่า พนักงานสอบสวนมีพฤติการณ์ส่งไปในทางให้การช่วยเหลือฝ่ายผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทาง โดยมีการดำเนินคดีล่าช้า และมีการแก้ไขชื่อผู้ต้องหา จึงร้องเรียนไปยังผู้บังคับบัญชา และได้มีการดำเนินการทางวินัย ซึ่งผู้มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามลำดับชั้นมีความเห็นว่าเป็นความผิดวินัยฐานประพฤตินอกไม่เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของคำรวจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. ๒๕๘๘ มาตรา ๖ และมีความเห็นให้ว่ากล่าวตักเตือน ส่งเรื่องไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณา และต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับทราบการดำเนินการแล้ว ซึ่งถือว่าดำเนินการทางวินัยกรณีดังกล่าวสิ้นสุดลง

จากนั้นได้ตรวจสอบพบว่าผู้ต้องหาซึ่งอ้างว่าชื่อ ส. นั้น ไม่มีตัวตนจริง จึงทำหนังสือร้องเรียนอีกครั้งหนึ่ง และตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการสืบสวนข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าว แล้วส่งคำสั่งไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยคณะกรรมการฯ ชุดใหม่มีความเห็นว่าการกระทำของพนักงานสอบสวนเป็นการไม่เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติราชการ เลินเล่อในหน้าที่ราชการอันเป็นการกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๘ (๕)

ต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือขอให้ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา ทบทวนการดำเนินการทางวินัยพนักงานสอบสวน ตามคำสั่งตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาที่แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นสืบสวนข้อเท็จจริงชุดหลัง โดยเห็นว่าเป็นมูลกรณีเดียวกัน ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาได้พิจารณาแล้ว จึงให้ยุติเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นตามความเห็นของกองวินัยสำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในส่วนของสำนักงานอัยการสูงสุด ชี้แจงได้ความโดยสรุปว่า พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทางเป็นผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้ขับขี่รถยนต์กระบะเป็นผู้ต้องหาที่ ๒ ในความผิดฐานขับขี่รถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดยพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๑ และสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ เนื่องจากผู้ต้องหาที่ ๒ ถึงแก่ความตาย ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหาที่ ๑ ให้พนักงานอัยการจังหวัดบึงใหญ่ โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจผู้ส่งสำนวนทำหน้าที่อธิบายต่ออัยการจังหวัดบึงใหญ่ว่า บุคคลที่นำมาส่งเป็นผู้ต้องหาที่ ๑ จริง ประกอบกับมีเอกสารการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาที่ ๑ ในชั้นสอบสวนอยู่ในสำนวนการสอบสวน จึงเป็นเหตุให้พนักงานอัยการเชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาที่ ๑ จริง ไม่มีเหตุที่พนักงานอัยการจะไม่รับตัวไว้ดำเนินคดีตามกฎหมายโดยโต้แย้งว่าไม่ใช่ตัวผู้ต้องหาที่ ๑ ต่อมาพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๑ และสั่งยุติการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ ๒ เนื่องจากถึงแก่ความตาย แต่ผู้ต้องหาที่ ๑ หลบหนีประกันในชั้นพนักงานอัยการ จึงได้สั่งปรับนายประกันค้ำประกัน และส่งคำนิรूपพรรณของผู้ต้องหาที่ ๑ ให้นายอำเภอบึงใหญ่จัดการให้ได้ตัวมาฟ้องตามระเบียบและภายในอายุความของกฎหมาย สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการชอบด้วยระเบียบและกฎหมายแล้ว อีกทั้ง มิได้ดำเนินการล่าช้า แต่ประการใด ส่วนการติดตามตัวผู้ต้องหาที่ ๑ เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจที่จะต้องดำเนินการ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องเรียน คำชี้แจงของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า จากสรุปคำให้การของพยานต่าง ๆ ในรายงานการสอบสวนทางคดี และแผนที่สังเขปสถานที่เกิดเหตุ แสดงพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้ขับขี่รถยนต์กระบะมีส่วนประมาทเช่นเดียวกัน ประกอบกับคำพิพากษาของศาลจังหวัดบึงใหญ่ในส่วนแบ่งที่ฝ่ายผู้ตายฟ้องร้องบริษัทประกันภัยให้ชดใช้ความเสียหาย ได้พิจารณาเห็นว่า ผู้ขับขี่รถยนต์กระบะก็มีส่วนประมาทอยู่บ้าง แต่ผู้ขับขี่รถยนต์โดยสารประจำทางมีส่วนประมาทมากกว่า ดังนั้น การใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนจึงเป็นไปตามพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวน ยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานใดแสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจ

เพื่อให้การช่วยเหลือผู้กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คำร้องเรียนในประเด็นการทำความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวนจึงมีค้องตามความในมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงยุติการพิจารณาคำความในมาตรา ๒๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน

ส่วนการดำเนินการทางวินัยต่อพนักงานสอบสวน ตามคำร้องเรียนที่ผู้ร้องเรียนส่งไปยังผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนทั้งสองครั้งนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ในครั้งแรกผู้บังคับบัญชาได้กล่าวกล่าวตักเตือนพนักงานสอบสวนในกรณีที่ถูกร้องเรียนว่า ดำเนินการล่าช้า และเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ต้องหา ส่วนการตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนข้อเท็จจริงของตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาในครั้งหลังนั้น เป็นการแต่งตั้งเพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เกี่ยวกับข้อบกพร่องของพนักงานสอบสวนในกรณีที่ถูกร้องเรียนว่ามีพฤติการณ์ช่วยเหลือผู้ต้องหา โดยออกหมายจับบุคคลที่แจ้งชื่อและที่อยู่อันเป็นเท็จ ซึ่งเป็นการร้องเรียนกล่าวหาคนละประเด็นกัน ดังนั้น การที่ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมายุติการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของท่านในครั้งหลัง จึงถือได้ว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบยังมิได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียนในประเด็นที่ร้องเรียนในครั้งหลังแต่อย่างใด กรณีดังกล่าวจึงค้องตามความในมาตรา ๑๖ (๑) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่กล่าวข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ขอให้ตำรวจภูธรภาค ๓ ตรวจสอบว่า การออกหมายจับบุคคลที่แจ้งชื่อและที่อยู่อันเป็นเท็จของพนักงานสอบสวนนั้น มีพฤติการณ์ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหา หรือเป็นข้อบกพร่องทางวินัยหรืออาญาหรือไม่ หากพบว่าเป็นข้อบกพร่องทางวินัยหรือทางอาญา ก็ขอให้มีการดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายต่อไป

สำหรับกรณีที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่พยายามดำเนินการเพื่อให้ทราบชื่อและที่อยู่ที่แท้จริงของผู้ขับขี่ยานยนต์โดยสารประจำทางนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า หากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีความตั้งใจอย่างจริงจังในการที่จะให้ทราบชื่อและที่อยู่อันแท้จริงของผู้ต้องหาแล้วก็สามารถกระทำได้ และเป็นสิ่งที่ควรกระทำเนื่องจาก

ในการรับมอบตัวบุคคลโดยเฉพาะบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการน่าจะมีการตรวจสอบให้ชัดเจนแน่นอนในอันที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มามอบตัวหรือถูกส่งตัวมาให้นั้น เป็นบุคคลที่ถูกกล่าวหาจริง เพราะการดำเนินการใด ๆ ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น ๆ อันเป็นสิ่งที่พึงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เมื่อผู้ต้องหาอ้างว่าไม่มีหลักฐานใด ๆ เกี่ยวกับตนเอง ที่จะนำมาแสดงให้เจ้าพนักงานทราบว่าคุณเองชื่ออะไรและอยู่ที่ไหน จึงน่าจะเป็นพิรุธที่เจ้าพนักงานควรทำการตรวจสอบให้ชัดเจนก่อนดำเนินการตามกฎหมาย เมื่อพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่ได้ตรวจสอบหลักฐานความถูกต้องของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ญาติของท่าน ถึงแก่ความตายให้ชัดเจน การดำเนินการของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จึงเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ท่านโดยไม่เป็นธรรม ตามความในมาตรา ๑๖ (๑) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่กล่าวข้างต้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ขอให้คำตรวจดูครุภาค ๓ และสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาหามาตรการ การคลอจนกำชับให้เจ้าพนักงานในสังกัด ตรวจสอบบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาให้ชัดเจน เพื่อความถูกต้องชอบธรรมก่อนดำเนินการคดีตามกฎหมาย กับทั้งได้ขอให้ตรวจสอบอีกว่า การที่เจ้าพนักงานได้นัดหมายให้ผู้ต้องหามาพบหลายครั้ง แต่มิได้มีความพยายามเพื่อให้ได้เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับตัวบุคคลของผู้ต้องหามาแสดงนั้น มีพฤติการณ์ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหา อันเป็นข้อบกพร่องทางวินัยหรือทางอาญาหรือไม่ หากมีก็ขอให้ดำเนินการไปตามระเบียบและกฎหมายต่อไป

ประการสุดท้าย เกี่ยวกับการติดตามผู้จับขังรถยนต์โดยสารประจำทาง มาดำเนินคดีนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า หากพนักงานสอบสวน จะได้ใช้ความพยายามเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาดำเนินคดี หรืออย่างน้อยที่สุด ให้ได้ทราบชื่อและที่อยู่แท้จริงของผู้ต้องหาแล้ว ก็สามารถดำเนินการได้หลายประการ หากแต่พนักงานสอบสวนมิได้ใช้ความพยายามให้เต็มความสามารถ ในการสืบสวนหาตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีตามกฎหมาย การดำเนินการของ

พนักงานสอบสวนจึงเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรมตามความในมาตรา ๑๖(๑)(ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ขอให้ตำรวจภูธรภาค ๓ สั่งการให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาดำเนินคดีต่อไป กับทั้งการที่ผู้ต้องหาแจ้งชื่อและที่อยู่อันเป็นเท็จต่อพนักงานสอบสวนนั้น น่าจะเข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญา ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ขอให้ตำรวจภูธรภาค ๓ จัดให้มีการแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาอีกกระทงหนึ่ง เพื่อให้เกิดความชอบธรรมตามกฎหมายต่อไป

เรื่องราวเรียนที่ ๓

เจ้าหน้าที่ตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมตัวผู้ต้องหา

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่จับกุมบุคคลที่ผู้ร้องเรียนชี้ให้จับกุม โดยผู้ร้องเรียนไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน ขอให้จับกุมตัวผู้ต้องหาในความผิดฐานหมิ่นประมาท เมื่อเดินทางไปพบพนักงานสอบสวน ผู้ถูกร้องเรียนได้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านโทรศัพท์เรียกผู้ต้องหาออกมาพบ ผู้ถูกร้องเรียนจึงได้ชี้ให้พนักงานสอบสวนจับกุมตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจึงสั่งให้ผู้ต้องหาไปยังสถานีตำรวจ แต่มีบุคคลอื่นอาสาพาผู้ต้องหาไปสถานีตำรวจเอง โดยจะขับรถติดตามไป ภายหลังจากปรากฏว่าบุคคลอื่นนั้นได้พาผู้ต้องหาหลบหนี ผู้ร้องเรียนจึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับบุคคลอื่นนั้น และให้ดำเนินคดีกับพนักงานสอบสวนผู้ถูกร้องเรียนในความผิดฐานละเว้นไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ แต่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้คำตรวจจรรยาภาค ๑ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากคำตรวจจรรยาภาค ๑ แล้ว สรุปได้ดังนี้

การที่ผู้ร้องเรียนขอให้พิจารณาและสอบสวน กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมเมื่อมีการพบผู้ต้องหาแล้วนั้น จากการตรวจสอบพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เดินทางไปพบผู้ต้องหาแล้ว แต่เห็นว่าผู้ถูกชี้เป็นผู้หญิงรวมทั้งเป็นเพียงคดีหมิ่นประมาท มีผู้ใช้ร้ายโดยสันดาน และมีผู้ใหญ่บ้านรับรอง จึงไม่ได้ทำการจับกุมทันทีที่พบ แต่เชิญตัวให้มาที่สถานีตำรวจแทน ปรากฏว่าผู้ถูกชี้มิได้เดินทางมาในทันที แต่มาในวันรุ่งขึ้นแทน ผู้ร้องเรียนจึงแจ้งความดำเนินคดีต่อบุคคลที่พาดูถูกชี้หลบหนี พนักงานงานสอบสวนได้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการแต่มีคำสั่งไม่ฟ้องบุคคลดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งผู้ถูกร้องเรียนและพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามหน้าที่แล้ว แต่เป็นการดำเนินการไม่รัดกุม จนทำให้ผู้ร้องเรียนเสียหายโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงเสนอแนะให้หน่วยงานบังคับบัญชาว่ากล่าวตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร กำชับให้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้ความระมัดระวังอย่าให้เกิดความผิดพลาดอีก และให้สำเนาเป็นอุทธรณ์เวียนให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดได้ทราบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ

ต่อมาคำตรวจจรรยาภาค ๑ มีหนังสือแจ้งว่าได้ดำเนินการกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัด ให้ดำเนินการและยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นแนวทางปฏิบัติเรียบร้อยแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๔

เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงกิริยาและวาจาไม่สุภาพอันอาจเกิดจากฤทธิ์ของสุราที่ดื่มขณะปฏิบัติหน้าที่

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนและภรรยาเดินทางออกจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดเชียงใหม่โดยรถยนต์ส่วนตัว เมื่อเวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มหนึ่งมาขอตรวจค้นรถยนต์ของผู้ร้องเรียนเพื่อหายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย เมื่อได้ตรวจค้นแล้วก็พบเงินสด อาวุธปืนขนาด ๑๑ มม. จำนวน ๑ กระบอก และกระสุนปืน ซึ่งอยู่ในกระเป๋าถือของผู้ร้องเรียนอีกจำนวนหนึ่ง หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ผู้ร้องเรียนเดินทางไปกับรถสายตรวจเพื่อไปยังสถานีตำรวจ โดยให้ภรรยาผู้ร้องเรียนรออยู่ที่เกิดเหตุ แต่เมื่อผู้ร้องเรียนขอนำรถยนต์ของคนไปเองโดยยอมให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจคุมไปด้วย แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้แสดงกิริยาและวาจาไม่สุภาพต่อผู้ร้องเรียนและภรรยาในที่สุดผู้ร้องเรียนจึงต้องยอมขึ้นรถสายตรวจไปยังสถานีตำรวจ โดยให้ภรรยาขับรถยนต์ส่วนตัวตามมา และหลังจากเสร็จธุระที่สถานีตำรวจแล้ว ผู้ร้องเรียนได้เดินทางกลับไปยังที่เกิดเหตุอีกครั้ง จึงได้พบขวดเหล้าพร้อมแก้วน้ำวางอยู่จำนวนหนึ่ง จึงสันนิษฐานว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงกิริยาและวาจาไม่สุภาพนั้นอาจเกิดจากฤทธิ์ของสุราที่ดื่มขณะปฏิบัติหน้าที่ก็เป็นได้ ผู้ร้องเรียนจึงขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เหมาะสมดังกล่าว

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ตำรวจภูธรภาค ๕ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากตำรวจภูธรภาค ๕ แล้ว สรุปได้ดังนี้

คำตรวจคุณภาพ ๕ ซึ่งแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติต่อผู้ร้องเรียน ด้วยความสุภาพ และไม่ได้เสพสุราขณะปฏิบัติหน้าที่ ขวดสุราที่ผู้ร้องเรียนเห็นนั้น เป็นเพียงขวดสุราที่ใช้บรรจุน้ำดื่มเท่านั้น และในการจับกุมผู้ร้องเรียนนั้นได้ใช้ คุลยพินิจที่เหมาะสมตามแนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะใช้คุลยพินิจไปตามคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ตาม แต่ควรใช้ความ ระมัดระวังในการสื่อสารกับผู้ร้องเรียนและประชาชน รวมทั้งต้องระมัดระวัง ในการตั้งจุดในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากภาพถ่ายที่ผู้ร้องเรียนแนบมาด้วยนั้น มีขวดสุราตั้งอยู่ อาจเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนเกิดความหวาดระแวงและไม่เชื่อใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเห็นควรเสนอแนะให้คำตรวจคุณภาพ ๕ พิจารณาคำเนิการต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี และนำไป พิจารณาปรับปรุงการใช้คุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ ในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้คำนึงถึงความสะดวกและเป็นธรรมต่อประชาชน ผู้สุจริต และการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ให้พิจารณาในลักษณะป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมอย่างแท้จริงเท่านั้น

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

ต่อมา ผู้บัญชาการตำรวจภาค ๕ ได้มีหนังสือแจ้งผลการดำเนินการให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภารับทราบว่าได้สั่งการให้ตำรวจภูธรจังหวัดพิจารณา คำเนิการกำกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้ถือปฏิบัติตามข้อวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภา และถือเป็นแนวทางปฏิบัติหน้าที่อีกทางหนึ่งด้วย

เรื่องร้องเรียนที่ ๕

พนักงานสอบสวนสั่งอายัดรถยนต์โดยมิชอบ

- **ประเด็นร้องเรียน**

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย เนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้ร้องเรียนจ่อครดยนต์คันหมายเลขทะเบียน XXXX กรุงเทพมหานคร ไว้ที่ริมถนนสายกาญจนาภิเษก มีชายคนหนึ่งจ่อครดแล้ว จดทะเบียนรถยนต์ของผู้ร้องเรียนไป ต่อมาประมาณ ๒ อาทิตย์ มีหมายเรียกจากพนักงานสอบสวน จากสถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่งให้ผู้ร้องเรียนนำรถยนต์ไปยังสถานีตำรวจ ผู้ร้องเรียนจึงเดินทางไปสอบถามที่นั่นโดยไม่ได้นำรถยนต์ไปด้วย แต่ไม่ได้ทราบข้อเท็จจริง ต่อมาพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกอีก ๒ ครั้ง ผู้ร้องเรียนกลัวไม่กล้านำรถยนต์ไปด้วย เพราะไม่ทราบว่าเป็นเรื่องอะไร และเมื่อผู้ร้องเรียนขายรถยนต์คันดังกล่าว จึงทราบว่ารถยนต์คันดังกล่าวถูกอายัด เพราะไม่สามารถโอนทะเบียนรถได้

- **ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้สถานีตำรวจนครบาลชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากสถานีตำรวจนครบาลแล้ว สรุปได้ดังนี้

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เวลา ๒๒.๓๐ น. มีผู้เสียหายรายหนึ่งแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่า เมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น. ของวันเดียวกัน มีคนร้ายจำนวน ๒ คนใช้รถยนต์ คันหมายเลขทะเบียน XXXX กรุงเทพมหานคร เป็นยานพาหนะในการลักทรัพย์ของผู้เสียหายแล้วหลบหนีไป ต่อมาพนักงานสอบสวนได้ให้พยานรูปถ่ายของผู้ร้องเรียนในฐานะผู้ต้องสงสัยแล้ว แต่พยานไม่ยืนยันว่าผู้ร้องเรียนเป็นคนร้ายรายนี้ พนักงานสอบสวนจึงอายัดรถยนต์ของผู้ร้องเรียน

ไปยังกรรมการขนส่งทางบกแล้วสรุปสำนวนการสอบสวนมีความเห็นขอให้
งดการสอบสวน ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า ตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจในการยึดหรือ
อายัดทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน เพื่อยืนยันการกระทำ
ความผิดของผู้ต้องหาได้ การที่พนักงานสอบสวนจะยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (รถยนต์)
ของผู้ร้องเรียนซึ่งสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด จึงเป็นการปฏิบัติ
โดยชอบด้วยกฎหมาย หากแต่การยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ควรอยู่ในวิสัยและ
พฤติการณ์ที่จะใช้ทรัพย์สินนั้น เพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องสงสัยหรือ
ขอให้ศาลสั่งริบได้ แต่ในกรณีนี้ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่า มีพยานหลักฐานใด
ยืนยันว่าผู้ร้องเรียนเป็นผู้กระทำความผิด และพนักงานสอบสวนได้งดการสอบสวน
ไปที่สุด เนื่องจากไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งก็ยังไม่ทราบว่าเป็นใคร
จึงจะสามารถหาตัวผู้กระทำความผิดและใช้รถยนต์คันดังกล่าวเป็นพยานหลักฐาน
ยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหา หรือขอให้พนักงานอัยการร้องขอให้ศาล
ริบได้ การอายัดการจอดต่อทางภาษีและทะเบียนรถยนต์ของพนักงานสอบสวน
ต่อกรมการขนส่งทางบก จึงมิใช่เป็นการอายัดไว้เพื่อขอให้อัยการยื่นฟ้องต่อศาล
ขอให้ริบได้เนื่องจากไม่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้

ดังนั้น ในชั้นนี้พนักงานสอบสวนยังไม่มีความจำเป็นต้องให้ได้มาซึ่งรถยนต์
คันดังกล่าวเพื่อประกอบการสอบสวน เนื่องจากได้ขอให้พนักงานอัยการงดการ
สอบสวนไปแล้ว การที่จะให้ได้มาซึ่งรถยนต์คันดังกล่าวเพื่อใช้ประกอบคดีในภายหลัง
พนักงานสอบสวน ยังสามารถทำบันทึกการอายัดกับเจ้าของหรือผู้ครอบครอง
รายใหม่ แล้วพนักงานสอบสวนก็บันทึกอายัดไว้โดยระบุว่าหากพนักงานสอบสวน
มีความจำเป็นต้องใช้รถยนต์คันดังกล่าวเพื่อประกอบการสอบสวนก็ให้เจ้าของ
หรือผู้ครอบครองส่งมอบให้ก็ได้

ประกอบกับทางคดีมีคำให้การพยานบุคคลเพียงปากเดียวที่ยืนยันว่า
เห็นคนร้ายใช้รถยนต์คันหมายเลขทะเบียน XXXX กรุงเทพมหานคร เป็นยานพาหนะ
ที่ใช้ในการกระทำความผิด โดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นๆ ที่สามารถใช้ยืนยันให้สอดคล้อง
กับพยานปากนี้ได้ การยึดถือปากคำพยานบุคคลเพียงปากเดียว แล้วดำเนินการ
ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องเสียสิทธิและเสรีภาพในทางทรัพย์สิน ซึ่งได้รับการ

คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาให้รอบคอบอย่างยิ่ง จึงเห็นว่าการที่พนักงานสอบสวนอาศัยการจดต่อภาษีและทะเบียนรถยนต์ของผู้ร้องเรียน จึงเป็นการปฏิบัติตามที่ หากแต่การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงขอให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล พิจารณาสั่งการให้พนักงานสอบสวน ถอนอาศัยการจดต่อภาษีและทะเบียนรถยนต์ต่อกรมการขนส่งทางบกต่อไป

- **ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:**

ต่อมากองบังคับการตำรวจนครบาล ๗ แจ้งว่าได้สั่งการให้สถานีตำรวจนครบาลถอนอาศัยการจดต่อภาษีและทะเบียนรถยนต์ของผู้ร้องเรียนต่อกรมการขนส่งทางบกเรียบร้อยแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๖

พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนล่าช้า ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย

- **ประเด็นร้องเรียน**

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีบุตรชายของผู้ร้องเรียนได้ตรวจที่ดินของผู้ร้องเรียนพบว่า ที่ดินบริเวณดังกล่าวมีการแผ้วถางเพื่อขยายแนวเขตถนนโดยบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งร่วมกับกรมทางหลวง โดยแขวงทางหลวงจังหวัด ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกไว้หายไป ซึ่งจากการรังวัดของเจ้าหน้าที่รังวัดที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัด ปรากฏว่าการขยายแนวเขตถนนได้รุกล้ำเข้ามาในที่ดินของผู้ร้องเรียน โดยผู้ร้องเรียนไม่เคยได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวงแต่อย่างใด ผู้ร้องเรียนได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีกับบริษัทเอกชนและแขวงทางหลวงจังหวัด ในข้อหาบุกรุกที่ดินและทำให้เสียหาย ซึ่งจากการตรวจสอบ พบว่าที่ดินดังกล่าว บุตรสาวผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าของที่ดินเดิม ได้ทำหนังสือ

อุทิศที่ดินให้แก่กรมทางหลวง เพื่อเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน จากการตรวจสอบลายมือชื่อในหนังสืออุทิศที่ดิน กับเอกสารตัวอย่างที่มีลายมือชื่อ บุตรสาวผู้ร้องเรียนโดยกองพิสูจน์หลักฐาน ปรากฏว่าลายมือชื่อจากเอกสาร ทั้งสองฉบับไม่ตรงกันจึงไม่อาจลงความเห็นให้เป็นเอกสารอย่างหนึ่งอย่างใดได้

ต่อมา ผู้ร้องเรียนพบพยานหลักฐานเพิ่มเติม จึงขอให้สถานีตำรวจเรียก หนังสืออุทิศที่ดินต้นฉบับเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ลายมือชื่ออีกครั้ง แต่สถานีตำรวจ มีหนังสือแจ้งผู้ร้องเรียนว่า หนังสืออุทิศที่ดินต้นฉบับที่เป็นของกลางในคดีสูญหาย และเนื่องระยะเวลาการดำเนินการเกี่ยวกับคดีได้ล่วงเลยเวลามานานแล้ว แต่ผู้ร้องเรียนยังไม่ทราบความเห็นการสังคดีของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด รวมทั้งการที่สถานีตำรวจทำเอกสารของกลางในคดีสูญหายทำให้ผู้ร้องเรียน ได้รับความเสียหาย

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ตำรวจภูธรภาคสี่แจ้งข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจง จากตำรวจภูธรภาคแล้ว สรุปได้ดังนี้

จากข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ผู้ร้องเรียนได้มอบอำนาจให้บุตรชาย ร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน และกรมทางหลวง ในข้อหาบุกรุกที่ดินและทำให้ เสียทรัพย์สิน ซึ่งพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ และได้สอบสวนหาพยานหลักฐาน มีความเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดฐานบุกรุกและทำให้เสียทรัพย์สิน เห็นควรคดี สอบสวน และส่งสำนวนไปยังอัยการจังหวัด ตำรวจภูธรภาคได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง ปรากฏว่า พนักงานสอบสวนใช้เวลาการสอบสวนในคดีดังกล่าวเป็นเวลาหลายเดือน ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการสอบสวนที่ล่าช้า จึงมีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย ซึ่งในระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนได้เสียชีวิต จึงไม่อาจดำเนินการทางวินัยได้

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นด้วยกับผู้ร้องเรียน ซึ่งพนักงาน สอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนล่าช้าจริง เนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยโรคหัวใจ และเสียชีวิตแล้ว จึงไม่สามารถดำเนินการทางวินัยกับพนักงานสอบสวนได้

ส่วนการดำเนินคดีตามที่ผู้ร้องเรียนแจ้งความร้องทุกข์ไว้ พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบต่อได้รวบรวมพยานหลักฐานและสรุปสำนวน ส่งให้อัยการจังหวัดประจำศาลแขวงพิจารณาลแล้ว ซึ่งใช้เวลาในการสอบสวนคดีนับตั้งแต่วันรับคำร้องทุกข์จากผู้ร้องเรียนเป็นระยะเวลาประมาณ ๓ ปี ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า การสอบสวนคดีเป็นระยะเวลาที่นานเกินสมควร จึงมีข้อเสนอแนะให้ตำรวจภูธรภาค กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เพื่อป้องกันมิให้มีการร้องเรียน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะดังกล่าวอีกต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้ตำรวจภูธรภาค กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญาให้เป็นไปตามคำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๕๖๐ / ๒๕๔๗ เรื่องมาตรการควบคุมตรวจสอบ เรงรัคการสอบสวนคดีอาญา อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย โดยเร็ว และป้องกันมิให้มีการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในลักษณะดังกล่าวอีกต่อไป

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

ตำรวจภูธรภาค ได้แจ้งให้ตำรวจภูธรจังหวัดในสังกัดทราบเรื่องมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เรงรัคการสอบสวนคดีอาญาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้เสียหาย ในคดีอาญาได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย และให้ถือปฏิบัติตามที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้มีข้อเสนอแนะแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๓

เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับแกล้งดำเนินคดีโดยออกใบสั่งและใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับความผิด

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจออกใบสั่งให้ผู้ร้องเรียนเสียค่าปรับทั้ง ๆ ที่มีได้กระทำความผิด โดยผู้ร้องเรียนขับรถกระเบาะบรรทุกกระถางต้นไม้ ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกให้จอดรถและตรวจค้นรถ ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งว่าผู้ร้องเรียนใช้รถยนต์ผิดประเภท โดยเอารถยนต์นั่งส่วนบุคคลมาบรรทุกของโดยไม่มีฝ้ายคลุม รถยนต์ของผู้ร้องเรียนจดทะเบียนเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลจึงนำมาใช้บรรทุกของไม่ได้ จึงให้ผู้ร้องเรียนไปเสียค่าปรับที่สถานีตำรวจ

• ผลการพิจารณาของปฎิตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กองบังคับการตำรวจจราจรชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกองบังคับการตำรวจจราจรแล้ว สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตำรวจออกใบสั่งเนื่องจากผู้ร้องเรียนกระทำผิดฐาน "ไม่จัดให้มีสิ่งป้องกันสิ่งของตกหล่น" ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มิใช่จากการกระทำผิดฐาน "ใช้รถยนต์ผิดประเภท" ตามที่ผู้ร้องเรียนเข้าใจ ผู้ร้องเรียนจึงต้องเสียค่าปรับตามใบสั่งจากการกระทำผิดดังกล่าว โดยที่เจ้าพนักงานจราจรได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ในการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ขับขี่ที่กระทำความผิด ซึ่งเจ้าพนักงานจราจรควรมีดุลยพินิจที่จะใช้มาตรการว่ากล่าวตักเตือนผู้ขับขี่ แทนการออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่เสียค่าปรับ เนื่องจากผู้ร้องเรียนกระทำความผิดเพียงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาจากสิ่งของที่ผู้ร้องเรียนบรรทุกมิได้เป็นสิ่งของที่อาจปลิวหรือตกหล่น

อันอาจทำให้ทางสภปรกเประอะเป็อนหรือก่อให้เกิดเหตุอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินโดยง่ายแต่อย่างไร

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเสนอแนะในการพิจารณากำหนดแนวทางการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานจรรยาในการออกไปสั่งให้ผู้ขับขี่ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมและข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ขับขี่ ตลอดจนเกิดความเข้าใจอันดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจรรยาและป้องกันมิให้เกิดการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะดังกล่าวอีก

- **ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:**

กองบังคับการตำรวจจราจรมีหนังสือแจ้งว่า ได้สั่งการให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมแก่กรณีในการจับกุมไปส่วนหนึ่งตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้มีข้อเสนอแนะแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๘

เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ดำเนินการตามที่ผู้ร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษ

- **ประเด็นร้องเรียน**

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนเป็นผู้มีรายชื่อในบัญชีผู้หายตัว - แฉงลอยบริเวณหน้าบริษัท ช. (นามสมมติ) ตามประกาศของกรุงเทพมหานคร ต่อมาในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๔ สำนักงานเขตได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนหยุดทำการค้าขายอย่างเด็ดขาด ผู้ร้องเรียนจึงไปฟ้องคดีต่อศาลปกครอง และศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๔ ให้กรุงเทพมหานครเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔ ผู้ร้องเรียนกลับมาค้าขาย แต่ไม่สามารถค้าขายได้ เนื่องจากมีรถเงินของบริษัท ช. จอดขวางอยู่ ซึ่งผู้ร้องเรียนไปแจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่งให้ดำเนินการ ต่อมาผู้ร้องเรียนและภรรยาได้ไปแจ้งความไว้อีกหลายครั้ง แต่ไม่มีความคืบหน้าแต่ประการใด คนของบริษัท ช. ก็ยังขังขวางมิให้ผู้ร้องเรียนค้าขายได้

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ บุตรชายของเจ้าของบริษัท ช. แจ้งความผู้ร้องเรียนและภรรยาข้อหาหมิ่นประมาท ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับคำเนิ่นคดีและจับกุมผู้ร้องเรียนและภรรยา ต่อมาวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ บุตรชายเจ้าของบริษัท ช. แจ้งความผู้ร้องเรียนและภรรยาในข้อหาหมิ่นประมาทในที่สาธารณะโดยใช้เครื่องขยายเสียง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เข้ามาจับกุมผู้ร้องเรียนอีก

จากเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ร้องเรียนเห็นว่าคนไม่ได้รับความคุ้มครองและไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

• พลการพิจารณาของพัตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้สถานีตำรวจนครบาลชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากสถานีตำรวจนครบาลแล้ว สรุปได้ดังนี้

ตามที่ผู้ร้องเรียนและภรรยาได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนไว้เป็นจำนวน ๔ คดี นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า พนักงานสอบสวนได้สอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ๗ คดี และส่งสำนวนพร้อมความเห็นให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้ว ส่วนอีก ๒ คดี ที่ผู้ร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษว่า เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาล มีหนังสือส่งสำนวนให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการแล้ว ในประเด็นนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงพิจารณาเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่แล้ว จึงยุติการพิจารณาตาม มาตรา ๒๔ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ อย่างไรก็ตามการที่พนักงานสอบสวนยังไม่ส่งพยาน

หลักฐานในคดีเพิ่มเติมตามที่พนักงานอัยการได้สั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมใน ๕ คดี ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถพิจารณาคดีของผู้ร้องเรียนได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลจึงมีหนังสือถึงกองบัญชาการตำรวจนครบาลเพื่อให้เร่งรัดพนักงานสอบสวนให้สอบสวนหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาคดีโดยเร็วด้วยแล้ว

- **ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:**

กองบัญชาการตำรวจนครบาลได้รายงาน ว่า พนักงานสอบสวน ได้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมคดีอาญาดังกล่าว รวม ๕ คดี เสร็จสิ้นและส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมให้พนักงานอัยการเรียบร้อยแล้ว

เรื่องราวเรียนที่ ๙

เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรยานยนต์โดยมิชอบ

- **ประเด็นร้องเรียน**

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรให้มีการซื้อขายเสื้อวินรถจักรยานยนต์รับจ้าง โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้กระทำการและเก็บค่ารายเดือน มีการแบ่งสีและแบ่งเขตกันไว้แต่ละจุด ซึ่งผู้ร้องเรียนเป็นหัวหน้าวินรถจักรยานยนต์รับจ้างสีเหลือง ต่อมา จำ จ. (นามสมมติ) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายสืบ นำรถสามล้อประมาณ ๒๐ คัน เข้ามาวิ่งรับจ้างส่งผู้โดยสารในเขตพื้นที่เดียวกันกับผู้ร้องเรียน ทำให้ผู้ขับที่รถจักรยานยนต์ได้รับความเดือดร้อน ผู้ร้องเรียนและคณะจึงเดินทางไปสถานีตำรวจภูธรอำเภอชะอำ เพื่อพบผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอชะอำ แต่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ผู้ร้องเรียนและคณะจึงไปขอความช่วยเหลือจากนายกเทศมนตรีชะอำ ซึ่งนายกเทศมนตรีแจ้งว่าจะช่วยจัดตั้งเป็นชมรมรถจักรยานยนต์รับจ้างชะอำให้ โดยไม่ต้องส่งสายให้แก่ตำรวจ ประกอบกับประสานงานไปยังสำนักงานขนส่งจังหวัดเพชรบุรีเรื่องรถสามล้อ ได้รับคำตอบว่ายังไม่อนุญาต

ให้มีรถสามล้อวิ่งในจังหวัดเพชรบุรี จากเรื่องดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้กำกับสถานี ตำรวจภูธรอำเภอชะอำโกรธมาก และออกคำสั่งให้ตำรวจจราจรจับรถจักรยานยนต์ รับจ้างสี่ล้อลง ทำให้ผู้ร้องเรียนและคณะได้รับความเดือดร้อน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปข้อเท็จจริงได้ ดังนี้

จากการประสานงานไปยังสำนักงานขนส่งจังหวัดเพชรบุรี ได้ทราบว่ายังไม่มีการอนุญาตให้มีรถสามล้อวิ่งรับจ้างประจำทางในอำเภอชะอำแต่อย่างใด มีแต่รับจ้างทั่วไปอยู่ในโรงแรมและในอำเภอหัวหิน ส่วนกรณีการขออนุญาตวิ่งรถสามล้อนั้น อำเภอชะอำไม่มีการยื่นขออนุญาตมายังขนส่งจังหวัดแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรอำเภอชะอำ ได้รับแจ้งว่ารถสามล้อที่วิ่งอยู่ในอำเภอชะอำนั้น เป็นรถสามล้อรับจ้างของโรงแรม ที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมจ้างให้ไปส่งตามสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจากขึ้นขอบถนนิ่งรถสามล้อ มิได้วิ่งเป็นประจำทางแต่อย่างใด ส่วนกรณี จ. เจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องสายสืบนั้น บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ดูแลรถสามล้อของโรงแรมให้อยู่ในระเบียบเรียบร้อย มิให้มีการเรียกรับผู้โดยสารรายทางหลังจากส่งนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ว่าจ้างจากโรงแรมแล้วเท่านั้น มิได้มีการวิ่งรับจ้างในอำเภอชะอำแต่อย่างใด พนักงานผู้รับผิดชอบเรื่องร้องเรียนจึงสอบถามถึงกรณีมีการจับรถจักรยานยนต์รับจ้างที่ทำผิดกฎหมาย โดยเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจชี้แจงว่ามีได้มีการกระทำไปในทางเลือกปฏิบัติ เนื่องจากรถจักรยานยนต์รับจ้างในอำเภอชะอำมีหลายสี แต่ละสีมักขัดแย้งกันในเรื่องการแย่งผู้โดยสาร และมีปัญหาเรื่องการซ้อน ๓ หรือมากกว่านั้น การไม่สวมหมวกกันน็อก การวิ่งสวนทางและเรื่องอื่น ๆ ซึ่งผิดกฎหมายจราจร เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องกวาดค้นจับกุม เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนไม่พอใจ จากคำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเท็จจริงมิได้เป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ จึงยุติการพิจารณา

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งอาจจะมีการกระทบกระทั่งกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ มีหนังสือไปยังตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี เพื่อดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้เสีย ให้ทราบถึงภาระหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และในขณะเดียวกันต้องให้โอกาสประชาชนใช้สิทธิในฐานะพลเมือง ประกอบอาชีพสุจริตอย่างเท่าเทียมกันด้วย เพื่อหลีกเลี่ยงคำครหาว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐

เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นด้วยวิธีการรุนแรงเกินสมควรแก่เหตุ

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลพิจารณาและตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณี การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นผู้ร้องเรียนและคณะด้วยวิธีการรุนแรงเกินสมควรแก่เหตุ โดยผู้ร้องเรียนและคณะเดินทางโดยรถยนต์จากอำเภอเมืองอุดรธานีมุ่งหน้าไปยังอำเภอกุมภวาปี เมื่อใกล้ถึงทางแยกเข้าอำเภอกุมภวาปี มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนหนึ่งหยุดรถ

ผู้ร้องเรียนและสั่งให้ผู้ร้องเรียนและคณะนอนคว่ำหน้าลงกับพื้น โดยมีการใช้อาวุธปืนยิงจู่ จำนวน ๒ นัด และใช้คำพูดคลอจกนกริยาวาจาไม่สุภาพต่อผู้ร้องเรียนและคณะ ต่อมาภายหลังจึงทราบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังสกัดจับคนร้ายทาบกระจกและลักทรัพย์ในรถยนต์ของผู้เสียหายรายหนึ่งอยู่ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งเหตุว่าผู้ต้องสงสัยมีลักษณะคล้ายกับผู้ร้องเรียนกับพวก จึงสกัดจับและตรวจค้นรถยนต์ที่ผู้ร้องเรียน โดยสารมาดังกล่าว ผู้ร้องเรียนเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำเกินกว่าเหตุ จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาล

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้คำตรวจจรรยาจังหวัดอุดรธานีชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากคำตรวจจรรยาจังหวัดอุดรธานีแล้ว สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี ได้รับแจ้งจากศูนย์วิทยุว่ามีเหตุคนร้ายทุบกระจกรถยนต์ลักทรัพย์เงินสดจำนวนเกือบ ๒ ล้านบาทของผู้เสียหายแล้วหลบหนีมุ่งหน้าไปทางอำเภอกุมภวาปี โดยใช้รถยนต์กระบะบรรทุกเหล็กเป็นยานพาหนะ มีชายฉกรรจ์นั่งอยู่ในรถด้วย จำนวน ๔ คน ผู้เสียหายกำลังขับรถไล่ติดตามไปและแจ้งเส้นทางหลบหนีของคนร้ายให้ทราบเป็นระยะ ๆ เมื่อรับแจ้งแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงพากันเดินทางไปสกัดจับคนร้ายที่บริเวณทางแยกเข้าอำเภอกุมภวาปี โดยใช้รถยนต์บรรทุกสิบล้อและรถยนต์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเครื่องกีดขวางเส้นทางหลบหนี เมื่อรถยนต์ของผู้ร้องเรียนมาถึงจุดตรวจจุดสกัด มีลักษณะตรงตามที่ได้รับแจ้งว่าเป็นรถยนต์ของคนร้าย เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดดังกล่าวจึงได้สั่งให้หยุด แต่รถยนต์คันที่ผู้ร้องเรียนโดยสารมาเพียงชะลอความเร็วลดลง ไม่หยุดตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ยิงอาวุธปืนเพื่อบังคับให้หยุด เมื่อรถยนต์หยุดแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าล้อมรถยนต์ไว้พร้อมกับแจ้งให้ผู้ขับขี่และผู้โดยสารลงจากรถไปหมอบอยู่บนเกาะกลางถนนเพื่อทำการตรวจค้น และป้องกันเหตุรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัย จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจค้นรถยนต์หาเงินสดของกลางตามที่ได้รับแจ้งแต่ไม่พบ จึงให้ผู้ที่มาขับรถยนต์คันดังกล่าวลุกขึ้น ระหว่างนั้นผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปีได้เดินทางไปถึงที่เกิดเหตุ และได้ร่วมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ซึ่งเมื่อผู้เสียหายเดินทางมาถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งให้ทราบว่า ไม่พบเงินและเชื่อว่ารถยนต์ที่ผู้ร้องเรียนโดยสารมาไม่ใช่รถยนต์ของกลุ่มคนร้าย ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปีได้แจ้งเหตุที่เกิดขึ้นและอธิบายการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ผู้ร้องเรียนทราบแล้วจึงเปิดการจราจร และให้ผู้ร้องเรียนและคณะกลับไปได้

คำตรวจจรรยาจังหวัดอุดรธานีได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ต้องนำกำลังไปตั้งจุดตรวจจุดสกัดตามรับแจ้ง และในการ

ตรวจค้นก็มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการตามยุทธวิธีของตำรวจในการพาและใช้อาวุธปืน เพื่อความสะดวกในการตรวจค้นและเพื่อความปลอดภัย ทั้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการตรวจค้นและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งก็ใช้เวลาไม่นาน เมื่อเสร็จสิ้นแล้วก็ให้ผู้ร้องเรียนและคณะลูกขุนจากอาการหมอบที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสั่งการในระหว่างตรวจค้นตัว เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้สั่งให้นอนหมอบอยู่นานจนน่าจะเกิดความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียงกับผู้ถูกตรวจค้นแต่อย่างใด นอกจากนี้ หลังจากที่ตรวจค้นเสร็จแล้วก็ได้แจ้งและอธิบายเหตุที่เกิดขึ้นให้ผู้ถูกตรวจค้นทราบจนเป็นที่เข้าใจแล้ว โดยมีผู้เสียหายที่ตามมาภายหลังให้การยืนยันเหตุร้ายที่เกิดขึ้นด้วย จึงถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดดังกล่าวเป็นการปฏิบัติไปตามขั้นตอนของยุทธวิธีตำรวจและตามกฎหมาย ไม่ได้มีเจตนาที่จะกลั่นแกล้งหรือทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดได้รับความเสียหายแต่อย่างใด ตำรวจภูธรจังหวัดอุดรธานีจึงมีคำสั่งยุติเรื่องทางวินัย และได้ส่งเรื่องไปยังผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๔ เพื่อพิจารณาต่อไปแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องเรียน คำชี้แจงของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติการไปตามอำนาจหน้าที่ตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากแต่การออกคำสั่ง และการใช้กำลังตลอดจนถึงการใช้อาวุธของเจ้าพนักงานต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ อันเกิดจากความเข้าใจผิดในข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเฉพาะหน้าจนมีการปฏิบัติต่อผู้ร้องเรียนและคณะลูกขุนเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ท่านโดยไม่เป็นธรรม ตามความในมาตรา ๑๖ (๑) (ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ภาครัฐนั้น อาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่ประชาชน และในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่จะสร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ การดำเนินการที่ผิดพลาดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน จึงควรได้รับการแก้ไขเยียวยา ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ขอให้ตำรวจภูธรภาค ๔ แสดงความเสียใจต่อผู้ร้องเรียนและคณะในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาจทำเป็นหนังสือ

หรือจัดให้มีการพบปะตามความสมัครใจของผู้ร้องเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนทำความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการกับผู้ร้องเรียน ต่อหน้าผู้บังคับบัญชาระดับสูงหรือบุคคลอันเป็นที่ยอมรับกันของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อไป

นอกจากนี้ ในปัจจุบัน สิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กำลังเป็นประเด็นที่ได้รับการตรวจสอบจากสังคมอย่างใกล้ชิด การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในการออกคำสั่ง หรือการใช้กำลัง ซึ่งรวมตลอดถึงการใช้อาวุธต่อประชาชน จึงเป็นสิ่งที่ควรระมัดระวัง และควรมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจน ดังนั้น เพื่อเป็นการก่อให้เกิดความปลอดภัย ทั้งแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อเป็นแนวทางการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานให้ถูกต้องและได้รับการคุ้มครองจากการถูกกล่าวหาทางวินัย หรือทางอาญา ตลอดจนเป็นการสร้างหลักประกันในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงได้แนะนำให้ตำรวจภูธรภาค ๔ พิจารณาใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเรื่องร้องเรียนนี้ ในการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการออกคำสั่งเจ้าพนักงาน การใช้กำลัง และการใช้อาวุธต่อประชาชน ให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยอาจกำหนดแนวทางและขั้นตอนการใช้ดุลยพินิจในการออกคำสั่งการใช้กำลัง และการใช้อาวุธต่อประชาชน เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียดและชัดเจน ในรูปแบบของคู่มือการปฏิบัติหน้าที่ หรือ Standard of Professional (SOP) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากล อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อประชาชนและต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

อนึ่ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเรื่องร้องเรียนนี้ โดยเฉพาะการใช้อาวุธปืนยิงคู่และการสั่งให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์นอนหมอบคว่ำหน้าบนท้องถนนหลวงนั้น เป็นการปฏิบัติที่บุคคลโดยทั่วไปย่อมถือว่าเป็นการปฏิบัติที่เกินกว่าเหตุและไม่สามารถยอมรับได้ ซึ่งในการสืบสวนตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นของคณะกรรมการสืบสวนฯ ที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยกัน ถึงแม้จะเห็นว่าการปฏิบัตินั้น เป็นการปฏิบัติตามยุทธวิธีของตำรวจและเป็นการตรวจค้นตามขั้นตอนของกฎหมายก็ตาม หากแต่ถ้าการปฏิบัตินั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติยศชื่อเสียงของประชาชนแล้ว คณะกรรมการสืบสวนฯ ควรได้นำมาพิจารณาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขหรือ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ หรือระมัดระวังในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ให้อยู่ในขอบเขตของความเหมาะสม มีชี้เพียงสรุปว่า การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบและกฎหมายแต่ประการเดียว ซึ่งการมีความเห็น ในด้านเดียวกันกล่าว อาจมีลักษณะเป็นการส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาเข้าใจว่า ตนเองได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมแล้ว และอาจใช้แนวทางการปฏิบัติดังกล่าวนี้ ในโอกาสต่อไป โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดแก่ประชาชนหรือสาธารณสุข ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงขอให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๔ ได้พิจารณา ทบทวนผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้มีแนวทางการควบคุม การใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและความรู้สึกของประชาชนเป็นสำคัญด้วย

เรื่องราวเรียนที่ ๑๑

เรียนจากหลวงพระนครศรีอยุธยาไม่ส่งมอบเอกสารประวัติ ส่วนบุคคล และรูปถ่ายคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน ภายหลังจากศาลฎีกา มีคำพิพากษายกฟ้องผู้ร้องเรียนในทุกข้อกล่าวหา และไม่ปล่อยตัว ผู้ร้องเรียนในทันทีที่ศาลได้ออกหมายปล่อยตัว ทำให้ผู้ร้องเรียน ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนเป็นอดีตผู้ถูกคุมขังตามคำสั่งศาลในระหว่างต่อสู้คดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา โดยในระหว่างถูกคุมขังที่เรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยา ทางเรือนจำได้ให้อักรนาหน้าว่า น.ช. (นักโทษชาย) ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่า ตนเป็นผู้ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี ต้องใช้คำว่า ข.ช. (ผู้ต้องขังชาย)

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๕ ศาลฎีกามีคำพิพากษายกฟ้อง ผู้ร้องเรียนในทุกข้อกล่าวหา และศาลได้ออกหมายปล่อยตัว ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๕ โดยมีคำสั่งให้ปล่อยทันที แต่ในความเป็นจริงทางเรือนจำได้ปล่อยตัว ผู้ร้องเรียนในเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. โดยอ้างว่าผู้บัญชาการเรือนจำไม่อยู่

ไม่มีผู้ลงนามอนุญาโตให้ปล่อยตัว ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าปัญหานี้ไม่น่ายกขึ้นมากล่าวอ้าง เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อผู้ร้องเรียน ทั้งยังมีได้เตรียมการที่จะคืนเงิน หรือส่งมอบเงินฝากของผู้ร้องเรียนที่ฝากไว้กับเรือนจำ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ทางเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาได้จัดเก็บประวัติและรูปถ่ายของผู้ร้องเรียนไว้ในช่วงระหว่างที่ถูกคุมขังตามคำสั่งศาล อย่างไรก็ตาม เมื่อศาลฎีกาได้มีคำพิพากษายกฟ้องผู้ร้องเรียน พร้อมทั้งได้ออกหมายปล่อยผู้ร้องเรียนแล้ว เท่ากับว่าผู้ร้องเรียนเป็นผู้บริสุทธิ์แล้ว กรมราชทัณฑ์ และเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยาก็ควรที่จะมอบเอกสารประวัติให้แก่ผู้ร้องเรียน เพราะอาจสร้างความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนได้

ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อขอให้ออกคำสั่งให้กรมราชทัณฑ์ และเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยา ส่งมอบเอกสารดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเรียน พร้อมทั้งแก้ไขและชดเชยความเสียหายด้วย

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กรมราชทัณฑ์ ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกรมราชทัณฑ์แล้ว สรุปได้ดังนี้

(๑) กองนิติการ กรมราชทัณฑ์ ชี้แจงได้ความว่า เอกสารประวัติ รวมทั้งรูปถ่าย ของผู้ต้องขังนั้น เป็นเอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้น จึงถือเอกสารทางราชการที่จะต้องจัดเก็บไว้ และทำลายเมื่อถึงกำหนด ซึ่งเป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณ โดยผู้ต้องขังมีเพียงสิทธิที่จะขอถ่ายสำเนาเท่านั้น ไม่สามารถที่จะขอคืนได้

(๒) จากประสานไปยังเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยา ได้รับการชี้แจงดังนี้

- กรณีการกำหนดอักษรนำหน้าชื่อผู้ร้องเรียนว่า น.ช. นั้น ทางเรือนจำได้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชทัณฑ์แล้ว เนื่องจากศาลจังหวัดฉะเชิงเทราได้ออกหมายจำคุกเป็นนักโทษเด็ดขาดและส่งมายังเรือนจำ ดังนั้น ทางเรือนจำ

จึงได้ดำเนินการจัดทำแฟ้มประวัติโดยใช้คำหน้าชื่อ น.ช. (นักโทษชาย) อย่างไรก็ตาม ระเบียบปฏิบัติระหว่างที่ผู้ร้องเรียนได้ต่อสู้ในชั้นอุทธรณ์ ผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลยกเลิกหมายจำคุกนักโทษเค็ดคนนั้น เนื่องจาก ผู้ร้องเรียนมีสถานะเป็นผู้ที่ถูกคุมขังระหว่างการอุทธรณ์ - ฎีกา ซึ่งศาลได้ออกคำสั่งยกเลิกหมายดังกล่าว และได้เปลี่ยนหมายเป็นผู้ต้องขังระหว่างดำเนินคดีชั้นอุทธรณ์ - ฎีกา และส่งมายังเรือนจำ เรือนจำจึงได้ดำเนินการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อผู้ร้องจาก น.ช. เป็น ข.ช

- กรณีการจัดทำประวัติของผู้ต้องราชทัณฑ์นั้น เป็นระเบียบปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ซึ่งต้องดำเนินการและในประเด็นที่ผู้ร้องเรียนต้องการขอประวัติคืนนั้น ในทางปฏิบัติ ประวัติของผู้ร้องเรียนซึ่งจัดทำขึ้นไว้คราวเมื่อตกเป็นผู้ต้องขังนั้น เรือนจำไม่สามารถมอบหรือคืนได้ซึ่งเป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณ และเป็นทรัพย์สินของเรือนจำ โดยจะมีการทำลายเอกสารดังกล่าวเมื่อครบ ๑๐ ปี หลังจากผู้พ้นโทษ หรือไม่มีความผิด และประวัติดังกล่าวเรือนจำไม่ได้นำไปเปิดเผยที่ใด เว้นแต่ตามคำร้องขอของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับคดีความเท่านั้น ทั้งนี้ ประวัติของผู้ร้องเรียนหรือของบุคคลอื่นก็ตามจะมีการลงบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ไว้ตั้งแต่มีคำพิพากษาให้ต้องโทษหรือรับโทษ จนกว่าจะพ้นความผิดไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม เช่น ศาลยกฟ้อง หรือครบกำหนดระยะเวลาการรับโทษ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ตรงกับสถานการณ์ล่าสุดของบุคคลนั้น รวมทั้งของผู้ร้องเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องเรียนสามารถยื่นคำขอเอกสารและถ่ายสำเนาโดยผู้ร้องเรียนเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองได้ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๓๐ และหากข้อมูลไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงกันผู้ร้องเรียนสามารถยื่นคำขอแก้ไขได้สำหรับกรณีของผู้ร้องเรียนนั้น ผู้ร้องเรียนได้มายื่นเรื่องขอเอกสารและขอถ่ายสำเนาแล้ว ซึ่งผู้บัญชาการเรือนจำได้อนุญาตและเรือนจำได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบแล้ว แต่ผู้ร้องเรียนก็ไม่ได้มาดำเนินการต่อแต่อย่างใด

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กรมราชทัณฑ์ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกรมราชทัณฑ์แล้ว สรุปได้ดังนี้

(๑) สาเหตุที่ผู้ร้องเรียนต้องการได้เอกสารคืนนั้น เนื่องจากทางเรือนจำได้จัดทำประวัติของคนโดยใช้คำนำหน้าชื่อว่า น.ช. มาคิดเพื่อถ่ายรูป ซึ่งเรื่องนี้ฟังข้อเท็จจริงได้ว่า สาเหตุที่ทางเรือนจำต้องคิดป้าย น.ช. นั้น ก็เนื่องจากยื่คคำพิพากษาของศาลเป็นหลัก แต่ครั้งเมื่อมีการอุทธรณ์และฎีกา ทางเรือนจำก็ได้เปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของผู้ร้องเรียนจาก น.ช. เป็น ข.ช. และมีการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตามสถานะของผู้ร้องเรียนที่เปลี่ยนไป ซึ่งข้อมูลที่จัดทำขึ้นนี้เป็นเอกสารของทางราชการ จึงไม่สามารถจะมอบให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการเฉพาะได้อีกทั้งทางเรือนจำก็เปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนได้ขอและถ่ายเอกสารได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงเห็นว่า การดำเนินการของทางเรือนจำกลางพระนครศรียุธยาในกรณีดังกล่าว มิได้เข้าข่ายว่าเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัตินอกอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่อย่างไรก็ดี จึงเห็นควรอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน ยุติเรื่อง

(๒) สำหรับกรณีที่เรือนจำกลางพระนครศรียุธยามิได้ปล่อยตัวผู้ร้องเรียนทันทีหลังจากที่ศาลฎีกามีคำพิพากษายกฟ้องผู้ร้องเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๕ แต่กลับปล่อยตัวผู้ร้องเรียนในเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น.ของวันเดียวกัน โดยอ้างว่าผู้บัญชาการเรือนจำไม่อยู่นั้น ขณะนี้ยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นเช่นนั้นหรือไม่อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะกรมราชทัณฑ์ว่า หากกรณีดังกล่าวเป็นจริงตามข้อร้องเรียนก็ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนเสียหายอย่างไม่เป็นธรรม สมควรที่กรมราชทัณฑ์จะมีการสั่งการไปยังเรือนจำต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลในเรื่องการปล่อยตัวอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้ที่พ้นโทษได้มีอิสรภาพโดยพลัน ทั้งนี้กรมราชทัณฑ์ควรมีการสั่งการไปยังหน่วยงานในบังคับบัญชาให้มีการสร้างระบบการมอบอำนาจ หรือมอบหมายงานให้ผู้บังคับบัญชาระดับรองลงไปสามารถลงนามแทนผู้บัญชาการเรือนจำได้ในกรณีที่ผู้บัญชาการเรือนจำไม่อยู่ด้วย เพื่อมิให้ผู้พ้นโทษจากคำพิพากษาต้องได้รับความเสียหายอย่างไม่เป็นธรรมดังเช่นกรณีนี้

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒

พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นนักโทษคดีฆาตกรรมชั้นเยี่ยมได้ถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางจังหวัด ในคดีความผิดฐานรับของโจร เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรได้ดำเนินการอายัดตัวผู้ร้องเรียนพร้อมให้ผู้ร้องเรียนลงลายมือชื่อเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา จนกระทั่งเวลาล่วงเลยมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ พนักงานสอบสวนยังไม่สั่งฟ้องและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ จึงยังมีคดีในชั้นศาลเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

หลังจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนนี้ ได้เร่งดำเนินการตรวจสอบเพราะความไม่เป็นธรรม ถึงแม้ว่าผู้ร้องเรียนจะเป็นผู้ต้องขังแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินก็คำนึงถึงความเท่าเทียมกันของสิทธิและเสรีภาพในการได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นจึงเร่งประสานไปยังสถานีตำรวจภูธร และสำนักงานอัยการจังหวัดที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

สถานีตำรวจภูธรได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ในกรณีที่พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรมีคดีที่ยังไม่ได้ฟ้องผู้ร้องเรียนอีกจำนวน ๑ คดี และได้แจ้งว่าสาเหตุที่พนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจสั่งฟ้องคดีของนักโทษชายรายหนึ่งล่าช้า ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องของพนักงานสอบสวน โดยมีได้เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญาให้แล้วเสร็จตามระเบียบอันเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๘(๑) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่เป็นกรณียังไม่เกิดการเสียหายต่อทางราชการ ซึ่งในเบื้องต้นสถานีตำรวจภูธรได้เร่งรัดให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนผู้นั้นได้รับดำเนินการส่งสำนวน

การสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ร้องเรียนไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการได้นำคดียื่นฟ้องต่อศาลแล้วทั้ง ๓ คดี ในทันที ประกอบกับผู้กำกับสถานีตำรวจภูธร รายงานยืนยันว่า ความล่าช้าในการส่งสำนวนเกิดจากการหลงลืมมิได้เกิดจากความเกียจคร้าน และพนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีมาตลอด จึงเป็นการกระทำผิดครั้งแรก และได้ยอมรับสารภาพผิด จึงสมควรลดหย่อน ตำรวจภูธรจังหวัด จึงได้มีคำสั่งภาคทัณฑ์พนักงานสอบสวนผู้นั้น ซึ่งถือว่าเป็นการลงโทษทางวินัยตามอำนาจอย่างเหมาะสม

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓

พนักงานพิณอมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและสั่งลงโทษยาวจนโดยไม่เป็นธรรม

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงกรณีไม่ได้รับความเป็นธรรม จากการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสถานีพิณจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่งซึ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว บังคับข่มขู่คุกคาม ใช้คำพูดไม่สุภาพและสั่งลงโทษยาวจน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งไปยังอธิบดีกรมพิณจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีตำแหน่งสูงกว่าพนักงานสถานีพิณจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกร้องเรียนในการตรวจสอบข้อเท็จจริงซึ่งเมื่ออธิบดีกรมพิณจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสั่งการผู้เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามคำแนะนำแล้วเสร็จ ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมส่งเอกสารและหลักฐานของกรมพิณจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สรุปได้ว่า

นาย ก. พนักงานพิณิจได้สั่งลงโทษ นาย ข. ซึ่งเป็นเยาวชนผู้ต้องหาในข้อหา ร่วมกันลักทรัพย์ ให้ทำความสะอาดและค้นพื้นบริเวณหน้าห้องควบคุม ในวันที่ นาย ข. ได้เข้าพบนาย ค. เพื่อให้สอบข้อเท็จจริงในคดี เนื่องจากในระหว่างที่นาย ค. พนักงานคุมประพฤติได้สอบข้อเท็จจริงจากนาย ข. ได้แจ้งให้ นาย ข. ออกไป ตามผู้ร้องเรียนผู้ซึ่งเป็นบิดาที่นั่งรออยู่หน้าห้องให้เข้ามาพบ แต่ปรากฏว่า นาย ข. ได้หายออกไปเป็นเวลานานประมาณ ๒๐ นาที นาย ค. เห็นคังนั้นจึงให้เยาวชน ผู้ต้องหาคู่คดีออกไปตามหา ซึ่งในขณะนั้นอยู่ระหว่างการสอบปากคำกับนาย ส. พนักงานคุมประพฤติกอีกคนหนึ่ง

เมื่อเยาวชนผู้ต้องหาคู่คดีได้ไปตามจึงพบว่า นาย ข. ได้ค้นพื้นอยู่บริเวณ หน้าห้องควบคุมต่อหน้าบิดาและต่อหน้าผู้ปกครองของเยาวชนรายอื่นที่นั่งรอ คัดต่อราชการอยู่ประมาณ ๗ - ๘ คน โดยมีนาย ก. นั่งกำกับอยู่ เมื่อนาย ค. และ นาย ง. เห็นเหตุการณ์ได้ตำหนิการกระทำของ นาย ก.

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย ได้พิจารณารายงานผลการชี้แจง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของผู้ถูกร้องเรียน หลังจากที่ได้ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมและการปฏิบัติงาน ที่สั่งการโดยผู้อำนวยการสถานพิณิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเห็นว่านาย ก. ได้รับสารภาพว่าได้สั่งลงโทษ นาย ข. ให้วิคพื้นจำนวน ๒๐ ครั้ง และให้ กวาดพื้นบริเวณหน้าห้องประชุมและหน้าห้องควบคุมหญิง ต่อหน้าผู้ร้องเรียน และประชาชนที่มานั่งรอคัดต่อราชการ โดยอ้างสาเหตุว่า นาย ข. ไม่คัคผม ให้เรียบร้อย และยังพบว่านาย ก. ได้ใช้วาจาไม่สุภาพกับนาย ข. เยาวชนที่มาคัดต่อ ราชการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ใช้บริการด้วยพฤติกรรมของนาย ก. ยังผลให้ไม่คัครับ ความพึงพอใจจากการมาคัดต่อราชการ และอีกทั้งคำสั่งลงโทษนั้นยังเป็นการ ปฏิบัติต่อหน้าธารกำนลถือว่าเป็นการไม่รักษาเกียรติยศ ชื่อเสียง ศักดิ์ศรี ของข้าราชการที่คัคสร้างชื่อเสียงให้เกิดขึ้นกับองค์กร

นอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมต่าง ๆ ของนาย ก. ที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะเป็น การไม่ใส่ใจการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เล่นเกมคอมพิวเตอร์ เล่นหมากรุคใน เวลาราชการ ลงลายมือชื่อในบัญชีปฏิบัติราชการประจำวันแล้วแต่ไม่ปรากฏคัค อยู่ในสำนักงาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการจงใจไม่ประพฤคิปฏิบัติคน ให้อยู่ในกรอบขอบเขตของคุณธรรม จริยธรรม และแบบแผนของทางราชการ

อันเป็นการกระทำที่ได้ชื่อว่าไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระเบียบวินัยของข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หมวด ๔ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้พิจารณาข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว มีความเห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ปรากฏมูลอันควรกล่าวหาว่า นาย ก. พนักงานราชการ ในตำแหน่งพนักงานพินิจ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทำผิดทางวินัย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการทางวินัยกับ นาย ก. ให้ถูกต้อง ตามกฎหมายต่อไปแล้ว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไข เยียวยาอย่างเหมาะสมแล้ว

อนึ่ง กรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าถึงแม้ต้นสังกัดจะได้พิจารณา ในทางวินัยกับผู้ถูกร้องเรียนแล้วก็ตาม แต่เพื่อมิให้มีเรื่องร้องเรียนลักษณะ เช่นเกิดขึ้นนี้อีกในอนาคต ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้กรมพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน กำชับให้ข้าราชการในสังกัดใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการให้บริการประชาชนด้วยจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน อย่างแท้จริง เพื่อให้การจับบริการของหน่วยงานภาครัฐเป็นไปตามหลักบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี

ส่วนที่
๓

เรื่องราวเรียนที่เกี่ยวกับ
ปัญหาที่ดิน

เรื่องร้องเรียนที่ ๑

เจ้าหน้าที่นำที่ดินที่ราษฎรครอบครองไปปลูกป่าโดยไม่ได้รับความยินยอม

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนและคณะขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนได้ครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ในจังหวัดระยองมานานกว่า ๒๕ ปี ต่อมา สำนักงานเขตนครักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ร่วมกับกองทหารพรานรอยต่อ ๕ จังหวัดภาคตะวันออก ได้นำที่ดินแปลงดังกล่าวจำนวน ๖๐ ไร่ ไปทำโครงการปลูกป่า โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ร้องเรียนและคณะ ซึ่งผู้ร้องเรียนเคยสอบถามกับหัวหน้าพิทักษ์ป่าและขอให้กำนันท้องที่ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ได้รับคำตอบที่ไม่ชัดเจน โดยอ้างว่าที่ดินแปลงดังกล่าวไม่มีอาคารบ้านเรือนหรือเพาะปลูกพืชผลใด ๆ จึงได้นำที่ดินแปลงดังกล่าวไปทำโครงการปลูกป่า ผู้ร้องเรียนต้องการให้ยกเลิกโครงการฯ ดังกล่าว เพื่อจะได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินเช่นเดียวกับบุคคลอื่นต่อไป

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกองทัพบก ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกองทัพบก แล้วเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พื้นที่ปลูกป่าตามที่ได้ตรวจสอบด้วยเครื่องมืออ่านพิกัดดาวเทียม (GPS) พบว่า ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแก่งหางแมว มีใช้จังหวัดระยองดังที่ผู้ร้องเรียนเข้าใจ

ประเด็นที่สอง กรณีที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านท้องที่ได้ลงลายมือชื่อรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินให้แก่ผู้ร้อง หลังจากที่ทางราชการได้ทำการสำรวจพื้นที่

เพื่อดำเนินโครงการปลูกป่านั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ร้องเรียนและคณะไม่ได้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่เป็นเวลานาน ซึ่งจะเห็นได้จากความแตกต่างจากการเปรียบเทียบพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงที่มีการทำประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

เรื่องร้องเรียนดังกล่าวน่าจะมีส่วนสาเหตุมาจากการเข้าใจผิดกันระหว่างราษฎรและหน่วยงานราชการ แต่ทั้งสองฝ่ายมิได้แสดงเจตนาที่จะหาข้อยุติด้วยสันติวิธี หรือเจรจาประนีประนอมกันโดยพิจารณาหาสาเหตุที่แท้จริงเพื่อแก้ไขปัญหา ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้จังหวัดจันทบุรีเป็นองค์กลางในการพิจารณาประสานงาน และจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องเรียนและราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียง ตลอดจนเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและคณะในครั้งนี้อย่าง

เรื่องร้องเรียนที่ ๒

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนได้

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำปางไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียน เนื่องจากอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ยาว (Zone-E) ซึ่งอยู่นอกแนวเขตตามพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน และกรมป่าไม้ได้อนุญาตให้สำนักงานสำรวจแห่งชาติเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินเนื้อที่ ๑,๕๓๑ ไร่ โดยครอบคลุมพื้นที่ของผู้ร้องเรียนเพื่อเป็นที่ตั้งกองร้อยหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าสำนักงานสำรวจแห่งชาติใช้พื้นที่เพียง ๒๐๐ ไร่ จึงขอให้สำนักงานสำรวจแห่งชาติพิจารณากันพื้นที่ส่วนที่ผู้ร้องเรียนครอบครองทำประโยชน์อยู่คืนให้กรมป่าไม้ เพื่อกรมป่าไม้

จะได้มอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. พิจารณาคำเนิการประกาศให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำปางจะได้ดำเนินการรังวัดออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้แก่ผู้ร้องเรียนต่อไป

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้จังหวัดลำปางชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยจังหวัดลำปางชี้แจงว่า

๑. อำเภอดำรงวิทยารุรได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยประชุมร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ที่ประชุมมีมติว่า ให้สำนักงานสำรวจแห่งชาติในฐานะผู้ดูแลที่ดินแปลงดังกล่าวในขณะนี้พื้นที่ส่วนของผู้ร้องเรียนเนื้อที่ประมาณ ๘ ไร่ ๒ งาน คินให้กรมป่าไม้ เพื่อจะได้มอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำปางออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้แก่ผู้ร้องเรียนต่อไป

๒. คำวินิจฉัยกรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง สรุปว่า ที่ดิน น.ส. ๓ ก. แปลงเลขที่ xxxx เดิมเป็นของ นาย ก. (นามสมมุติ) หลานชายของผู้ร้องเรียน ซึ่งได้ครอบครองทำประโยชน์เป็นที่สวน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นาย ก. ออก น.ส. ๓ ก. เนื้อที่ประมาณ ๘ ไร่ ๒ งาน โดยไม่มีหลักฐานการแจ้งการครอบครอง (ส.ค. ๑) ต่อมา พ.ศ. ๒๕๒๑ ทางราชการได้เพิกถอน น.ส. ๓ ก. ดังกล่าว เนื่องจากการออก น.ส. ๓ ก. ในเขตป่าไม้ถาวร "ป่าแม่ยาว" หลังจากมีการเพิกถอน น.ส. ๓ ก. ดังกล่าวแล้ว นาย ก. ได้มอบที่ดินแปลงดังกล่าวให้ผู้ร้องเรียนทำประโยชน์ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ สำนักงานสำรวจแห่งชาติได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ให้เข้าใช้พื้นที่จำนวน ๑,๕๓๑ ไร่ เป็นเวลา ๓๐ ปี ซึ่งครอบคลุมที่ดินแปลงดังกล่าว โดยผู้ร้องเรียนได้เคยร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ซึ่งผลการพิจารณาในครั้งนั้นได้แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าไม่สามารถอนุญาตให้ผู้ร้องเรียนเข้าอยู่อาศัยในที่ดินดังกล่าวได้ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตที่สำนักงานสำรวจแห่งชาติได้ทำกับกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบกับอำเภอดำรงวิทยารุได้ประกาศลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๕ ให้ผู้ร้องเรียนรื้อถอนทรัพย์สินสิ่งปลูกสร้างออกไปจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวภายใน ๘๐ วัน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายแล้ว

และคำรวจจตุรภาค ๕ ได้อนุญาตให้โรงเรียนคำรวจจตุรภาค ๕ ร่วมใช้พื้นที่ เป็นสถานที่ฝึกยุทธวิธี เดินป่า เดินเข็มทิศ และการดำรงชีพในป่า ฯลฯ ซึ่งมีส่วน ราชการในสังกัดคำรวจจตุรภาค ๕ ขอใช้พื้นที่ดังกล่าวฝึกยุทธวิธีมาโดยตลอด และเพื่อกันพื้นที่รองรับการขยายความเจริญก้าวหน้าของสำนักงานคำรวจ แห่งชาติในอนาคตต่อไป จึงไม่สามารถกันพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดคืนกรมป่าไม้ได้

๓. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำปางรายงาน ว่า ที่ดินที่ผู้ร้องเรียน ถือครอง ซึ่งอยู่ในโครงการป่าแม่ยาว (Zone-E) นั้น จะออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ได้ก็ต่อเมื่อกรมป่าไม้มอบพื้นที่บริเวณดังกล่าวให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งต้องผ่านการตรวจสอบสภาพป่า ตามข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้และสำนักงาน การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และนำพื้นที่แปลงนั้นไปดำเนินการประกาศ พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อจัดพื้นที่ให้แก่ผู้ร้องเรียน ตามระเบียบต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบคำชี้แจงของจังหวัดลำปางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริง ปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ที่ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมาก่อนที่จะประกาศ เป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ยาว และได้ทำกินในพื้นที่ดังกล่าวมาโดยตลอด ดังนั้น การที่กรมป่าไม้อนุญาตให้สำนักงานคำรวจแห่งชาติเข้าใช้พื้นที่ จำนวน ๑,๕๓๑ ไร่ เป็นเวลา ๓๐ ปี โดยไม่มีแนวทางแก้ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินให้กับราษฎรซึ่งเป็น ผู้ที่ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมาก่อนการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ แม่ยาวนั้น จึงไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ที่เห็นชอบในหลักการดำเนินการตามมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดิน ในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะกรรมาธิการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ดังนั้น เรื่องร้องเรียน ดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติหน้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ต่อผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๖ (๑) (๗) แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาจึงได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เสนอแนะให้สำนักงานคำรวจแห่งชาติในฐานะเป็นผู้ดูแลที่ดินแปลงดังกล่าว พิจารณาคำเนินการกันพื้นที่ส่วนของผู้ร้องเรียน เนื้อที่ประมาณ ๘ ไร่ ๒ งาน คืนให้

กรมป่าไม้ เพื่อที่กรมป่าไม้จะได้ดำเนินการตามมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะกรรมาธิการนโยบายป่าไม้แห่งชาติและเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไป หรือหากคำวินิจฉัยตุลาการ ๕ มีความจำเป็นที่ต้องใช้ที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นการชัดเจนแล้ว จังหวัดลำปางควรพิจารณาดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเสียหายและความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียนโดยดำเนินการจัดหาที่ดินทำกินให้กับผู้ร้องเรียนตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๓

กองทัพเรือให้ราษฎรออกจากที่ราชพัสดุที่กองทัพเรือดูแล

- **ประเด็นร้องเรียน**

ผู้ร้องเรียนและคณะขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีกองทัพเรือให้พวกตนออกจากที่ราชพัสดุที่กองทัพเรือดูแล และขอความช่วยเหลือให้พวกตนได้เช่าที่ราชพัสดุดังกล่าว

- **ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา**

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้ฐานทัพเรือสัตหีบชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยฐานทัพเรือสัตหีบชี้แจงว่า พื้นที่ที่ราษฎรบุกรุกเข้าอยู่อาศัยบริเวณ ก.ม. ๑๐ นั้น กองทัพเรือมีแผนงานจัดสร้างอาคารที่พักอาศัยส่วนกลางของกองทัพเรือ พื้นที่สัตหีบ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยให้กับข้าราชการและลูกจ้างที่ยังไม่มีที่พักอาศัยอีกเป็นจำนวนมาก ประกอบกับที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดินที่ได้มาด้วยการเวนคืนเพื่อการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศโดยตรง นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในตำบลที่ต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในกิจการของทหาร เช่น ท่าเรือ

สนามบิน และกองทัพเรือได้มีแผนการใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่แล้ว จึงไม่สามารถให้ราษฎรเช่าที่ดินบริเวณดังกล่าวได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าว แม้เป็นกรณีที่กองทัพเรือได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยชอบ มิได้เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๖(๑) ก แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดิน ระยะเวลาการเข้าใช้ประโยชน์ และจำนวนเนื้อที่ที่กองทัพเรือได้ใช้ประโยชน์แล้ว เป็นกรณีที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเวนคืน อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อราษฎรผู้ร้องเรียนให้ได้รับความเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๖(๑) ข แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมความเห็น และข้อเสนอแนะ ให้กองทัพเรือร่วมกับกรมธนารักษ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียน และคณะต่อไปแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๔

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนำรังวัดแนวเขตที่ดินสำหรับที่หลวง โดยรังวัดรวมเอาที่ดินของราษฎรเข้าในแนวเขตที่ดินสำหรับที่หลวงด้วย

- ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองตำบลหนองมะโมง ได้นำเจ้าพนักงานที่ดินรังวัดแนวเขตที่ดินสำหรับที่หลวง ซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ "คอนเขารัก" โดยรังวัดรวมเอาที่ดินของผู้ร้องเรียนเข้าไว้ด้วย เมื่อผู้ร้องเรียนได้แย้ง

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองก็ดำเนินการแก้ไขล่าช้าเกินสมควร ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้จังหวัดชัยนาทชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยจังหวัดชัยนาทชี้แจงว่า

๑. ที่ดินสาธารณประโยชน์ "คอนเขารัก" แปลงที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับแปลงที่ได้แจ้ง ส.ค. ๑ เป็นที่ดินแปลงเดียวกัน และประชาชนได้เคยใช้ประโยชน์ร่วมกันตาม ส.ค. ๑ จริง ซึ่งกิ่งอำเภอได้จัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ไว้แล้ว ส่วนอาณาเขตที่ดินตามทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ด้านทิศเหนือระบุว่าจดห้วยทับทันนั้น ไม่ปรากฏว่ามีห้วยดังกล่าวแต่อย่างใด ทางสาธารณประโยชน์ในปัจจุบันเกิดขึ้นจากร่องเหมือง ซึ่งประชาชนได้ขุดขึ้นเพื่อนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในการเกษตร ต่อมาคืนเงินจึงพัฒนาให้เป็นทางสาธารณประโยชน์

๒. กรณีจำนวนเนื้อที่และที่ข้างเคียงแตกต่างไปจากเดิมนั้น จากการสอบสวนอดีตกำนันและผู้สูงอายุในพื้นที่ เห็นว่า น่าจะเกิดจากขณะที่นำที่ดินขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ สภายังเป็นป่ารก จึงประมาณจำนวนเนื้อที่ในการขึ้นทะเบียนผิดพลาด และการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงยังรังวัดไม่ถึงแนวเขตที่แท้จริง

๓. ได้จัดทำรูปแผนที่สังเขปแสดงแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ "เขาคอนรัก" ตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง แนวเขตที่มีผู้คัดค้าน และแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ตามแบบแจ้งครอบครอง (ส.ค. ๑) เรียบร้อยแล้ว

โดยจังหวัดชัยนาทพิจารณาเห็นว่า สมควรให้มีการแก้ไขรูปแผนที่ หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงคามที่มีมีการรังวัด ซึ่งรวมเอาที่ดินของผู้ร้องเรียนเข้าด้วย แต่เนื่องจากมีผู้คัดค้าน จึงได้ส่งเรื่องผ่านกรมที่ดินให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา ซึ่งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ขณะนี้อยู่ระหว่างการใช้ประกอบการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทย

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปฏิบัติหน้าที่ตามชั้นตอนของกฎหมาย และระเบียบ

ของทางราชการแล้ว จึงมิได้เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๖(๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงวินิจฉัยให้ผู้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ตามมาตรา ๒๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน แต่โดยที่การดำเนินการดังกล่าวตรวจสอบแนวเขตหนังสือสำหรับที่หลวงรายนี้ ได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานกว่าปกติ และการรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พบว่ามีได้เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้การพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทำนองดังกล่าวได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จด้วยความรวดเร็ว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงเสนอแนะให้จังหวัดชัยนาทได้พิจารณาตรวจสอบและกำชับการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแนวนโยบายแห่งรัฐด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๕

สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดสำรวจรังวัดที่ดินที่ผู้ร้องเรียนอาศัยทำกิน เพื่อออกหนังสืออนุญาตให้บุคคลอื่นเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑)

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ (ส.ป.ก. จังหวัดศรีสะเกษ) ได้สำรวจรังวัดที่ดินที่ผู้ร้องเรียนอาศัยทำกินในที่ดินป่าเสื่อมโทรมเพื่อออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑) ให้กับบุคคลอื่น ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้จังหวัดศรีสะเกษชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากจังหวัดศรีสะเกษแล้ว สรุปได้ดังนี้

ผู้ร้องเรียนได้เคยมีหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวอ้างว่ามีผู้บุกรุกที่ดินของตน และจังหวัดศรีสะเกษได้เคยมีหนังสือชี้แจงเรื่องดังกล่าวให้ผู้ร้องเรียนแล้วว่า จังหวัดศรีสะเกษได้ให้อำเภอวังหินตรวจสอบข้อเท็จจริง และประสานกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษแล้ว ปรากฏว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องข้อพิพาทที่ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิครอบครอง ทางราชการไม่สามารถที่จะตัดสินได้ว่าใครควรเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าว จึงให้ผู้ร้องเรียนไปขอความเป็นธรรมต่อศาลจังหวัดศรีสะเกษเพื่อพิจารณาข้อพิพาทดังกล่าว ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวว่า เป็นกรณีที่ถูกหมายให้อำนาจแก่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่จะพิจารณาออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ร้องเรียน หรือบุคคลอื่นใดที่มีคุณสมบัติเข้าหลักเกณฑ์ในการได้รับเอกสารสิทธิของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑) มิใช่กรณีจะค้ำขอให้ผู้ร้องเรียนไปใช้สิทธิทางศาล จึงขอให้มีการวินิจฉัยคำขอเอกสารสิทธิของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑)

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานไปยังสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อขอทราบถึงผลการวินิจฉัยคำขอเอกสารสิทธิของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑) ได้รับการชี้แจงว่า สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษยังมิได้จัดทำเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับเกษตรกรผู้ถือครองที่ดินดังกล่าว เนื่องจากมีกรณีพิพาทกันและเรื่องอยู่ระหว่างการจัดตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง เพื่อตรวจสอบว่าที่ดินแปลงที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่าผู้ร้องเรียนครอบครองอยู่นั้นเป็นที่ดินแปลงใด ต่อมาคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงได้สรุปและมีมติว่า ผู้ร้องเรียนไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดินแปลงพิพาท จึงไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอเข้าทำประโยชน์ ในที่ดินแปลงนี้ ตามระเบียบ หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข ในการคัดเลือกเกษตรกรที่จะได้รับการจัดที่ดินจากการปฏิรูป

ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๕ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เป็นการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องที่ดินทำกินและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียน คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะได้ให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นผู้พิจารณาจัดสรรที่ดินทำกินแปลงอื่นให้กับผู้ร้องเรียนต่อไป ดังนั้น เรื่องร้องเรียนดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่ยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดศรีสะเกษได้ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนจากทางราชการอย่างเหมาะสมแล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๔ (๓) และมาตรา ๒๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า เพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมดังกล่าว จึงเสนอแนะไปยังจังหวัดศรีสะเกษและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หากจังหวัดศรีสะเกษมีที่ดิน ส.ป.ก. แปลงอื่นที่จะจัดให้กับประชาชน ให้พิจารณาจัดที่ดินให้กับผู้ร้องเรียนในโอกาสแรกเป็นกรณีพิเศษต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๖

สำนักงานที่ดินอำเภอไม่ออกโฉนดที่ดินให้ เนื่องจากเป็นที่สาธารณประโยชน์

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนและคณะได้ซื้อที่ดินโดยได้ทำนิติกรรมโอนที่ดินและเสียค่าธรรมเนียมที่ดิน ณ สำนักงานที่ดินอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี พร้อมทั้งเสียภาษีบำรุงท้องที่เป็นประจำทุกปี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ร้องเรียนและคณะได้ติดต่อไปยังสำนักงานที่ดินดังกล่าว เพื่อขอยกโฉนดที่ดิน แต่สำนักงานที่ดินแจ้งว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์ตั้งอยู่ทับกระทวงเกษตรและสหกรณ์

ไม่สามารถออกโฉนดที่ดินให้ได้ ทำให้ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ดินของสำนักงานที่ดินอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และผู้ร้องเรียนเห็นว่าเมื่อที่ดินดังกล่าวทับที่สาธารณประโยชน์ เหตุใดกรมที่ดินจึงออก น.ส. ๓ และเหตุใดจึงยอมให้ราษฎรทำนิติกรรมซื้อขายกัน โดยไม่มีการท้วงติง

• พลการพิจารณาของพัสดุราชการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้จังหวัดสุพรรณบุรีชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว สรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ร้องเรียนและคณะได้นำหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) ที่ออกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๑๗ รวม ๕ แปลง เพื่อขอออกโฉนดที่ดินเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความระวางภาพถ่ายทางอากาศ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ปรากฏว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงอยู่ในระวางที่ระบุว่าเป็นหนองสองห้อง และมีที่ดินอีกส่วนที่ระบุว่าเป็นที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ทุ่งสองห้อง) ซึ่งจากการตรวจสอบไม่พบหลักฐานการขึ้นทะเบียนหรือสงวนหวงห้าม ปัจจุบันที่ดินดังกล่าวอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี

๒. สำหรับการยื่นคำขอออกโฉนดของผู้ร้องเรียนและคณะนั้น ในขณะที่เรื่องยังอยู่ระหว่างการดำเนินการของเจ้าหน้าที่และกำลังพิจารณาอยู่ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ ดังนั้นจึงยังไม่เป็นที่ยุติ

๓. ส่วนกรณีที่ผู้ร้องเรียนและคณะร้องเรียนว่าเหตุใดจึงยอมให้ราษฎรทำนิติกรรมซื้อขายกัน โดยไม่มีการท้วงติงนั้น เนื่องจากหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) เป็นหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินประเภทหนึ่ง ประเภทรูปลอยไม่มีการลงระวางไว้ในแผนที่ เจ้าหน้าที่จะไม่สามารถทราบได้ก่อนจนกว่าจะได้มีการตรวจสอบชี้ระวางแผนที่ เพื่อขอรังวัด และการทำสัญญาซื้อขายดังกล่าว ไม่ได้มีการรังวัดแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาดำเนินการตรวจสอบ และได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าวในระดับหนึ่งแล้ว

แต่เนื่องจากยังไม่ชัดเจนเพียงพอว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ จึงยังไม่สามารถรับฟังเป็นที่ยุติได้ และเป็นเหตุให้สำนักงานที่ดินจังหวัดไม่สามารถดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียนและคณะได้ ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้จังหวัดสุพรรณบุรีประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันตรวจสอบและเร่งพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

• พลการปฏิบัติตามข้อเสนอนี้:

จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีหนังสือด่วนที่สุด แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ทราบว่า ในการประชุมคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ คณะอนุกรรมการมีมติว่า ที่ดินดังกล่าวรวม ๕ แปลง ออกเอกสารสิทธิมาโดยมิชอบ เนื่องจากออกทับที่สาธารณประโยชน์หนองสองห้อง ความระวางแผนที่ซึ่งได้จัดทำ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓

เรื่องร้องเรียนที่ ๓

กรมชลประทานชุดคลองชลประทานผ่านที่ดินของผู้ร้องเรียน โดยไม่จ่ายค่าเวนคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน และได้ทำการคัดค้านการรังวัดรับรองเขตที่ดินของผู้ร้องเรียน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่กรมชลประทานได้มาขออนุญาตขุดคลองชลประทานผ่านที่ดินของผู้ร้องเรียน แต่เนื่องจากกรมชลประทานไม่มีงบประมาณในการเวนคืนที่ดิน จึงจะจ่ายค่าเวนคืนให้แก่ผู้ร้องเรียนในปีงบประมาณถัดไป และจะทำการโอนกรรมสิทธิ์เป็นของกรมชลประทาน แต่เจ้าหน้าที่นายช่างชลประทานและพวก ได้อ้างกับผู้ร้องเรียนว่า ตามกฎหมายทางราชการมีสิทธิในที่ดินที่ทางราชการได้ซื้อเส้นไว้เป็นเขตชลประทาน ถ้าผู้ร้องเรียนไม่ยินยอมก็จะขับไล่

แต่ถ้าผู้ร้องเรียนยินยอมก็จะจ่ายค่าเวนคืนให้ในภายหลัง ผู้ร้องเรียนจึงยินยอมอนุญาตให้บุคคลลงพื้นที่ดิน โดยไม่เคยยกกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวให้แก่ทางราชการ แต่อย่างไร ซึ่งผู้ร้องเรียนได้ติดตามทวงถามเกี่ยวกับค่าเวนคืนมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่ได้รับค่าเวนคืนแต่อย่างใด

ต่อมา เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๕ ผู้ร้องเรียนยื่นคำขอรังวัดแบ่งเขตที่ดินต่อเจ้าพนักงานที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดสระบุรี ตามโฉนดที่ดินเลขที่ XXXX โดยเจ้าพนักงานที่ดินได้ดำเนินการรังวัดที่ดินในวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๕ อย่างไรก็ดี กรมชลประทานได้มีหนังสือถึงหัวหน้าเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสระบุรี ขอคัดค้านการรังวัดรับรองเขตที่ดินของผู้ร้องเรียน โดยอ้างว่าหมุดหลักเขตที่ดินของกรมที่ดินปักเข้าไปในเขตคลองส่งน้ำสายใหญ่คลองเพรียว ทำให้แนวเขตที่ดินของผู้ร้องเรียนที่จะทำการแบ่งแยกเลื่อมล้ำเข้าไปในเขตคลองส่งน้ำสายใหญ่ และต่อมาได้อ้างว่าคลองดังกล่าวเป็นที่ราชพัสดุ ทั้ง ๆ ที่ผู้ร้องเรียนไม่เคยยกหรือโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวให้แก่กรมชลประทานแต่อย่างใด

กรมชลประทานได้มีหนังสือแจ้งว่า ที่ดินแปลงดังกล่าวถูกเขตคลองชลประทานสายใหญ่ คลองเพรียว ก่อสร้างโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองเพรียว - เสาไห้ เพื่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำคลองเพรียวให้แก่ราษฎรไว้ใช้ในการเกษตรกรรม และการอุปโภคบริโภค โดยไม่มีการจ่ายค่าทดแทนตลอดทั้งสาย ซึ่งราษฎรเจ้าของที่ดินที่ถูกเขตคลองได้แสดงเจตนายกที่ดินให้กับกรมชลประทาน และปัจจุบันมีสภาพเป็นคลองสาธารณะประโยชน์ใช้ในราชการกรมชลประทาน ซึ่งเป็นการที่กรมชลประทานอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินของผู้ร้องเรียนโดยไม่สุจริต และเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และผู้ร้องเรียนมีเอกสารและพยานบุคคลอย่างชัดเจนที่อ้างอิงได้ว่าคลองชลประทานดังกล่าวไม่ได้มีการจ่ายค่าทดแทนแก่ราษฎรซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน และราษฎรไม่ได้มีการแสดงเจตนายกที่ดินให้แก่ทางราชการแต่อย่างใด และจากการที่ผู้ร้องเรียนและคณะร่วมหารือกับเจ้าหน้าที่กรมชลประทานได้รับแจ้งว่ามีการจ่ายค่าเวนคืนในที่ดินเขตคลองชลประทานดังกล่าว แต่แบ่งเป็นระยะ

ผู้ร้องเรียนมีหนังสือถึงกรมชลประทาน ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๕ เพื่อขอทราบหลักฐานเอกสารในการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว แต่กรมชลประทานไม่มีเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ตามที่ได้กล่าวอ้าง ต่อมาผู้ร้องเรียนมีหนังสืออุทธรณ์

ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๕ เจ้าหน้าที่กรมชลประทานได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการพิจารณาข้อร้องเรียน จึงทราบว่าทางราชการหรือกรมชลประทานไม่มีเอกสารสิทธิที่ดินดังกล่าว และกรมชลประทานไม่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ราชพัสดุ รวมทั้งไม่มีเอกสารในการขออนุญาตขุดคลองผ่านหรือเอกสารบริจาคที่ดิน แต่อย่างใด จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาดูเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน เพื่อให้ผู้ร้องเรียนและคณะได้รับความเป็นธรรม

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กรมชลประทานชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกรมชลประทานแล้ว สรุปได้ดังนี้

โครงการของรัฐก่อนที่จะดำเนินการจะต้องตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับพื้นที่ดำเนินการว่าสามารถดำเนินการได้หรือไม่ หากเจ้าของที่ดินได้อุทธรณ์ให้จัดสร้างโครงการดังกล่าวก็สมควรที่จะได้มีหลักฐานการอุทธรณ์หรือยกให้แต่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคองเพรียว - เสาให้ ตามข้อเท็จจริงที่กรมชลประทานชี้แจงมาปรากฏว่าผู้ร้องเรียนยังมีได้จดทะเบียนยกให้และมีเจตนาว่าจะขอรับเงินค่าทดแทน ดังนั้น การดำเนินการโครงการดังกล่าวจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้กรมชลประทานดำเนินการ ดังนี้

๑. ยกเลิกคำขอคัดค้านการรังวัดแบ่งแยกที่ดินในนามเดิมของผู้ร้องเรียนซึ่งกรมชลประทานได้คัดค้านไว้เป็นเนื้อที่ประมาณ ๐.๒๒ ตารางวา

๒. สำหรับที่ดินของผู้ร้องเรียนที่ถูกเขตคลองส่งน้ำสายใหญ่คลองเพรียวตัดผ่าน เมื่อมีการรังวัดแบ่งแยกหักเป็นคลองชลประทาน ให้กรมชลประทานดำเนินการกันเขตคลองตามสภาพความเป็นจริงที่กรมชลประทานใช้ประโยชน์

และผู้ร้องเรียนครอบครองอยู่ โดยมีให้กระทบโครงสร้างของคลองชลประทานดังกล่าว และใช้หลักการเดียวกันในการพิจารณาแบ่งพื้นที่ดินของราษฎรรายอื่นเป็นเขตคลองชลประทานโครงการดังกล่าวด้วย

• ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้มีหนังสือถึงอธิบดีกรมชลประทานเพื่อขอทราบผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งจากการประสาน พบว่า

๑. ในประเด็นที่หนึ่ง ได้รับแจ้งว่า ผู้ร้องเรียนได้ยกเลิกคำขอรังวัดแบ่งแยกในนามเดิมแล้ว

๒. ในประเด็นที่สอง โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองเพรียว-เสาให้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า หากลดเขตคลองลงตามสภาพความเป็นจริงที่โครงการได้ใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบัน จะไม่มีผลกระทบต่อโครงสร้างของคลอง และไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งน้ำและบำรุงรักษาของโครงการแต่อย่างใด จึงจะนำข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามาปฏิบัติเพื่อยึดถือเป็นหลักการต่อไป

เรื่องราวเรียนที่ ๘

หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการคืนที่ดินให้ผู้ร้องเรียน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการคืนที่ดินให้ผู้ร้องเรียน โดยมีข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องเรียนประสงค์จะบริจาคที่ดิน ๖ ไร่ เพื่อก่อสร้างโรงพยาบาลจุฬาภรณ์ แต่ผู้ถูกร้องเรียนขอให้ผู้ร้องเรียนบริจาคที่ดิน ๑๖ ไร่ โดยตกลงว่า จะโอนที่ดินของชาวบ้าน

รายอื่นที่บริจาคที่ดินแทนให้ผู้ร้องเรียน แต่ปัจจุบันยังมิได้โอนที่ดิน ๑๐ ไร่
คืนให้กับผู้ร้องเรียน ตามที่ตกลงไว้

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้จังหวัดนครศรีธรรมราชชี้แจง
ข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว และได้พิจารณา
ข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจง
จากจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว สรุปได้ดังนี้

กรณีดังกล่าวไม่มีข้อตกลงและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง
และไม่ปรากฏเอกสารหรือข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ผู้ร้องเรียน
ยังได้รับการช่วยเหลือก่อสร้างบ้านใหม่ให้แล้ว การที่ผู้ร้องเรียนร้องเรียนต่อ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขนั้น
อำเภोजุฬารณณ์ได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว เนื่องจากที่ดิน
บริเวณก่อสร้างโรงพยาบาลจุฬารณณ์เป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิหรือ น.ส. ๓
หรือ น.ส. ๓ (ก) แต่อย่างไร มีเพียง ส.ค. ๑ เท่านั้น ทั้งนี้ยังไม่ปรากฏว่า
มีหลักฐานที่รับฟังได้ว่า อำเภोजุฬารณณ์ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเลย
ไม่ปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงวินิจฉัยยุติการพิจารณา
เรื่องร้องเรียนดังกล่าว

ต่อมาผู้ร้องเรียนได้ส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมว่า จังหวัดมิได้ชี้แจง
ตามข้อเท็จจริงและมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งตามข้อเท็จจริงผู้ร้องเรียนมีเอกสารหรือ
ข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรในการมอบที่ดิน ส่วนการช่วยเหลือสร้างบ้านใหม่นั้น
ผู้ร้องเรียนได้รับการช่วยเหลือเฉพาะวัสดุ ส่วนที่เหลือผู้ร้องเรียนได้ออกค่าใช้จ่าย
เองทั้งหมด ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาเอกสารหลักฐานแล้วเห็นว่า
ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของผู้ร้องเรียนมีข้อเท็จจริงใหม่อันเป็นสาระสำคัญ
ดังนั้น จึงขอให้จังหวัดนครศรีธรรมราชชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีหนังสือชี้แจงว่า จังหวัดได้หารือเรื่องดังกล่าว
ไปยังสำนักงานอัยการจังหวัดทุ่งสง ได้รับแจ้งข้อหาหรือจากสำนักงานอัยการ
ทุ่งสงว่า หากข้อเท็จจริงปรากฏพยานหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่า เจ้าของมีเจตนา
ยกที่ดินเพื่อเป็นการทดแทนให้แก่ผู้ร้องเรียน ย่อมไม่อาจถือได้ว่า ที่ดินดังกล่าว

ตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน กรณีดังกล่าวผู้ร้องเรียนอาจจะต้องใช้สิทธิทางศาลฟ้องร้องให้ผู้ที่ไม่แสดงเจตนาอุทิศยกที่ดิน เพื่อเป็นการทดแทนให้แก่ผู้ร้องเรียน ซึ่งในการนี้จังหวัดได้ขอให้สำนักงานอัยการจังหวัดทุ่งสงพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ร้องเรียนด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาจากคำร้องเรียน การชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมเอกสารหลักฐาน ข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องพิสูจน์เจตนาการยกกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการครอบครองที่ดินว่าเป็นการยกให้เพื่อเป็นการทดแทนแก่ผู้ร้องเรียนที่ได้ยกที่ดินให้แก่ทางราชการหรือเป็นการยกที่ดินให้แก่ทางราชการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการอุทิศที่ดินสร้างโรงพยาบาลจุฬาภรณ์ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ผู้ร้องเรียนควรได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม เพื่อนำไปสู่การชดเชยค่าเสียหายที่ผู้ร้องเรียนควรได้รับอย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้จังหวัดพิจารณาคำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนาของเจ้าของที่ดินว่าเป็นการยกที่ดิน เพื่อเป็นการทดแทนให้แก่ผู้ร้องเรียนหรือเป็นการอุทิศให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินเสียก่อน จากนั้นจึงค่อยพิจารณาคำเนินการตามความเห็นของสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งในการนี้ให้จังหวัดรีบแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบถึงสิทธิในการฟ้องร้องและให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ร้องเรียนโดยด่วน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ร้องเรียนตามที่กฎหมายบัญญัติ

เรื่องร้องเรียนที่ ๙

กองทัพเรือเวนคืนที่ดินไปโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามเจตนารมณ์
ของพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดิน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนขอเช่าอยู่อาศัยในที่ราชพัสดุซึ่งได้มาจากการเวนคืนตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่อำเภอสาคีร์ จังหวัดชลบุรี และอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อใช้ในราชการกองทัพเรือ และฐานทัพเรือสาคีร์ได้ประกาศขังไล่ให้ราษฎรผู้ร้องเรียนออกจากที่ราชพัสดุแปลงดังกล่าว โดยได้กำหนดเงินค่าทดแทนที่ดินไม้ยืนต้น พืชผล และสิ่งปลูกสร้างแก่ราษฎรที่ถูกเวนคืนอย่างไม่เป็นธรรม ต่ำกว่าราคาประเมินที่ดินบริเวณนั้นเป็นอันมาก ราษฎรส่วนใหญ่จึงไม่ยอมรับเงินค่าทดแทนซึ่งกองทัพเรือได้วางทรัพย์ (เงินค่าทดแทน) ไว้ที่สำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ที่ ๒ ศาลจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๒๓ แต่ราษฎรส่วนใหญ่ก็ไม่ไปรับเงินค่าเวนคืนดังกล่าว จนขาดอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันทราบการวางทรัพย์ ทั้งนี้ เพราะราษฎรส่วนใหญ่เห็นว่าที่ดินที่กองทัพเรือเวนคืนไปไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเวนคืนดังกล่าว จึงมีความประสงค์ให้กองทัพเรือออกกฎหมายคืนที่ดินดังกล่าวให้กับเจ้าของเดิม

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปข้อเท็จจริงได้ ดังนี้

ฐานทัพเรือสาคีร์ชี้แจงว่า พื้นที่ที่ราษฎรได้บุกรุกเช่าอยู่อาศัยบริเวณกิโลเมตรที่ ๑๐ กองทัพเรือมีแผนการจัดสร้างอาคารที่พักอาศัยส่วนกลางของกองทัพเรือ พื้นที่สาคีร์ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยให้กับข้าราชการ

และลูกจ้างที่ยังไม่มีที่พักอาศัยอีกเป็นจำนวนมาก ประกอบกับที่ดินบริเวณดังกล่าว เป็นที่ดินที่ได้มาด้วยการเวนคืน เพื่อการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศโดยตรง กับเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในตำบลที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในกิจการของทหาร และกองทัพเรือมีแผนการใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่แล้ว จึงไม่สามารถสนับสนุน ที่ดินดังกล่าวและบริเวณใกล้เคียงให้ราษฎรได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากที่ดินของ กองทัพเรือมีทั้งในส่วนที่ซื้อมาและในส่วนที่เวนคืนมา ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไข ปัญหาและพิจารณาหาทางช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎร ผู้ร้องเรียน ซึ่งบางรายเคยเป็นเจ้าของที่ดินนั้นมาก่อน จึงสมควรที่กองทัพเรือ จะได้ร่วมกับกรมธนารักษ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาให้ความช่วยเหลือ ราษฎรผู้ร้องเรียน โดยการกันที่ดินของกองทัพเรือบางส่วน ไม่ว่าจะเป็นส่วน ที่ซื้อมาหรือเวนคืนได้มา ที่เห็นว่าไม่กระทบต่อความปลอดภัยและความมั่นคง ในกิจการทหาร และยังมีได้มีแผนการใช้ที่ดินดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะ ที่ดินในส่วนทิศเหนือของถนนสุขุมวิทที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เคยเสนอร่างพระราชบัญญัติโอนกลับที่ดินคืนให้แก่ราษฎรที่ถูกเวนคืน เพื่อนำ มาพิจารณาจัดสรรให้ราษฎรผู้ร้องเรียนได้เช่าอยู่อาศัยตามความประสงค์ของ ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป ดังนั้น แม้เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่ กองทัพเรือได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการโดยชอบ มิได้เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินมา ระยะเวลาการเข้าใช้ประโยชน์ และจำนวนเนื้อที่ที่กองทัพเรือได้ใช้ประโยชน์แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า เป็นกรณีที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของกฎหมายที่เวนคืนที่ดิน อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อราษฎร ผู้ร้องเรียน ให้ได้รับความเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่งรายงานสรุปข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ ให้กองทัพเรือ ร่วมกับกรมธนารักษ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาคำเนินการให้ความช่วยเหลือ ผู้ร้องเรียนและคณะต่อไปแล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐

กรมโยธาธิการกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ถูกเวนคืนน้อยกว่าราคาที่เป็นจริง และการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้าทำให้เกิดความเดือดร้อน

- ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีกรมโยธาธิการกำหนดเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนน้อยกว่าราคาที่เป็นจริง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้ระยะเวลาในการวินิจฉัยอุทธรณ์เงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนนานกว่าที่กฎหมายกำหนด

- ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลขอให้กระทรวงมหาดไทยชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากกระทรวงมหาดไทยแล้วเห็นว่า

คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ ได้พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ร้องเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว และนำผลการพิจารณาอุทธรณ์เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มีคำวินิจฉัยให้ยื่นราคาตามที่คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นกำหนดไว้ และได้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนทราบแล้ว แต่ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับหนังสือแจ้งผลการพิจารณาเนื่องจากส่งไปยังที่อยู่เดิมของผู้ร้องเรียน ในขณะที่เพื่อนบ้านที่ถูกเวนคืนด้วยกันได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยชอบแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณา ส่วนการพิจารณาล่าช้านั้น เป็นเพราะรูปแบบการเสนอเรื่องของกระทรวงมหาดไทยเป็นการเสนอเพื่อพิจารณาเป็นรายกรณี และมีผู้ขอความเป็นธรรมในลักษณะเดียวกันเป็นจำนวนมาก

ทำให้พิจารณาได้ล่าช้า ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้กระทรวงมหาดไทยปรับปรุงรูปแบบการพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นการพิจารณาแบบเป็นกลุ่ม ซึ่งจะทำได้สามารถพิจารณาการอุทธรณ์ได้จำนวนมากในคราวเดียวกัน

• พลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วมีบัญชาให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ส่งเรื่องให้กรมโยธาธิการพิจารณาคำเนิการกรมโยธาธิการแจ้งว่า การดำเนินการกรณีที่มีผู้อุทธรณ์ค่าทดแทนสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้น เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง โดยมีข้าราชการในสังกัดกองนิติการ กรมโยธาธิการ เป็นผู้ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ เป็นข้าราชการในสังกัดกองนิติการกรมโยธาธิการ ซึ่งกรมโยธาธิการได้รับรายงานจากกองนิติการกรมโยธาธิการ ถึงปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินการของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ ดำเนินไปด้วยความล่าช้า นั้น เนื่องจากกรมโยธาธิการมีโครงการก่อสร้างถนนและสะพานที่ต้องมีการเวนคืนถึง ๑๔ โครงการ และมีผู้อุทธรณ์เงินค่าทดแทนเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการรวมทั้งรูปแบบการนำเสนอของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จากเดิมจัดทำบันทึกเสนอแยกเป็นราย ๆ เปลี่ยนเป็นการจัดทำบันทึกเสนอเป็นกลุ่ม กลุ่มละหลายราย ทำให้การดำเนินการในส่วนของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ฯ ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วกว่าเดิมมาก

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑

เจ้าหน้าที่ของรัฐบุกรุกทำลายพืชผลอาสินที่ผู้ร้องเรียนปลูกไว้ในที่ดินทำกินโดยไม่เป็นธรรม

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ กรณีร่วมกันตัดต้นยางพาราและคันปล้ำมน้ำมันในพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ดินทำกินของราษฎรจำนวน ๘ ราย โดยราษฎรบางรายสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ จึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนและราษฎรได้รับความเดือดร้อนเสียหาย

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินคนละหน้าคนเป็นอย่างไร เรื่องร้องเรียนนี้ได้ส่งผลกระทบต่อราษฎรส่วนใหญ่ในพื้นที่ และหากไม่เร่งดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาราษฎร จะได้รับความเดือดร้อนได้ และถึงแม้ว่าผลการวินิจฉัยเป็นเช่นไร เช่น หากราษฎรได้บุกรุกพื้นที่ป่าจริง ผู้ตรวจการแผ่นดินก็ยังคงเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้วิธีการที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อราษฎรน้อยที่สุด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและมอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบหาข้อเท็จจริง โดยประชุมร่วมกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ร้องเรียนและชาวบ้าน จึงพบข้อเท็จจริงว่าพนักงานเจ้าหน้าที่และฝ่ายปกครองได้เข้าริ่อดอนทำลายพืชผลอาสินในที่ดินของผู้ร้องเรียนซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๑๗ แต่เนื่องจากผู้ร้องเรียนได้เข้าครอบครองพื้นที่ดังกล่าวหลังการประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงถือว่าการกระทำของผู้ร้องเรียนเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน หรือกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ป่าไม้และฝ่ายปกครองได้ดำเนินคดีกับผู้ร้องเรียนและพวก โดยก่อนที่จะเข้ารื้อถอน ทำลายผลอาสินนั้น เจ้าหน้าที่ป่าไม้และฝ่ายปกครอง ได้ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ร้องเรียนทำการรื้อถอน แก้วไข หรือทำประการอื่นใด แก่สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ภายในเวลาที่กำหนด แต่ผู้ร้องเรียนและพวกไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอน ของกฎหมายและระเบียบของทางราชการจึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนในประเด็นนี้

อย่างไรก็ตาม ในขณะนั้นมีมติจากคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวนโยบาย ในการแก้ไขปัญหาทำกินของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งผ่อนผันให้ราษฎรสามารถทำกิน ในพื้นที่ดังกล่าวจนกว่าจะทำการตรวจสอบการเข้ายึดถือ ครอบครองให้แล้วเสร็จ และยังให้มีการสำรวจตรวจสอบการถือครองทำกินของราษฎรที่ปลูกยางพารา ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการแก้ไขปัญหาของราษฎรที่อาศัย ทำกินในพื้นที่ป่าไม้ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วจึงเห็นว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ควรใช้ดุลพินิจในการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อราษฎรน้อยที่สุด โดยเลือกรื้อถอนเฉพาะสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ และป่าอนุรักษ์เท่านั้น หรือหากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ปล่อยให้ต้นยางพาราและต้นปาล์มน้ำมัน เจริญเติบโต โดยไม่ทำลายก็จะกลายเป็นป่าไม้ต่อไป ประกอบกับคณะรัฐมนตรี มีมติให้ทำการสำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของราษฎรในเขตพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ ซึ่งผู้ร้องเรียนและราษฎรอาจได้รับการช่วยเหลือตามโครงการประชามค เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ป่าไม้

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอแนะให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และจังหวัดร่วมกันพิจารณาให้ความช่วยเหลือราษฎรผู้ร้องเรียน กับพวก โดยประสานกับหน่วยงานที่มีโครงการให้ความช่วยเหลือด้านการส่งเสริม การประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือจัดหาที่ดินของรัฐให้แก่ผู้ร้องเรียนและพวก เข้าครอบครองทำกินเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนตามความเหมาะสม ต่อไป

ในกรณีการตรวจสอบแปลงที่ดินที่ราษฎรได้เข้าไปยึดถือ ครอบครองทำกิน ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่อง ที่ดินทำกินของราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว ได้พบว่า มีราษฎรเข้าครอบครองทำกิน

จำนวน ๔๒๒ ราย และอยู่ระหว่างการจัดทำแผนที่ถือครองที่ดินของราษฎร เพื่อลงค่าพิคัดในแผนที่ป่าไม้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ รวมถึงการแก้ไขปัญหาการครอบครองทำกินของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งพื้นที่อื่น ๆ ที่สงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อกิจการป่าไม้ โดยได้กำหนดให้มีมาตรการและแนวทางในการจัดการทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้ และการป้องกันพื้นที่ป่าไม้ ด้วยวิธีการสำรวจพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตรและพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจที่เสื่อมสภาพ โดยได้มอบพื้นที่ดังกล่าวให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปปฏิรูปที่ดินตามนโยบายสำหรับในส่วนของป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ก็ให้มีการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎร เพื่อพิสูจน์ว่าราษฎรเข้ามาอาศัยหรือทำกินก่อนหรือหลังวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตบริเวณที่อยู่อาศัยทำกินให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการขยายพื้นที่ในอนาคต โดยได้มีนโยบายว่าในระหว่างการตรวจพิสูจน์การครอบครองนั้นให้ผ่อนผันให้ราษฎรสามารถครอบครองที่ดินต่อไป จนกว่าการตรวจพิสูจน์การครอบครองจะแล้วเสร็จ ภายในระยะเวลา ๒ ปี

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่าเรื่องร้องเรียนนี้ เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในจังหวัดที่มีราษฎรเข้าครอบครองทำกินในพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจังหวัดดังกล่าวจึงสมควรเป็นพื้นที่นำร่องสำรวจตรวจสอบการครอบครองทำกินของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ และนำผลการตรวจสอบไปแก้ปัญหาดังกล่าวในพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัด และแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ภาพรวมของประเทศ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ขอให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อธิบดีกรมป่าไม้ และผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้และฝ่ายปกครองที่มีอำนาจในการจับกุมและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้และกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการใด ๆ ที่เกิดผลกระทบต่อราษฎรให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นตามสภาพของข้อเท็จจริง โดยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล

๒. เนื่องจากเรื่องร้องเรียนเรื่องนี้ ได้เกิดในจังหวัดที่สมควรเป็นจังหวัดนำร่องในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ดังนั้น จึงขอให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และอธิบดีกรมป่าไม้ดำเนินการร่วมกับจังหวัด ให้เร่งดำเนินการสำรวจการครอบครองทำกินของราษฎรในพื้นที่ป่าไม้ในเขตจังหวัดทั้งหมด รวมทั้งจัดทำแผนที่การถือครอง เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดดังกล่าว

๓. ขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ประสานกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัดร่วมกันเร่งรัดการสำรวจข้อมูลการปลูกไม้ยางพาราของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดินของราษฎรเพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในภาพรวมของประเทศสามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามมติคณะรัฐมนตรี

๔. เนื่องจากกรมป่าไม้มีอนุญาตให้เอกชนเข้าทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เพื่อปลูกยางพารา หรือปาล์มน้ำมันเป็นพื้นที่จำนวนมาก ดังนั้น หากผู้รับอนุญาต รายใดหมดอายุการได้รับอนุญาต และกรมป่าไม้ไม่มีเงื่อนไขผูกพัน ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสั่งการให้กรมป่าไม้ นำพื้นที่ดังกล่าว มาจัดสรรให้ราษฎรที่ครอบครองทำกินในพื้นที่ป่าไม้ที่จะต้องเคลื่อนย้ายออกนำมาใช้ เป็นพื้นที่รองรับ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในภาพรวมของประเทศ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒

หน่วยงานราชการเวนคืนที่ดินไปโดยนำไปใช้ประโยชน์พิชิตวัตถุประสงค์ของการเวนคืน

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินช่วยดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีบิดาของผู้ร้องเรียนและชาวบ้านในท้องที่ถูกรายการเวนคืนที่ดิน เมื่อปี ๒๕๔๖ เพื่อขยายแนวเขตสนามบินให้เครื่องบินขนาดใหญ่ขึ้นลงได้ โดยให้กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ จนกระทั่งเวลาล่วงเลยมาถึงปี ๒๕๕๐ ทางราชการยังมิได้ดำเนินการแต่อย่างใด รวมทั้งมีการก่อสร้างตลาดและมีชาวบ้านจากต่างพื้นที่บุกรุกเข้าไปก่อสร้างที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งต่อมากองทัพอากาศยังได้เปิดโอกาสให้เจ้าของที่ดินเดิมหรือทายาทเช่าที่ดินดังกล่าว โดยใช้อัตราค่าเช่าที่ดินของกรมธนารักษ์ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นธรรมและต้องการให้คืนที่ดินให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

• ผลการพิจารณาของพุทธวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาเห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่ทั้งหมด ไม่ใช่เป็นปัญหาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น จึงดำเนินการมอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเร่งประสานขอความร่วมมือจากกองทัพอากาศเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

กองทัพอากาศได้ชี้แจงว่าเมื่อมีการออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ตำบลดังกล่าวแล้ว กรรมสิทธิ์ในที่ดินเวนคืนย่อมตกเป็นของทางการโดยชอบแล้ว หากจะพิจารณาว่าเจ้าของที่ดินเดิมหรือทายาท หรือผู้รับโอน มีสิทธิเรียกทรัพย์สินคืนได้หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามกฎหมายที่บังคับใช้ขณะนั้นด้วยว่าได้บัญญัติให้อำนาจไว้หรือไม่ อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๕๓๗ มาตรา ๗๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับขณะนั้น

โดยได้บัญญัติและให้อำนาจไว้แต่เพียงการเวนคืนมาเพื่อสาธารณูปโภคหรือเหมืองแร่เท่านั้น สำหรับการเวนคืนเพื่อความจำเป็นในการป้องกันประเทศไม่ได้บัญญัติอำนาจไว้แต่อย่างใด ดังนั้น เจ้าของที่ดินเดิมหรือทายาท หรือผู้รับโอนจึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะเรียกทรัพย์สินนั้นคืนได้ รวมทั้งกองทัพอากาศยังมีความจำเป็นต้องสงวนที่ดินแปลงดังกล่าวไว้เพื่อสนับสนุนด้านยุทธการในอนาคต หากมีความจำเป็นจะได้ดำเนินการจัดตั้งฐานบินได้ทันที ส่วนกรณีที่ร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เป็นกรณีที่มีผู้เข้าจำนวน ๕ ราย นำที่ดินเช่าเพื่อเกษตรกรรมไปสร้างบ้านพักอาศัยและให้เช่าช่วงหน่วยงานได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการรังวัดพื้นที่และให้เช่าโดยทำสัญญาเช่ากับหน่วยงานแล้ว เพื่อให้ผู้เช่าช่วงทำสัญญาเช่าแทนผู้เช่าเดิมต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาว่า เพื่อให้การพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นไปโดยความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรมมากที่สุด จำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อเท็จจริง เอกสารและหลักฐานที่ชัดเจน จึงได้มอบหมายเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา พบว่ากองทัพอากาศได้จัดที่ดินให้ชาวบ้านเช่าปีต่อปี เพื่อทำประโยชน์เฉพาะทางการเกษตรเท่านั้น และได้ส่งคืนที่ดินส่วนที่เหลือ จำนวน ๔๐ ไร่เศษให้อนุรักษ์พื้นที่เพื่อให้สหกรณ์การเกษตรเช่าพื้นที่ก่อสร้างตลาดกลางการเกษตร ซึ่งกลุ่มผู้ร้องเรียนได้เคยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาเพื่อขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับที่ดินและเคยร้องเรียนขอความเป็นธรรมกับกองทัพอากาศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่กองทัพอากาศยืนยันว่าที่ดินแปลงนี้ยังจำเป็นต้องสงวนไว้ใช้ทางด้านยุทธการ และเหตุผลที่ไม่ได้ใช้ที่ดินแปลงนี้เพื่อสร้างสนามบินมาตั้งแต่แรก เนื่องจากได้ดำเนินการสร้างและใช้สนามบินอีกแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ใกล้เคียงแทน ทั้งนี้ ได้มีการส่งมอบพื้นที่ความรับผิดชอบจากกองทัพอากาศมาเป็นของกรมการบินพาณิชย์แล้ว

เมื่อกองทัพอากาศได้โอนสนามบินไปใช้เพื่อการบินพาณิชย์และนำที่ดินไปให้เช่าทำกินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งเวลาต่อมา ยังให้บุคคลอื่นเช่าและใช้ประโยชน์อีกด้วย โดยแจ้งให้ทราบแต่เพียงว่ากำหนดการใช้ประโยชน์สนามบินไว้เพื่อสนับสนุนทางยุทธการในอนาคต ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้กองทัพอากาศดำเนินการก่อสร้างสนามบินในพื้นที่พิพาททันที

ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนที่ดินโดยเร็ว และเป็นไปตามที่ได้ชี้แจงให้ประชาชนทราบก่อนจะขอเวนคืนที่ดินดังกล่าว คือ การก่อสร้างสนามบินสำหรับให้เครื่องบินขนาดใหญ่ขึ้นลงได้และประโยชน์ในราชการ ตามเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๘๖

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ จนถึงปัจจุบัน กองทัพอากาศไม่เคยใช้ที่ดินแปลงดังกล่าวก่อสร้างสนามบินขนาดใหญ่ขึ้นลงได้ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน แต่กลับให้เจ้าของเดิมหรือทายาทเช่าที่ดินทำประโยชน์ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังไม่ได้คละความพยายามที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียน จึงได้ติดต่อสอบถามความคืบหน้าไปยังกองทัพอากาศอีกครั้ง พร้อมทั้ง มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้กองทัพอากาศร่วมกับกรมธนารักษ์พิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด ในข้อ ๑๒ ของกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่มีใช้ที่ดินเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินราชพัสดุให้กับเจ้าของเดิมหรือทายาท ตามบัญชีรายชื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่ต้องเวนคืนท้ายพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ พ.ศ. ๒๔๘๖ ตามสิทธิที่พึงมีต่อไป

จากการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการเวนคืนที่ดินไปแล้ว จำนวน ๒ ครั้ง และเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ กรมธนารักษ์ได้มีหนังสือแจ้งผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะให้ทราบว่า ไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินราชพัสดุจากการเวนคืนดังกล่าวให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือทายาทได้ เนื่องจากในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่จะโอนกรรมสิทธิ์คืนให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือทายาทจะต้องเป็นที่ดินที่มีสภาพทางกฎหมายเป็นทรัพย์สินธรรมดา และเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกเวนคืนที่ดิน จึงได้มีการกำหนดเงินค่าทำขวัญสำหรับราคาอสังหาริมทรัพย์ที่จะจ่ายให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ถูกเวนคืน โดยเบิกค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ในท้องที่ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินใช้ความพยายามแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวอย่างเต็มที่อย่างต่อเนื่องเพราะเป็นเรื่องที่ค้างคามายาวนาน และผลจากการเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินทำให้เจ้าของที่ดินเดิมหรือทายาทได้รับเงินค่าทำขวัญสำหรับนำไปใช้ในการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ หรือเป็นเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพในอนาคตอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

เรื่องร้องเรียนที่ ๑

การอนุญาตก่อสร้างห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีขอให้ระงับการอนุญาตก่อสร้างห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากการอนุญาตให้บริษัทเอกชนดำเนินการธุรกิจค้าปลีก - ค้าส่งขนาดใหญ่ประเภท Discount Store เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่กำหนดว่ารัฐต้องกำกับดูแลให้มีการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม การคุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับจังหวัดกาญจนบุรี และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าตามคำร้องเรียน มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาสองประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การดำเนินการก่อสร้างอาคารห้างสรรพสินค้าดังกล่าว จังหวัดกาญจนบุรี ได้อนุญาตให้ก่อสร้างโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่

ประเด็นที่สอง การอนุญาตให้บริษัทเอกชนดำเนินการธุรกิจค้าปลีก - ค้าส่งขนาดใหญ่ประเภท Discount Store เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๘ ที่กำหนดว่ารัฐต้องกำกับดูแลให้มีการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือไม่

ในประเด็นที่หนึ่ง พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา๒๑ กำหนดให้ผู้ที่จะก่อสร้าง คัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคาร ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น

และดำเนินการตามมาตรา ๓๘ ทวิ ซึ่งมาตรา ๓๘ ทวิ กำหนดว่า ผู้ใดจะก่อสร้างอาคาร โดยไม่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก็ได้ โดยการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นและดำเนินการ เช่น แจ้งข้อมูลและยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้อง และมีการรับรองว่าการก่อสร้างอาคารถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และเมื่อได้ดำเนินการครบถ้วนแล้ว เจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้ง เพื่อเป็นหลักฐานให้ผู้แจ้งดำเนินการ ก่อสร้างอาคารได้ตั้งแต่เมื่อได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งจากข้อเท็จจริง รับฟังได้ว่า ในการดำเนินการก่อสร้างอาคารห้างสรรพสินค้าดังกล่าว บริษัท ก. (นามสมมุติ) ได้แจ้งความประสงค์จะก่อสร้างอาคาร คัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร โดยไม่ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ตามมาตรา ๓๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่อเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ซึ่งเทศบาลได้พิจารณาใบแจ้งก่อสร้าง เอกสาร หลักฐานประกอบขออนุญาตแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นควรอนุญาต ให้ก่อสร้างอาคารห้างสรรพสินค้าดังกล่าวได้ จึงออกไปรับแจ้งก่อสร้างคัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ให้แก่ผู้แจ้ง ดังนั้น การดำเนินการก่อสร้างอาคาร ห้างสรรพสินค้าดังกล่าว ได้ดำเนินการแจ้งขออนุญาตก่อสร้างอาคารตามขั้นตอน ของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และหากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ได้รับใบอนุญาต ให้มีการก่อสร้างอาคาร ได้กระทำการก่อสร้างอาคารโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งระงับ การก่อสร้างอาคารดังกล่าวได้ตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

สำหรับประเด็นที่สอง พิจารณาแล้วเห็นว่า การขยายบทบาททางเศรษฐกิจ ของธุรกิจต่างชาติในการประกอบธุรกิจค้าปลีก - ค้าส่งขนาดใหญ่ประเภท Discount Store ในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันการค้าปลีก - ค้าส่งรายย่อย ที่ดำเนินการโดยคนไทยจนเกิดปัญหาการร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลายแห่งให้พิจารณาคำเนินการออกมาตรการในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ รายย่อย หรือควบคุม ป้องกันการผูกขาดทางการค้าปลีก - ค้าส่ง ซึ่งดำเนินการ โดยบริษัท Discount Store ขนาดใหญ่ เพราะตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งบัญญัติอยู่ในหมวดว่าด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่กำหนดแนวทางให้รัฐมีหน้าที่ตรากฎหมายและ การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินในเรื่องของกรอบทางเศรษฐกิจ

ของประเทศ โดยรัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาดกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และป้องกันการผูกขาดทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และหน่วยงานของรัฐต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค

ในการนี้ หน่วยงานของรัฐได้ร่วมกันพิจารณาศึกษาเรื่องร้องเรียนกรณีดังกล่าว โดยหาแนวทางและออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าปลีก - ค้าส่ง ประเภท Discount Store ขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทเอกชนต่างประเทศ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการในการช่วยเหลือธุรกิจค้าปลีก - ค้าส่งขนาดเล็กและขนาดกลาง และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดระเบียบธุรกิจค้าปลีก - ค้าส่ง โดยการใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายผังเมือง โดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยกรมโยธาธิการได้กำหนดวางและจัดทำผังเมืองรวมทุกจังหวัดเพื่อกำกับการพัฒนาพื้นที่จังหวัดให้มีความเหมาะสม และกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมซึ่งจะมีประเด็นที่เกี่ยวกับการพิจารณออนุญาตอาคารพาณิชย์กรรมค้าปลีก-ค้าส่งรวมอยู่ด้วย ในส่วนของกระทรวงพาณิชย์ ได้มีนโยบายดำเนินการเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้ผู้ค้าปลีก - ค้าส่งรายย่อย ทั้งในด้านมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระบบค้าปลีก เช่น พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๕๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๕๒

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงถือได้ว่า หน่วยงานของรัฐได้พิจารณาดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และป้องกันการผูกขาดทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าว มิได้มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่เสนอเรื่องพร้อมความเห็น ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้มีข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงพาณิชย์ ให้เร่งรัดการพิจารณาคำเนินการให้ความช่วยเหลือธุรกิจ ร้านค้าปลีก - ค้าส่งรายย่อยตามแนวทางและมาตรการดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการแก้ไขความเดือดร้อนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าปลีก - ค้าส่ง รายย่อยโดยเร็วต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๒๓

หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานไม่ดำเนินการกับผู้ประกอบการ เคเบิลทีวีที่ดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาต

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีกรมประชาสัมพันธ์ สถานีตำรวจอรุณอำเภอ ชัยบาดาล สถานีตำรวจอรุณอำเภอมืองจังหวัดลพบุรีและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดลพบุรี เพิกเฉย ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ดำเนินการกับผู้ประกอบการ เคเบิลทีวีที่ดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นเหตุให้สุจริตชนไม่ได้รับการคุ้มครอง และเกิดการละเมิดกฎหมาย

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นดังนี้

กรณีของกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ได้มีหนังสือสั่งการให้
ระงับการดำเนินกิจการเคเบิลทีวีของบริษัท จ. (นามสมมติ) และห้ามนำส่วนจำกัด น.
(นามสมมติ) แล้ว แต่เมื่อมีการส่งระงับไปแล้ว ไม่มีการดำเนินการใด ๆ กับ
บริษัทดังกล่าวที่ไม่ได้รับอนุญาต จึงถือว่ากรมประชาสัมพันธ์ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
ตามนัยมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ อย่างไรก็ดีตามหากกรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการ
ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๔๘ อย่างเคร่งครัด
เด็ดขาดก็จะก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนต่อประชาชนในจังหวัดลพบุรี
เป็นอย่างมาก ประกอบกับคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
แห่งชาติได้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเคเบิลทีวีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
ให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับกรมประชาสัมพันธ์ได้ โดยขณะนี้
อยู่ระหว่างดำเนินการพิจารณาอนุญาตให้เข้าร่วมเครือข่าย

กรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดลพบุรีได้มีการดำเนินการแจ้งความไว้
เป็นหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีที่เกิดเหตุ เมื่อตรวจสอบว่าทั้งสองบริษัท
ลักลอบพาดเสาเคเบิลทีวีออกจากเสาไฟฟ้าโดยไม่ได้รับอนุญาตและได้มีหนังสือ
ให้บริษัททั้งสองบริษัทดังกล่าว ดำเนินการรื้อถอนสายเคเบิลออกจากเสาไฟฟ้าแล้ว
แต่ต่อมาคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติได้
กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเคเบิลทีวีที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ผู้ประกอบการ
เข้าเป็นเครือข่ายของหน่วยงานที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตดำเนินการ
(กรมประชาสัมพันธ์ และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย) การไฟฟ้า
ส่วนภูมิภาคจังหวัดลพบุรีจึงชะลอการดำเนินการรื้อถอนสายเคเบิลทีวีทุกราย
ไว้ก่อน ดังนั้น จึงถือว่าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลพบุรีปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องแล้ว
มิได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามนัยมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

กรณีของเจ้าหน้าที่สถานีตำรวจนครบาลอำเภอชัยบาดาล และเจ้าหน้าที่
สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี เมื่อตรวจสอบพบว่า ทั้งสองบริษัท
ดำเนินการพาดสายเคเบิลทีวีโดยไม่ได้รับอนุญาต ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้แจ้งให้
กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีตามกฎหมายแล้ว
แต่กรมประชาสัมพันธ์ไม่ดำเนินการ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่สามารถดำเนินการกับ

ผู้กระทำความผิดได้ ดังนั้น จึงถือว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอชัยบาดาล และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรีมิได้ละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ตามนัยมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ข้อเสนอแนะไปยังกรมประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และกรมสรรพากร ดังนี้

๑. เพื่อให้ผู้ประกอบการเคเบิลทีวีในจังหวัดลพบุรีทุกรายได้ดำเนินการ อย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยเร็ว ขอให้กรมประชาสัมพันธ์ โดยสำนักประชาสัมพันธ์ เขต ๘ อนุญาตนบุรีได้พิจารณาให้ผู้ประกอบการได้เข้าร่วมเครือข่ายโดยเร็ว และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วให้กรมประชาสัมพันธ์กวดขันให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้เกิดการร้องเรียนเช่นนี้อีก

๒. เนื่องจากมีข้อเท็จจริงว่า ที่ผ่านมาผู้ร้องเรียนได้เสียค่าใช้จ่ายให้กับรัฐ อย่างสม่ำเสมอ ปีละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท แต่ขณะที่ผู้ประกอบการผิดกฎหมาย อย่างชัดเจนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ให้รัฐ ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมของทุกฝ่าย จึงเสนอแนะว่า เมื่อผู้ประกอบการทุกรายได้รับอนุญาตให้ดำเนินการกิจการจาก กรมประชาสัมพันธ์ตามข้อ ๑ แล้ว ขอให้เสียค่าธรรมเนียมให้กับรัฐเหมือนกัน ทุกราย ดังนี้

๒.๑ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลพบุรีให้เก็บค่าสินไหมทดแทน ย้อนหลังจากการพาดสายเคเบิลทีวีกับเสาไฟฟ้าของผู้ประกอบกิจการเคเบิลทีวี ที่ไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ เรื่องนี้ไว้ด้วยแล้ว

๒.๒ กรมสรรพากรควรสำรวจติดตามเก็บภาษีย้อนหลังกับผู้ประกอบ กิจการเคเบิลทีวีที่เคยประกอบกิจการโดยไม่ได้รับอนุญาตให้มาเสียภาษีให้ถูกต้อง เนื่องจากเข้าข่ายเป็นธุรกิจนอกระบบภาษี ซึ่งกรมสรรพากรมียุทธศาสตร์ที่จะ ดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีความทั่วถึง เป็นธรรมและอยู่บน พื้นฐานที่เท่าเทียมกันมากขึ้น

เรื่องร้องเรียนที่ ๓

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินการออกบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐล่าช้า

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนมาช่วยปฏิบัติราชการ ณ สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ และได้ยื่นขอทำบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ เนื่องจากการเปลี่ยนชื่อ และยื่นเรื่องพร้อมกับการขอแก้ไขชื่อตัวใน ก.พ. ๗ และหลักฐานทางราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต่อมาได้รับอนุมัติให้จัดทำบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ และได้รับการแก้ไขชื่อตัวใน ก.พ. ๗ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ในส่วนของบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ได้รับ และผู้ร้องเรียนได้ติดตามด้วยวาจาและเป็นหนังสือมาโดยตลอด โดยกลุ่มการเจ้าหน้าที่ กองกลาง สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ให้เหตุผลว่า ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ อย่างเคร่งครัด โดยให้ใช้รูปถ่ายที่ระดับคอเสื้อด้วยตราสัญลักษณ์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเท่านั้น ซึ่งในขณะนั้นยังมิได้มีการประกาศใช้ตราสัญลักษณ์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแต่อย่างใด การดำเนินการออกบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นไปด้วยความล่าช้านี้ทำให้ผู้ร้องเรียนเสียสิทธิในการดำเนินการทางนิตินกรรมหลายอย่าง

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและเอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว สรุปได้ดังนี้

เนื่องจากมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของข้าราชการบางคนหมดอายุลง และมีความจำเป็นต้องใช้บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐแทนบัตรประจำตัวประชาชนหรือใช้ในการทำนิตินกรรมอื่น ๆ ฉะนั้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ข้าราชการ

ในสังกัด จึงจัดให้มีการทำบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้แก่ราชการในสังกัดที่แจ้งความประสงค์ ตามแบบการขอมีบัตรประจำตัว ปรากฏว่ามีข้าราชการจำนวนหนึ่ง ยื่นความจำนงค์ขอมีบัตรประจำตัวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ จึงได้ออกบัตรประจำตัวให้ทุกคน

สำหรับกรณีผู้ร้องเรียน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ได้รับรายงานว่าผู้ร้องเรียนไม่ส่งหลักฐานการยื่นขอบัตรประจำตัว ตามแบบการขอมีบัตรประจำตัวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ ส่งเฉพาะเอกสารหลักฐานการขอเปลี่ยนชื่อตัวในชั้นต้นกลุ่มการเจ้าหน้าที่ กองกลาง สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว จึงได้ดำเนินการแก้ไขให้เฉพาะชื่อตัวใน ก.พ. ๗ เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ หากผู้ร้องเรียนส่งหลักฐานการยื่นขอมีบัตรประจำตัวครบถ้วน ก็สามารถมีบัตรประจำตัวข้าราชการได้ จึงเห็นควรยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้

อย่างไรก็ดี หากในกรณีที่ข้าราชการในสังกัดประสงค์จะดำเนินการยื่นขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ยื่นเอกสารหลักฐานไม่ครบตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด กลุ่มการเจ้าหน้าที่กองกลาง ผู้ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการออกบัตรประจำตัวดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้แจงและให้คำแนะนำแก่ผู้ยื่นคำขอมีบัตรประจำตัว ให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะไปยังสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ให้ดำเนินการเร่งรัดการจัดทำบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐพร้อมทั้งทำความเข้าใจกับผู้ร้องเรียนรวมทั้งข้าราชการในสังกัดที่ประสงค์จะขอมีบัตรประจำตัว ให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้

• พลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ

ต่อมาสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวแจ้งว่า ในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัตรประจำตัวข้าราชการนั้น ได้แจ้งเวียนให้สำนัก / กองในสังกัดทราบแล้ว สำหรับกรณีผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนได้ยื่นหลักฐานแบบคำขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ และสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดำเนินการทำบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐและมอบให้กับผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว

เรื่องราวเรียนที่ ๔

กรมการขนส่งทางบกกำหนดให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) ทุกแห่งต้องติดตั้งเครื่องทดสอบห้ามล้อและเครื่องทดสอบศูนย์ล้อรถเพิ่มเติม อันเป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ประกอบการสถานตรวจสภาพรถเอกชน

• ประเด็นเรื่องเรียน

ผู้ร้องเรียนในฐานะนายกสมาคมตรวจสภาพรถเอกชนไทย ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตรวจสอบและพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบก กรณีกรมการขนส่งทางบกกำหนดให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) ทุกแห่งต้องติดตั้งเครื่องทดสอบห้ามล้อและเครื่องทดสอบศูนย์ล้อรถเพิ่มเติม โดยอ้างว่า เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการตรวจสภาพรถให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการสถานตรวจสภาพรถเอกชนต้องลงทุนเพิ่มในขณะที่ค่าธรรมเนียมการตรวจสภาพรถยังคงอัตราเดิม จึงไม่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการ และกำหนดเงื่อนไขเวลาบังคับให้สถานตรวจสภาพรถเอกชนต้องจัดให้มีและติดตั้งให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ หากไม่ปฏิบัติตาม จะไม่มีสิทธิตรวจสภาพรถยนต์อีกต่อไป ผู้ร้องเรียนเห็นว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของเอกชน อีกทั้งมิได้มีการศึกษาทางวิชาการเพื่อสนับสนุนเหตุผลและความจำเป็นในการประกาศให้มีเครื่องทดสอบห้ามล้อและเครื่องทดสอบศูนย์ล้อรถเพิ่มเติม

นอกจากนี้ กรมการขนส่งทางบกได้ออกระเบียบเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) จากเดิมยื่นขอได้ต่อเมื่อกรมการขนส่งทางบกประกาศเปิดรับคำขอ มาเป็นยื่นทั่วไปตามเวลาราชการ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าไม่สอดคล้องกับสภาพธุรกิจ และการจัดให้มีผู้ควบคุมการตรวจสภาพรถที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาช่างยนต์ ผู้ร้องเรียนเห็นว่าเป็นการสร้างภาระในการสรรหาคนจากตลาดแรงงานอย่างมาก

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้กรมการขนส่งทางบกชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และจัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นทั้งสองฝ่าย กรมการขนส่งทางบกชี้แจงข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และการชี้แจงในที่ประชุม สรุปได้ดังนี้

กรมการขนส่งทางบก ได้พิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์มีจำนวนสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ และเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการตรวจสภาพรถของสถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) กรมการขนส่งทางบกจึงได้ออกประกาศให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน เฉพาะที่จะตรวจสภาพรถยนต์ ต้องติดตั้งเครื่องทดสอบห้ามล้อรถยนต์ และเครื่องทดสอบศูนย์ล้อรถ โดยหากสถานตรวจสภาพรถเอกชนใดไม่ได้ติดตั้งเครื่องมือดังกล่าว ก็ยังสามารถตรวจสภาพได้เฉพาะรถจักรยานยนต์ และกรมการขนส่งทางบกได้ให้ความเห็นชอบในการเพิ่มราคาค่าตรวจสภาพรถยนต์ จากเดิมราคา ๑๕๐ บาท / คัน เป็น ๒๐๐ บาท / คันแล้ว ทั้งนี้ การติดตั้งเครื่องตรวจสภาพรถที่เพิ่มขึ้น จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันการออกใบรับรองการตรวจสภาพรถของสถานตรวจสภาพรถเอกชน ที่มีได้ทำการตรวจจริง ปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่ติดตั้งแล้วทั่วประเทศ สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศ ส่วนประเด็นการกำหนดให้มีผู้ควบคุมการตรวจสภาพรถที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าที่กรมการขนส่งทางบกกำหนดนั้น ขณะนี้กรมการขนส่งทางบกกำลังดำเนินการขอแก้ไขกฎกระทรวงดังกล่าว ซึ่งอยู่ในชั้นคณะกรรมการกลั่นกรอง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว เห็นด้วยกับหลักการตามประกาศกรมการขนส่งทางบก ที่ออกประกาศเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการตรวจสภาพรถด้านความปลอดภัยให้สูงขึ้น สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการตรวจสภาพรถทั้งด้านความปลอดภัยและมลพิษควบคู่กันไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและควรส่งเสริม

หากแต่เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลความจำเป็น ความพร้อม และสภาวะการณ์ในปัจจุบันจากคำชี้แจงของทั้งสองฝ่ายแล้ว เห็นว่า การที่กรมการขนส่งทางบกออกประกาศกรมการขนส่งทางบกเรื่อง แบบ ขนาด มาตรฐานของเครื่องตรวจ

สภาพรถและอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการตรวจสภาพรถ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๗ เฉพาะกรณีที่ยังบังคับให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) ต้องติดตั้งเครื่องทดสอบห้ามล้อรถยนต์และเครื่องทดสอบศูนย์ล้อรถ อันจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ นั้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยราชการ ที่ก่อให้เกิดภาระและความเดือดร้อนแก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนโดยไม่เป็นธรรม คำร้องเรียนจึงเป็นไปตามความใน มาตรา ๑๖(๑)(ข) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ.๒๕๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา ๓๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับเดียวกัน ขอให้กรมการขนส่งทางบกปรับปรุงหรือแก้ไขประกาศฉบับดังกล่าว โดยขยายระยะเวลาการบังคับใช้ออกไปอีกระยะเวลาหนึ่งตามความเหมาะสม จนกว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะมีความพร้อม โดยควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าวให้รอบคอบและหาข้อยุติอันเป็นที่ยอมรับได้ ของทุกฝ่าย เพื่อความสมานฉันท์อันดีระหว่างหน่วยราชการและประชาชน โดยเฉพาะสถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมการขนส่งทางบกที่ต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บริการประชาชน ทั้งควร กำหนดมาตรการเพื่อรองรับความเสียหายและเดือดร้อนของผู้ประกอบการ ที่ได้ลงทุนติดตั้งเครื่องตรวจสภาพรถตามประกาศ เพิ่มเติมไปแล้วด้วย

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะได้ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม กำกับดูแลการออกประกาศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนนี้อย่างใกล้ชิด ตลอดจนกำกับดูแลการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับจำนวนสถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) และการเพิ่มหรือลดเครื่องตรวจสภาพรถ เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เป็นไปด้วยความเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างแท้จริง มิให้เกิดปัญหา ความเดือดร้อนแก่ประชาชน ผู้ประกอบการ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๕

การประสานครหลวงคำนวณค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่ สูงเกินควร

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการประสานครหลวง (กปน.) คิดค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่ในอัตราเหมาจ่ายสูงเกินกว่าค่าใช้จ่ายตามความเป็นจริง โดยไม่เป็นธรรม และขอให้พิจารณาจ่ายเงินค่าทดแทนคืนให้แก่ผู้ร้องเรียน

ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำชี้แจงจากการประสานครหลวงแล้ว เห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ การประสานครหลวงเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่กับผู้ร้องเรียนในอัตราราคาเหมาจ่ายว่ามีความเป็นธรรมหรือไม่

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การประสานครหลวงเรียกเก็บค่าใช้จ่ายติดตั้งประปาใหม่ในอัตราเหมาจ่าย สำหรับขนาดมาตรวัดน้ำ ๓ / ๔ ในอัตราเหมาจ่ายเป็นเงิน ๖,๐๐๐ บาท ในการนี้การประสานครหลวงได้คิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการติดตั้งประปาใหม่ ดังนี้

๑. วัสดุ ๑๑ รายการ

๒. ค่าแรงบริการในการขุดเจาะพื้นทางเท้าหน้าบ้านก่อนที่จะติดตั้งชุดประคูน้ำ

๓. ค่าเฉลี่ยวางท่อจ่ายน้ำ (ท่อเมน) เนื่องจากผู้ร้องเรียนไม่ใช่สิทธิขอติดตั้งประปาใหม่ในโครงการเคหะชุมชนภายใน ๒ ปี จึงไม่ได้รับยกเว้นค่าสมทบก่อสร้างท่อน้ำ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว มีประเด็นพิจารณาว่า การกำหนดค่าใช้จ่ายในรายการเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมโดยไม่ได้เอาเปรียบต่อผู้ขอติดตั้ง

ประปาใหม่ตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างหรือไม่ จากการพิจารณาค่าใช้จ่ายค่าเฉลี่ยวางท่อจ่ายน้ำแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อประมาณปี ๒๕๓๗ การเคหะแห่งชาติได้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างวางท่อจ่ายน้ำเข้าในพื้นที่จัดสรรโครงการเคหะชุมชนนนทบุรี ไม่รวมค่าติดตั้งประปาของผู้อยู่อาศัยในโครงการเคหะชุมชนดังกล่าว การประปานครหลวงจึงได้ยกเว้นค่าสมทบก่อสร้างท่อจ่ายน้ำให้กับผู้ขอติดตั้งประปาใหม่ที่อยู่ในโครงการ ภายในกำหนด ๒ ปี นับแต่วันที่การประปานครหลวงจ่ายน้ำให้ที่จัดสรรโครงการเคหะชุมชน แต่เมื่อผู้ร้องเรียนไม่ใช้สิทธิขอติดตั้งประปาใหม่ในโครงการเคหะชุมชนภายในกำหนด ๒ ปี จึงไม่ได้รับยกเว้นค่าสมทบก่อสร้างท่อจ่ายน้ำ (ท่อเมน) การประปานครหลวงจึงต้องเรียกเก็บค่าเฉลี่ยวางท่อน้ำ

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การเคหะแห่งชาติได้เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างวางท่อจ่ายน้ำเข้าในพื้นที่จัดสรรโครงการเคหะชุมชนไว้เรียบร้อยแล้ว การประปานครหลวงจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนก่อสร้างท่อจ่ายน้ำดังกล่าว ดังนั้น การที่การประปานครหลวงคิดค่าเฉลี่ยวางท่อจ่ายน้ำดังกล่าวแก่ผู้ร้องเรียนจึงไม่เป็นธรรม และถึงแม้ว่าผู้ร้องเรียนจะมีได้ใช้สิทธิขอติดตั้งประปาใหม่ในโครงการเคหะชุมชนภายในกำหนด ๒ ปี ซึ่งจะไม่ได้รับยกเว้นค่าสมทบก่อสร้างท่อจ่ายน้ำ (ท่อเมน) ก็ตาม กรณีนี้ก็ยังไม่เหมาะสมที่จะนำมาพิจารณาคัดสิทธิผู้ร้องเรียน เพราะการประปานครหลวงไม่ได้ลงทุนในการก่อสร้างท่อจ่ายน้ำดังกล่าวแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่กับผู้ร้องเรียนในอัตราราคาเหมาจ่ายโดยรวมคิดค่าเฉลี่ยวางท่อจ่ายน้ำดังกล่าวจึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้การประปานครหลวงพิจารณาคำเนินการคืนเงินที่คิดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวางท่อจ่ายน้ำ (ท่อเมน) ให้แก่ผู้ร้องเรียน ประกอบกับปัญหาตามข้อร้องเรียนดังกล่าวเกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่ง ที่มีกำหนดครายละเอียดอัตราเหมาจ่ายในการติดตั้งประปาใหม่ออกเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตั้งในครั้งแรก และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาภายหลังติดตั้งประปาใหม่ที่แท้จริงได้ ดังนั้น จึงเสนอแนะให้การประปานครหลวงแก้ไขปรับปรุงคำสั่ง

โดยกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่ในครั้งแรก และค่าใช้จ่ายในการดูแลท่อจ่ายน้ำและค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายหลังจากการติดตั้งประปาใหม่ให้มีความชัดเจน และอัตราร้อยละต้องมีความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ประชาชนด้วย เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการร้องเรียนดังเช่นกรณีนี้อีก

เรื่องร้องเรียนที่ ๖

สถานการณ์อนุบาลปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ยไม่ชัดเจน

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีผู้ร้องเรียนนำของไปจำหน่ายที่สถานอนุบาลเทศบาลเมืองนางรอง เมื่อวันที่ ๒๐ เม.ย. ๕๘ ครบกำหนดการรับจำหน่าย ๔ เดือน ซึ่งตรงกับวันที่ ๒๐ ส.ค. ๕๘ และในวันที่ ๒๑ ส.ค. ๕๘ ผู้ร้องเรียนไปสถานอนุบาลเพื่อดูประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ย สถานอนุบาลปิดทำการและไม่มีประกาศติดข้างนอก ทำให้ผู้ร้องเรียนเข้าใจว่าการประกาศต้องเป็นวันที่ ๒๒ ส.ค. ๕๘ ผู้ร้องเรียนจึงต้องนับต่อไปอีก ๓๐ วัน ตามคำเตือนหลังตัว คือ นับจากวันประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ย ซึ่งครบกำหนดคือวันที่ ๒๑ ก.ย. ๕๘ แต่ผู้ร้องเรียนไปติดต่อบริษัทเมื่อวันที่ ๒๐ ก.ย. ๕๘ สถานอนุบาลแจ้งว่า ค้างหมดอายุแล้ว เมื่อวันที่ ๑๘ ก.ย. ๕๘ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับสถานอนุบาลเทศบาลเมืองนางรอง และจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่เขียนตัวของสถานอนุบาลเทศบาลเมืองนางรอง ชี้แจงว่าในการปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ยนั้น ทางสถานอนุบาลจะปิด

ประกาศไว้ภายในสถานอนุบาลบริเวณที่เปิดเผย เพื่อให้ผู้จำหน่ายตรวจสอบได้
ทั้งนี้ จะระบุเฉพาะชื่อและเลขที่ตัวเท่านั้น ไม่ระบุนามสกุล โดยเหตุที่ไม่ปิดประกาศ
ด้านนอกก็เพื่อป้องกันประกาศถูกทำลาย ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติ กรณีผู้จำหน่าย
ไม่ได้ออนทรัพย์สินภายใน ๔ เดือน ๓๐ วัน (ตามที่ระบุด้านหน้าตัว) นั้น คำว่า ๓๐ วัน
ดังกล่าว จะไม่ยกเว้นวันเสาร์ - วันอาทิตย์ โดยจะนับต่อจากวันที่สถานอนุบาล
ได้ประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ยทันที

จังหวัดบุรีรัมย์ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วแจ้งว่า ตัวรับจำหน่ายที่สถานอนุบาล
ทุกแห่งออกให้กับประชาชนนั้น ได้บันทึกวัน เดือน ปี ที่รับจำหน่าย และวันที่ครบกำหนด
การรับจำหน่าย ๔ เดือน เมื่อครบกำหนด ๔ เดือน สถานอนุบาลจะทำการพิมพ์
บัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ยเป็นเวลาเกินกว่า ๔ เดือน เพื่อปิดประกาศ ณ
ที่เปิดเผยในโรงจำหน่าย ซึ่งในประกาศดังกล่าวจะแจ้งให้ทราบว่า ทรัพย์สินดังกล่าว
จะหลุดเป็นสิทธิในทันที และการปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่งดอกเบี้ยนั้น
มิได้ระบุว่าจะต้องเริ่มปิดในวันทำการ หากวันครบกำหนดตรงกับวันหยุด ซึ่งต่างกับ
วันได้ถอนที่ระบุว่า ถ้าตรงกับวันหยุดจะผ่อนผันให้ ๑ วัน ตามคำเตือนหลังตัว
ดังนั้น การปิดประกาศจึงสามารถปิดในวันหยุดทำการได้และนับติดต่อกันจนครบ
๓๐ วัน และการปิดประกาศมิได้ปิดเพียงวันเดียว แต่ปิดถึง ๓๐ วัน คือ
นับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันจันทร์
ผู้ร้องเรียนสามารถไปตรวจดูหรือสอบถามทางโทรศัพท์เกี่ยวกับทรัพย์สินของคนได้
กรณีที่สถานอนุบาลไม่ปิดประกาศดังกล่าวไว้ด้านนอกนั้น อาจทำให้ประชาชน
ที่มีรายชื่อในบัญชีดังกล่าวเกิดความอับอาย และอาจทำให้เกิดการชำรุดสูญหาย
ซึ่งไม่มีสถานอนุบาลแห่งใดทำการปิดประกาศไว้ด้านนอก

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า กรณีของผู้ร้องเรียนครบกำหนดการรับจำหน่าย
ตรงกับวันหยุดทำการของสถานอนุบาล ซึ่งการปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่ง
ดอกเบี้ยเป็นเวลาเกินกว่า ๔ เดือน ของสถานอนุบาลมิได้ระบุว่า หากวัน
ครบกำหนดตรงกับวันหยุดจะต้องเริ่มปิดประกาศในวันทำการ สถานอนุบาล
จึงสามารถปิดประกาศดังกล่าวได้ และนับวันติดต่อกันไปจนครบกำหนด ๓๐ วัน
แต่อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ของการปิดประกาศ คือ ต้องการเปิดเผยให้ผู้จำหน่าย
ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตนนำมาจำหน่าย ดังนั้น การที่สถานอนุบาล
ปิดประกาศในวันหยุดทำการ อีกทั้ง ยังปิดประกาศบริเวณภายในสถานอนุบาล

ผู้จำหน่ายไม่อาจรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่คนนำมาจำหน่ายได้ และยังทำให้ การนับวันครบกำหนดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้จำหน่ายเสียสิทธิ ดังนั้น แม้ว่าการกระทำ ของสถานธนาคุณบาลเมืองนางรองจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ แต่การกระทำ ดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้จำหน่ายโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภา จึงมีข้อเสนอแนะไปยังจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ขอให้จังหวัดบุรีรัมย์แจ้งสถานธนาคุณบาลเทศบาลเมืองนางรองพิจารณา เสียความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนตามสมควร และกำชับสถานธนาคุณบาลในท้องที่ จังหวัดบุรีรัมย์พิจารณาวិธีการเกี่ยวกับการปิดประกาศบัญชีทรัพย์สินที่ขาดส่ง ดอกเบี้ยใหม่เพื่อให้บริการที่ดีแก่ผู้จำหน่ายและโปร่งใสเป็นธรรม

เรื่องร้องเรียนที่ ๓๗

ธนาคารออมสินปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่กรณีการดำเนินการ โครงการธนาคารประชาชน

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีพนักงานธนาคารออมสินปฏิบัติหรือละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนโดยไม่ธรรม กรณี

๑. การดำเนินการโครงการธนาคารประชาชน โดยขอให้สั่งการให้ธนาคาร ออมสินแก้ไขประกาศเชิญชวนให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริง พร้อมทั้งคืนเงิน ในส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยที่คิดเกินไปจากอัตราดอกเบี้ยตามมาตรฐานสากล ให้แก่ประชาชนผู้กู้ เนื่องจากคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนวุฒิสภา พิจารณาโครงการธนาคารประชาชนดังกล่าว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ในการดำเนิน โครงการธนาคารประชาชน ธนาคารออมสินได้ประกาศเชิญชวนประชาชนว่า "เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ธนาคารประชาชน" โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อเดือน

ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าโครงการค้ำกล่าวคิอัตราคอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี ตามหลักมาตรฐานสากลทั่วไป แต่ธนาคารออมสินคิอัตราคอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อเดือน ตามวิธี Flat Rate กล่าวคือ เมื่อผู้กู้ผ่อนชำระส่งคืนเงินกู้ (เงินต้น + คอกเบี้ย) ทุกเดือนธนาคารมิได้นำยอดเงินที่ส่งคืนหักจากเงินต้นเพื่อใช้คำนวณคอกเบี้ย แต่ใช้ยอดเงินต้นเต็มจำนวนที่กู้ในการคำนวณคอกเบี้ย ดังนั้น อัตราคอกเบี้ยที่แท้จริงที่ผู้กู้จ่ายให้กับธนาคารออมสินเท่ากับร้อยละ ๒๒.๑๕ ต่อปี คณะกรรมการฯ เห็นว่าการดำเนินโครงการค้ำกล่าวของธนาคารออมสิน เป็นการกระทำที่จงใจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในเรื่องอัตราคอกเบี้ยแก่ประชาชนผู้กู้ และเกิดความเสียหายแก่ประชาชนโดยไม่เป็นธรรม

๒. การคิอัตราคอกเบี้ยแบบคงที่ โดยให้ผู้กู้ต้องผ่อนชำระคืนเป็นรายวัน อาจทำให้อัตราคอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริงสูงเกินกว่าร้อยละ ๒๕ ต่อปี ซึ่งขัดกับประกาศกระทรวงการคลัง

• พลการพิจารณาของพัตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ประสานขอให้ธนาคารออมสินชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนค้ำกล่าว โดยธนาคารออมสินชี้แจงว่า

ธนาคารออมสินได้ประกาศอัตราคอกเบี้ยการให้สินเชือโครงการธนาคารประชาชนตั้งแต่เริ่มแรก ก่อนการให้บริการโครงการค้ำกล่าวคิอัตราคอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อเดือน โดยจะคิอัตราคอกเบี้ยแบบคงที่ตามวิธี Flat Rate ทั้งนี้ทางธนาคารได้ประกาศหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจน และธนาคารได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำเอกสารและแผ่นพับเผยแพร่ให้ลูกค้าและประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ซึ่งคงเป็นไปได้ว่าประชาชนทั่วไปบางส่วนอาจขาดความเข้าใจในการคิอัตราคอกเบี้ยค้ำกล่าว ซึ่งหากลูกค้าสงสัยและสอบถามธนาคารออมสินยินดีให้คำแนะนำแก่ลูกค้า

ส่วนประเด็นเรื่องการกำหนดคิอัตราคอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อเดือน ธนาคารออมสินได้ดำเนินการไปตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดคสถาบันการเงินและอัตราคอกเบี้ยที่สถาบันการเงิน(ธนาคารออมสิน) อาจคิจากผู้กู้ยืม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๔๔ ในข้อ ๓(๑) ที่ให้ธนาคารอาจคิอัตราคอกเบี้ยจากผู้กู้ยืม

ตามโครงการธนาคารประชาชนได้ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ต่อปี และทางธนาคารออมสิน เห็นว่าการกำหนดอัตราดอกเบี้ยแบบคงที่นั้น จะครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการดังกล่าวซึ่งค่าตัวมีค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นสินเชื่อรายย่อย และโดยที่ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกับสถาบันการเงินอื่นๆ โดยทั่วไป ดังนั้น ในการดำเนินการใด ๆ จะต้องคำนึงถึงจุกจุกคั่งคั่ง เพราะมีพันธะที่จะต้องจ่ายคืนดอกเบี้ยเงินฝากให้กับประชาชนผู้ฝากเงิน เป็นประการสำคัญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เอกสารหลักฐานประกอบกับคำชี้แจงจากธนาคารออมสิน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า

๑. ธนาคารออมสินได้ให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำแก่ประชาชนที่สนใจสมัครเป็นสมาชิกโครงการฯ ให้เข้าใจอย่างชัดเจนในเรื่องการผ่อนชำระเงินต้น และดอกเบี้ยแล้วก็ตาม แต่การที่ธนาคารออมสินซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ให้ประชาชนโดยทั่วไปรับทราบว่า โครงการธนาคารประชาชนเป็นโครงการตามนโยบายรัฐบาล ที่มุ่งกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำเพียงร้อยละ ๑ ต่อเดือน โดยไม่ประกาศอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปีนั้น อาจทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงมีหนังสือเสนอแนะให้ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ประกาศอัตราดอกเบี้ยให้ประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าใจได้ชัดเจน

๒. ธนาคารออมสินกำหนดวิธีเรียกเก็บเงินงวดจากผู้กู้โครงการธนาคารประชาชนเป็นรายงวดเดือน มิได้มีการกำหนดให้ผู้กู้ผ่อนชำระคืนเป็นรายวันตามที่ร้องเรียน การเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราคงที่ร้อยละ ๑ ต่อเดือน จึงเป็นการคิดอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ภายในกรอบอัตราสูงสุด ตามประกาศกระทรวงการคลัง โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยของโครงการดังกล่าวเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในอัตราสูง อันน่าจะไม่สอดคล้องกับการเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์มุ่งช่วยเหลือประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงใช้อำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะให้กระทรวงการคลัง แก้ไขประกาศกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาปรับลดอัตราดอกเบี้ยของโครงการดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการดังกล่าวบรรลุผล และเกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือประชาชนอย่างแท้จริง

• พลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:

กระทรวงการคลังพิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแล้ว มีหนังสือชี้แจงว่า ตามหลักการทั่วไปการกำหนดอัตราดอกเบี้ยจะต้องสอดคล้องกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงมีการบริหารความเสี่ยงโดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อเดือนแบบคงที่ ซึ่งจากผลการดำเนินงานโครงการในรอบ ๖ ปีที่ผ่านมา เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยธนาคารออมสินมิได้มีผลตอบแทนเกินกว่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ธนาคารออมสินได้ออกประกาศลดอัตราดอกเบี้ยในโครงการดังกล่าวสำหรับลูกค้าชั้นดี เหลือร้อยละ ๐.๗๕ ต่อเดือนแบบคงที่แล้ว เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗

เรื่องร้องเรียนที่ ๘

คณะกรรมการอาหารและยาไม่ออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีคณะกรรมการอาหารการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาเรื่องร้องเรียนของ บริษัท พ. (นามสมมุติ) กรณีขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งคณะกรรมการอาหารฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีหลักปฏิบัติที่ไม่มีความแน่นอน ไม่ยึดหลักกฎหมาย

ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน คณะกรรมการฯ จึงได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงใน ๓ ประเด็น สรุปได้ดังนี้

๑. คำสั่งกองควบคุมอาหาร เรื่อง แนวทางการพิจารณาการอนุญาตทะเบียนตำรับอาหารและใบสำคัญใช้ฉลากอาหาร มีกรณีขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาชี้แจงว่า ในการขออนุญาตประกอบกิจการเกี่ยวกับอาหาร หากผู้ขออนุญาตเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าที่เข้าข่ายที่จะต้องขออนุญาต จะต้องดำเนินการขออนุญาต และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจะอยู่ในฐานะเป็น "ผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งอาหารเข้ามาในราชอาณาจักร" ซึ่งหากพิจารณาตามเจตนารมณ์แล้ว ข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องแจ้งในแบบคำขอก่อนการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารต้องเป็นข้อมูลจากผู้ผลิตเท่านั้น เพราะถือว่าผู้ผลิตสามารถรู้ถึงสูตรส่วนประกอบและปริมาณของวัตถุที่ใช้เป็นส่วนผสมของอาหารทุกตำรับที่ผลิต ดังนั้น การที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. ได้มาชี้แจงควยวาทว่าส่วนใหญ่ห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. มิได้สั่งซื้อสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงได้มีการผ่อนปรนให้มีการใช้เอกสารการแสดงสูตร และกรรมวิธีการผลิตจากผู้แทนจำหน่ายในต่างประเทศ แต่ต่อมาได้เกิดปัญหาเรื่องอาหารผลิตจากแหล่งเดียวกันแต่ต่างผู้นำเข้าส่วนประกอบก็ไม่ตรงกัน กองควบคุมอาหารจึงได้มีคำสั่งเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ซึ่งการออกคำสั่งดังกล่าวได้ออกก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะมีผลใช้บังคับ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อยู่ในขณะนั้น เพราะฉะนั้นการออกคำสั่งดังกล่าวจึงไม่มาจะขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่อย่างใด

๒. การที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาไม่ออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารให้กับบริษัท พ. และต่อมาบริษัท พ. ได้ให้บริษัทผู้ผลิตส่งสูตร

ส่วนประกอบและกรรมวิธีการผลิตของผลิตภัณฑ์นั้นให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณาโดยตรง เป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ หรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาชี้แจงว่า บริษัท พ. มิได้เป็นผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จะมีก็เพียงแต่ห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. เท่านั้นที่ยื่นขออนุญาต และได้รับอนุญาตนำหรือส่งอาหารเข้ามาในราชอาณาจักรแต่ก็จำว่าบริษัท พ. และห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. อาจเป็นเครือเดียวกัน และการที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. ได้รับอนุญาตย่อมถือว่าเฉพาะห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. เท่านั้นที่มีสิทธิ โดยไม่รวมถึงนิติบุคคลที่อยู่ในเครือเดียวกัน

๓. กรณี บริษัท พ. แจ้งว่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๑ ได้เคยขอขึ้นทะเบียนอาหารหลายตำรับ และได้รับอนุญาตมาตลอดโดยไม่มีการท้วงติงหรือนำคำสั่งกองควบคุมอาหารข้างต้นมาเป็นข้ออ้าง แต่ในช่วงกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้นำคำสั่งดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขไม่อนุญาตให้บริษัท พ. ขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร ซึ่งบริษัท พ. เห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นการกลับแกลงและเลือกปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาชี้แจงว่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๑ ได้รับคำขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและคำขออนุญาตใช้ฉลากอาหารจากห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. จำนวน ๓๘ รายการ โดยกลุ่มแรกออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและใบสำคัญการใช้ฉลากอาหาร จำนวน ๒๘ รายการ ซึ่งเป็นช่วงก่อนปรนที่ไม่ต้องส่งเอกสารสูตรส่วนประกอบและกรรมวิธีการผลิตกลุ่มต่อมาขึ้นภายหลังจากได้มีคำสั่งกองควบคุมอาหาร จำนวน ๑๐ รายการ นอกจากนั้น ห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. ได้มีหนังสือรวม ๖ ฉบับ และคำขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและคำขออนุญาตใช้ฉลากอาหาร รวม ๗ รายการ โดยขอความอนุเคราะห์เพื่อผ่อนปรนการส่งเอกสารสูตรส่วนประกอบและกรรมวิธีการผลิตซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณาแล้ว จึงได้ผ่อนปรนให้ตามคำขอพร้อมกันนี้ผู้แทนของห้างหุ้นส่วนจำกัด พ. ได้ทำบันทึกคำให้การรับทราบว่า ครั้งต่อไปเอกสารสูตรส่วนประกอบและกรรมวิธีการผลิต ที่ใช้ประกอบการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและคำขออนุญาตใช้ฉลากอาหาร จะต้องเป็นเอกสารจากบริษัทผู้ผลิตเท่านั้น

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวตามมาตรา ๒๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ และอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติ ฉบับเดียวกัน เสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาว่า ในระหว่างที่เสนอ แก่ไขพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้มีความชัดเจนขึ้นนั้น ให้พิจารณา ผ่อนปรนให้บริษัทผู้ร้องเรียนตามที่เห็นสมควรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน

เรื่องร้องเรียนที่ ๙

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า โดยทำลาย ป่าไม้ พื้นที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ

• ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนกรณี องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ดำเนินการ ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่าเขตตำบลชัยพร อำเภอปึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยทำลายป่าไม้ พื้นที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียน และประสานงานกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เพื่อขอให้ชี้แจง ข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

๑. สวนป่าปึงกาฬ เป็นสวนป่าโครงการที่ ๔ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) รับผิดชอบพื้นที่จากกรมป่าไม้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ จำนวนเนื้อที่รวม ๒,๑๔๑ ไร่ จากการสำรวจพื้นที่สวนป่า พบว่า มีอัตราการรอดตายของต้นไม้ ที่ปลูกต่ำมาก ต้นไม้ที่เหลืออยู่กระจุกกระจายเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๒๐๐ ไร่ รวมพื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่ อัตราการเจริญเติบโตช้าลำต้นคดงอและแคระแกร็น มีลูกไม้และ

เลขาธิการค่อนข้างหนาแน่น ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนรื้อพัฒนาสวนป่าโดยปลูกยางพารา จำนวน ๑,๕๐๐ ไร่ กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี และเริ่มดำเนินการรื้อพัฒนาสวนป่าแปลง ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ จำนวน ๒๐๐ ไร่ โดยได้ประชุมชี้แจงเพื่อเสนอโครงการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อพัฒนาชนบท (คปช.) กับราษฎรในท้องที่ตำบลชัยพร และท้องที่ใกล้เคียงสวนป่า ซึ่งสามารถรับราษฎรเข้าร่วมโครงการฯ ได้ ๒๐ ราย เนื่องจากพื้นที่และงบประมาณในการดำเนินการมีจำกัด

๒. ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มีแผนดำเนินโครงการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อพัฒนาชนบท (คปช.) เพิ่มเติมอีกจำนวน ๒๐๐ ไร่ และรับสมัครราษฎรเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน ๒๐ ราย แต่ไม่สามารถเข้าดำเนินการตามโครงการได้ เนื่องจากมีปัญหาราษฎรในพื้นที่ลงชื่อคัดค้านสวนป่าต่อสำนักงานป่าไม้เขตอุตรธานี ให้ตรวจสอบการดำเนินงานของสวนป่าในการไถปรับพื้นที่เพื่อปลูกยางพารา สำนักงานป่าไม้เขตอุตรธานีได้ตั้งคณะกรรมการออกตรวจสอบการดำเนินงานและรายงานกรมป่าไม้เพื่อพิจารณา ซึ่งกรมป่าไม้พิจารณาแล้วแจ้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ว่า สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาพื้นที่สวนป่าบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย เพื่อปลูกยางพาราบริเวณที่มีอัตราการรอดตายต่ำได้โดยไม่ต้องขออนุมัติกรมป่าไม้อีก เนื่องจากการดำเนินการรื้อพัฒนาสวนป่าบึงกาฬขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมายและอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนมาโดยตลอด ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ที่มุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการสนองนโยบายของรัฐในการจัดปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน ส่วนการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนของราษฎรนั้น งานสวนป่าได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับราษฎรอย่างค่อเนื่อง โดยยึดหลักความถูกต้องเป็นธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่าการดำเนินการรื้อพัฒนาสวนป่าบึงกาฬขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนก็ตาม แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่ายังมีปัญหาความขัดแย้งจากราษฎรในพื้นที่อยู่

ก็แสดงว่าการวางแผนทางการเงินที่ผ่านมายังมีข้อบกพร่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) พิจารณากำหนดมาตรการการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับราษฎรในโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ดำเนินการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการป้องกัน และลดปัญหาเหตุการณ์ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในภายหลัง

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๐

เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริต โดยเบียดบังเอาเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวโดยทุจริต

ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาลพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเชียงราย เบียดบังเอาเงินงบประมาณโครงการจัดเก็บข้อมูลที่ดินเพื่อทำแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บภาษีไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวโดยทุจริตเบียดบังเอาเงินค่าล่วงเวลาของเจ้าหน้าที่ไปเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่นโดยทุจริต ดังนี้

๑. ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ องค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย ต้องการจัดเก็บข้อมูลที่ดินเพื่อทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี จึงติดต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายและสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอคัดระวางที่ดินและคัดสำเนาเอกสารสิทธิต่าง ๆ ไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ แต่สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายโดยผู้ถูกร้องเรียนได้แจ้งกับองค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ จำนวน ๑๘ แห่งว่าขอดำเนินการเอง โดยของงบประมาณเป็นเงิน ๘๖๐,๐๐๐ บาท และได้รับอนุมัติเงินตามที่ร้องขอ แต่ผู้ถูกร้องเรียนมิได้ใช้จ่ายจริงตามโครงการที่เสนอกลับยกยอกเอาเงินไว้ใช้ประโยชน์ส่วนตัวโดยได้นำระวางแผนที่และระวางภาพถ่ายทางอากาศไปถ่ายเอกสาร จำนวน ๑,๖๖๐ แผ่น ในราคา

แผ่นละ ๖๐ บาท เป็นเงิน ๘๑,๖๐๐ บาท แต่ความจริงถ่ายเอกสารเพียง ๘๘๘ แผ่น ราคาแผ่นละ ๘๘ บาท เป็นเงิน ๒๘,๖๖๒ บาท จึงมีเงินส่วนต่างจำนวน ๕๓,๑๓๘ บาท ซึ่งเงินส่วนต่างดังกล่าวทางร้านรับถ่ายเอกสาร คิดค่าออกไปเสร็จร้อยละ ๑๐ เป็นเงิน ๕,๓๑๓ บาท เหลือเงินส่วนต่างจำนวน ๔๗,๖๒๒ บาท และทางร้าน ได้คืนเงินสดให้แก่ผู้ถูกร้องเรียนทั้งหมดแล้ว

๒. ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๗ สำนักงานที่คืนจังหวัดเชียงรายได้รับ จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อจัดทำระบบสารสนเทศ จำนวน ๒ งวด มีเจ้าหน้าที่ เข้าร่วมปฏิบัติงานทั้งสิ้น ๒๒ คน โดยจะได้รับเงินค่าล่วงเวลาในการปฏิบัติงาน ดังนี้ งวดที่ ๑ ได้รับ ๑,๕๐๐ บาท / คน และงวดที่ ๒ ได้รับ ๓,๑๐๐ บาท / คน ซึ่งผู้ถูกร้องเรียนได้ให้เจ้าหน้าที่ที่ร่วมปฏิบัติงานลงชื่อรับเงินเต็มตามจำนวนที่พึงได้รับ แต่จ่ายจริงเพียง ๑,๕๐๐ บาท / คน จำนวนเงินที่หักไว้รวม ๘๖,๕๐๐ บาท โดยอ้างว่า หักไว้เพื่อใช้จ่ายในการต้อนรับผู้ใหญ่จากกรมที่ดิน ที่จะมาราชการในจังหวัดเชียงราย และใช้เป็นค่าเสียกีฬาในการแข่งขันกีฬากายในของสำนักงานที่คืนจังหวัดเชียงราย ทุกสาขา ผู้ร้องเรียนเห็นว่า การหักเงินค่าล่วงเวลาดังกล่าว เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ โดยมีขอบและนอกจากนี้ ผู้ถูกร้องเรียนมักใช้กิริยาราวหาบายคาย ช่มชู้และคุกคาม ว่ากล่าวผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ๆ ผู้ร้องเรียนเห็นว่าไม่เป็นธรรมจึงร้องเรียน มายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียน โดยประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย และพิจารณา ร่วมกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นสรุปได้ ดังนี้

๑. กรณีการดำเนินการตามโครงการจัดเก็บข้อมูลการทำแผนที่ภาษีและ ทะเบียนทรัพย์สิน สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงรายได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามระเบียบ และกฎหมายแล้ว โดยได้รับอนุมัติโครงการและได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการเบิกค่าใช้จ่าย และการตรวจรับงาน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ สำหรับกรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องเรียน ได้ยกยอกเงินจำนวน ๔๗,๖๒๒ บาทนั้น เจ้าของร้านถ่ายเอกสารให้ด้อยค่ายืนยัน ต่อคณะกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริงว่า ได้รับเงินค่าถ่ายเอกสารเป็นเช็คเข้า

บัญชีธนาคาร ตามใบเสร็จรับเงินลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ เป็นเงินจำนวน ๘๑,๖๐๐ บาท มิได้มีการคืนเงินสดให้กับผู้ใดและได้ดำเนินการถ่ายเอกสารให้เสร็จตามสัญญาจ้างครบถ้วนแล้ว ประเด็นการทุจริตค่าถ่ายเอกสารดังกล่าวจึงไม่มีมูลความจริง แต่ประการใด

๒. กรณีการหักเงินค่าล่วงเวลาของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานโครงการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศทางทะเบียนที่ดิน จากการสอบสวนปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ขอเบิกเงินเพื่อเป็นค่าล่วงเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานไปเป็นจำนวน ๘๘,๒๐๐ บาท เฉลี่ยคนละ ๔,๕๐๐ บาท แต่ปรากฏว่างบประมาณที่ได้รับจากกรมที่ดินมีจำนวนจำกัด จึงได้รับการเบิกจ่ายเพียง ๕๖,๕๐๐ บาท เฉลี่ยแล้วจะได้รับคนละ ๒,๓๐๐ บาท ทำให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนได้รับเงินไม่ตรงกับหลักฐานที่ขอเบิกไปยังจังหวัดที่ทุกคนลงลายมือชื่อรับเงินไปแล้ว โดยเงินที่ได้รับคืนมานั้น ได้มอบให้หัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายไปแจกจ่ายให้เจ้าหน้าที่เอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายได้มีการตกลงกันที่จะมอบเงินของแต่ละคนจำนวนหนึ่งไว้เป็นค่าอาหารในเวลาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ และสมัครใจมอบให้กับฝ่ายอำนวยการของสำนักงาน เก็บไว้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนกลางของสำนักงาน เนื่องจากเห็นว่าสำนักงานมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยตกลงรับเงินเพียงรายละ ๑,๕๐๐ บาท

๓. กรณีผู้ถูกร้องเรียนใช้อำนาจหน้าที่ข่มเหงรังแก เลือกปฏิบัติและไม่ให้เกียรติผู้ได้บังคับบัญชา จากการสอบสวนปรากฏว่า พฤติกรรมของผู้ถูกร้องเรียนเป็นบุคคลที่เอาจริงเอาจังกับงานบริการประชาชน จึงเร่งรัดงานอยู่เป็นประจำ การเร่งรัดงานและกิริยาที่แสดงว่าจริงจังที่มีต่อผู้ร้องเรียนนั้น จึงไม่น่าเป็นการไม่ให้เกียรติผู้ได้บังคับบัญชา หรือใช้อำนาจข่มเหงหรือใช้วาจาไม่สุภาพแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี คำร้องเรียนนี้เป็นกรณีเดียวกันกับกรณีร้องเรียนที่กรมที่ดินได้มอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกรมที่ดิน เขตตรวจราชการที่ ๑ ได้สืบสวนข้อเท็จจริงในทางลับ ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีมูลความจริงแต่อย่างใด กรมที่ดินจึงได้พิจารณายุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีการดำเนินการตามโครงการจัดเก็บข้อมูลการทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินนั้น ในชั้นนี้ยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานใดที่ยืนยันว่าผู้ถูกร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

สำหรับกรณีการหักเงินค่าล่วงเวลาของเจ้าหน้าที่ไปโดยไม่ถูกต้องที่ทางจังหวัดเชียงรายแจ้งผลการสอบสวนของคณะกรรมการ ปรากฏว่าเป็นความสมัครใจของเจ้าหน้าที่เอง ที่จะช่วยค่าใช้จ่ายของสำนักงาน แต่เมื่อมีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอแนะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย พิจารณาสั่งการให้เจ้าพนักงานที่คืนจังหวัดเชียงราย สอบถามความสมัครใจของเจ้าหน้าที่อีกครั้งหนึ่ง หากปรากฏว่ามีผู้ไม่ยินยอมและขอรับเงินในส่วนที่ถูกหักไปนั้นกลับคืน ก็ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามประสงค์ของเจ้าหน้าที่เป็นกรณี ๆ ไปด้วย

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๑

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐
มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้ขอจัดตั้งโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ได้ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน พิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๔๕ (๓) มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๖ ว่ามีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. การกำหนดให้โรงเรียนเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง ก่อนวันที่พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้จะต้องเป็น "นิติบุคคล" และการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตสามารถดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระบบ ตามมาตรา ๑๕๘ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๘ วรรคแรก มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๘ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

๒. การกำหนดให้มีการจัดสรรผลกำไรที่ได้รับจากการดำเนินกิจการของโรงเรียนในระบบแก่ผู้รับใบอนุญาตไม่เกินร้อยละสี่สิบ ตามมาตรา ๔๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๘๐ (๓) (๔) และมาตรา ๘๔ วรคสาม และไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๔๓ หรือไม่

๓. การให้อำนาจแก่คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และกระทรวงศึกษาธิการ สั่งลดค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ตามมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

๔. การให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนประกาศให้โรงเรียนใดได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความเห็นว่า

๑. กรณีการกำหนดให้โรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งขึ้นก่อนพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้ต้องเป็นนิติบุคคล เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้โรงเรียนเอกชนดังกล่าวสามารถเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการการศึกษาเอกชนได้เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และในการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับที่ดิน และทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระบบมาตรา ๑๕๘ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๘ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การกำหนดให้โรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคลสามารถทำการโอนที่ดิน เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ให้แก่โรงเรียนให้เพียงพอในการดำเนินการเรียนการสอน ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่โรงเรียนจะใช้สอนนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินถือว่าเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานะความเป็น "นิติบุคคล" ทำให้โรงเรียนสามารถครอบครองและมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา

๒. การกำหนดให้มีการจัดสรรผลกำไรที่ได้รับจากการดำเนินกิจการของโรงเรียนในระบบแก่ผู้รับใบอนุญาตไม่เกินร้อยละสี่สิบ ตามมาตรา ๔๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่ขัดแย้งกับมาตรา ๔๘ วรรคสาม และมาตรา ๘๐ (๓)(๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนย่อมจำเป็นที่จะต้องมีความจำเป็นต้องมีเงินไว้ใช้ดำเนินการด้านต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการของโรงเรียนนำเข้ากองทุนต่าง ๆ แทนที่จะให้ตกเป็นของผู้รับใบอนุญาตแต่เพียงผู้เดียวถือเป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นหลักประกันในการบริหารจัดการ หรือพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนั่นเอง

๓. การให้อำนาจแก่คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และกระทรวงศึกษาธิการ สั่งลดค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากการบริหารจัดการ การศึกษาโรงเรียนเอกชนเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ หากปล่อยให้โรงเรียนเอกชนในระบบแสวงหากำไร หรือจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ เกินสมควรจะเป็นภาระแก่ประชาชนและอาจจะกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายโดยให้อำนาจแก่คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและกระทรวงศึกษาธิการแล้ว แต่กรณีสั่งลดค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นได้เพื่อประโยชน์สาธารณะเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นได้

๔. การให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนประกาศให้โรงเรียนใดได้รับยกเว้น ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่มีปัญหาความชอบด้วย รัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แม้กฎหมายจะให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำ ของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนประกาศให้โรงเรียนเอกชนบางแห่ง ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่การใช้อำนาจดังกล่าวยังคงต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กล่าวคือ จะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม

อนึ่ง เพื่อให้การบริหารและจัดการการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเป็นไปด้วย ความเรียบร้อย ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ส่งเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาตามควรแก่กรณีต่อไป

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือรายงานผลการดำเนินการมายัง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้จัดประชุม คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้ขอเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่..) พ.ศ. ซึ่งบางมาตราได้แก้ไขตามที่มีการร้องเรียน ยกเว้นใน มาตรา ๖ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๔ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีหนังสือแจ้งเลขาธิการ คณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่..) พ.ศ. และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ ในหลักการร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่..) พ.ศ. เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ แล้ว

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๒

การแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการแห่งประเทศไทย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ตรวจสอบความไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เนื่องจากบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น กรรมการคัดเลือกคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย มีลักษณะต้องห้าม กล่าวคือ เป็นผู้มีส่วนได้เสียที่ขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่าเรื่องร้องเรียนเรื่องนี้ควรดำเนินการแก้ไข โดยเร่งด่วน เนื่องจากในขณะนั้นการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย และการแต่งตั้งคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย ดังกล่าวยังไม่เสร็จสิ้นกระบวนการ และอยู่ในขั้นตอนของการทูลเกล้าฯ ถวายรายชื่อ เพื่อทรงแต่งตั้งประธานกรรมการในคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย หากพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้เร่งดำเนินการ ยับยั้ง แก้ไข ให้ทันท่วงที ดังนั้นผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำหนังสือถึงธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อขอเอกสารประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม และได้ดำเนินการ พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๒๘/๑ ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่จะต้องมีการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ในคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้ง โดยกำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการดังกล่าวไว้ ดังนี้

๑) ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย หรือเลขานุการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์

๒) ต้องไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และไม่มีผลประโยชน์ หรือส่วนได้เสียที่ขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย ในขณะที่ได้รับการแต่งตั้งและในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาคำสั่งกระทรวงการคลัง เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่าคณะกรรมการคัดเลือกคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพิจารณาแต่งตั้ง จำนวน ๓ คน จากทั้งหมด ๗ คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในสถาบันการเงินซึ่งอาจถือได้ว่าเป็น ผู้มีส่วนได้เสียจึงขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย การแต่งตั้งและในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น การแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จึงถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อพบว่าเป็นการดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเร่งดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ และกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยใหม่โดยให้เป็นไปตามกฎหมาย

๒) ขอให้นายกรัฐมนตรีระงับการทูลเกล้าฯ ถวายชื่อเพื่อทรงแต่งตั้งประธานกรรมการในคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

๓) ให้ราชเลขาธิการทราบผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน เนื่องจากในขณะนั้นเรื่องร้องเรียนดังกล่าวได้อยู่ระหว่างการดำเนินการทูลเกล้าฯ เพื่อทรงแต่งตั้งประธานกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

จากคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินข้างต้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบความคิดเห็นและผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ และได้สั่งการให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอรับเรื่องคืนจากสำนักราชเลขาธิการ และให้กระทรวงการคลังรับผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปดำเนินการต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๓

หน่วยงานของรัฐพิจารณาการขอต่อใบอนุญาตให้ดูทราย โดยไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบ ในกรณีนี้ผู้ร้องเรียนได้รับอนุญาตให้ดูทรายในแม่น้ำสายหนึ่งจำนวน ๒ แปลง จึงยื่นคำร้องขอใบอนุญาตดูทรายต่อสำนักงานที่คืนจังหวัด ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาอนุญาตให้ดูทรายประจำจังหวัดประจวบ และมีมติให้ต่อใบอนุญาตให้แก่ผู้ร้องเรียนสำนักงานที่คืนจังหวัด ได้มีหนังสือให้ผู้ร้องเรียนส่งเอกสารประกอบการขอใบอนุญาต และต่อจากนั้นผู้ร้องเรียนได้ส่งเอกสารประกอบการขออนุญาตแล้วนั้น ในเวลาต่อมาผู้ร้องเรียนได้รับแจ้งจากสำนักงานที่คืนจังหวัด ให้ประสานงานกับหน่วยงานเพื่อทำประชาคมในพื้นที่ จึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนเกิดข้อสงสัยว่าการปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายหรือไม่

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำชี้แจงจากจังหวัด พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพิ่มเติม ได้ข้อสรุปได้ว่า ในกรณีของผู้ร้องเรียนที่ยื่นคำร้องขอต่อใบอนุญาตคูศุทรายในแม่น้ำนั้นได้ผ่านมติของคณะกรรมการแล้ว ซึ่งคณะกรรมการได้ขอให้สำนักงานที่รับคำขอจะต้องแจ้งการไปชั้นสูตรสอบสวน และจะต้องปิดประกาศในท้องที่ ขอความเห็นชอบจากสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งขอความเห็นจากอำเภอทั้ง ๒ ฝ่ายแม่น้ำมาประกอบ ซึ่งได้ดำเนินการเพิ่มเติมแล้วนั้น จึงส่งผลให้ผู้ร้องเรียนสามารถต่อใบอนุญาตได้เนื่องจากผ่านหลักเกณฑ์ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากการประชุมของคณะกรรมการ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการให้สำนักงานที่ดินจังหวัดในฐานะเลขานุการคณะกรรมการให้แจ้งต่ออำเภอในการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม ว่าให้ผู้ร้องเรียนประสานงานกับอำเภอหรือเทศบาลตำบล เพื่อจัดทำประชาคมในพื้นที่ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาต่อใบอนุญาต นั้นเป็นเงื่อนไขที่กำหนดขึ้นโดยยังไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตามระเบียบ

การกำหนดเงื่อนไขของผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้คูศุทราย พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้อ ๒๗ ซึ่งได้วางระเบียบการกำหนดเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตของจังหวัดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยกำหนดให้อาจพิจารณาวงเงื่อนไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการได้

นอกจากนี้ ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะกำหนดเงื่อนไขได้เท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่การสั่งการยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการมีมติให้ผู้ร้องเรียนต่อใบอนุญาตแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องดำเนินการออกใบอนุญาตให้ผู้ร้องเรียนตามระเบียบ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ออกใบอนุญาต จึงถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าผู้ร้องเรียนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ถูกต้องทุกกระบวนการแล้วแต่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในกรณีดังกล่าว จึงได้เสนอแนะให้จังหวัดปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้คูศุทราย

พ.ศ. ๒๕๔๖ และพิจารณาออกใบอนุญาตคุกทนายให้แก่ผู้ร้องเรียนตามระเบียบ โดยเร่งด่วน ซึ่งในเวลาต่อมาจังหวัดได้แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบว่าได้ออกใบอนุญาตคุกทนายให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าผู้ร้องเรียนได้รับความเป็นธรรมอันเป็นผลจากคำวินิจฉัยแล้ว จึงได้ยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๔

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงกรณีพนักงานอัยการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการฝ่ายอัยการ และบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุด และเป็นการขัดต่อบทบัญญัติกฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๐ บัญญัติไว้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้ บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย (๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (๒) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมาตรา ๒๗๘ บัญญัติว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขึ้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะต้องถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐ การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมของข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ส่งผลต่อชื่อเสียงของระบบราชการไทยโดยรวม ไม่ใช่เรื่องเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น ทั้งนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ก้าวล่วงในกระบวนการพิจารณา เนื่องจากแต่ละหน่วยงานจะมีประมวลจริยธรรมเป็นของตัวเอง ในกรณีนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งประสานกับศาลขอให้ตรวจสอบพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเอกสารประกอบการพิจารณาจากศาล สรุปได้ว่ากรณีนี้ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนพนักงานอัยการที่ทำการตรวจสอบสำนวนคดีโดยไม่ขออนุญาตศาล ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ (๔) และการที่อัยการได้ซักค้านโจทก์ซึ่งเป็นผู้ร้องเรียน โดยได้กล่าวหาว่าโจทก์ใช้วาจาไม่สุภาพ พร้อมทั้งระบุพยานเพื่อกลั่นแกล้งโจทก์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคดี ถือว่าเป็นการฝ่าฝืน หรือถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างรุนแรงหรือไม่

เรื่องราวเรียนที่ ๑๕

เจ้าหน้าที่มีความประพฤติกฎีฐาสวกับหญิงอื่นที่มีใช้ภรรยาและไม่ส่งเสียอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว

• ประเด็นเรื่องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการร้องเรียนขอให้ช่วยเหลือ กรณีสามี (ร้อยตำรวจเอก ป.) ของผู้ร้องเรียนไปมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับหญิงอื่นและไม่ยอมส่งเสียเลี้ยงดูครอบครัว ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนและบุตรได้รับความเดือดร้อนและอับอาย

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ร้องเรียนแจ้งว่าได้พยายามขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของนางสาว จ. ผู้ที่มีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับสามีของคน แต่หน่วยงานดังกล่าวก็มิได้ดำเนินการใด ๆ ดังนั้น ผู้ร้องเรียนได้ส่งหนังสือร้องเรียนอีกหลายฉบับไปยังหลายหน่วยงานเพื่อขอความช่วยเหลือโดยส่งไปยัง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อขอให้ตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยกับร้อยตำรวจเอก ป. จนถึงที่สุด และขอให้ระงับคำสั่งแต่งตั้ง โยกย้ายร้อยตำรวจเอก ป. ที่ได้ทำเรื่องขอย้ายไปประจำตำแหน่งที่สถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่ง เนื่องจากผู้ร้องเรียนเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ฝ่าฝืนกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งในที่สุดก็ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินว่าจะสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าวให้ได้ จึงได้ส่งเรื่องราวความเดือดร้อนผ่านทางอินเทอร์เน็ต และมีหนังสือร้องเรียนมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวและพิจารณาจากข้อเท็จจริงในเบื้องต้น เห็นว่าปัญหาที่ผู้ร้องเรียนต้องการให้ช่วยเหลือเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐอันจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตำรวจไทยและความสัมพันธ์ในครอบครัวส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวและกระทบต่อสภาพจิตใจของบุตร ตลอดจนเป็นแหล่งที่มาของปัญหาอื่น ๆ ได้ง่าย ซึ่งอำนาจ

การพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้ตรวจการแผ่นดินในการที่จะเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ดังนั้น เมื่อสรุปปัญหาที่ผู้ร้องเรียนต้องการให้ช่วยเหลือในเบื้องต้นได้แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งพิจารณาขั้นต้นดำเนินการและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่จัดทำหนังสือเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนี้ ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาล ซึ่งเป็นต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียนได้แจ้งผลการตรวจสอบว่า คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้สอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ผลการสอบสวนเป็นที่น่าเชื่อว่า ร้อยตำรวจเอก ป. มีเจตนาไม่เล็งคูรรรยาและบุตร ไม่ยกย่องหรือให้เกียรติ ไม่ประพฤติดนให้เป็นเยี่ยงอย่างที่ดีทั้งในหน้าที่การงานและครอบครัว ซึ่งเข้าข่ายผิดวินัยตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงได้ลงโทษทางวินัยด้วยการคุมขังร้อยตำรวจเอก ป. เป็นเวลา ๓๐ วัน ส่วนในกรณีการมีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับหญิงอื่น ในขณะที่ตนเองมีภรรยาที่ถูกค้ำคามกฎหมายอยู่แล้วนั้น พบว่า ยังมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ คณะกรรมการจึงเห็นควรยุติการพิจารณาในประเด็นนี้

เมื่อผลการสอบสวนปรากฏชัดเช่นนั้น ถือว่าผู้ถูกร้องเรียนได้รับโทษทางวินัยแล้ว จึงถือว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมและดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเรื่องนี้เนื่องจากเห็นว่า หากยังคงพิจารณาต่อไปจะไม่ใช่ประโยชน์ต่อผู้ร้องเรียน ซึ่งเป็นผู้เสียหาย และยังคงสร้างความอับอายให้แก่บุตรของผู้เสียหาย ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

เรื่องราวเรียนที่ ๑๖

การก่อสร้างคลองชลประทานเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย

- **ประเด็นเรื่องเรียน**

หน่วยงานดำเนินการโครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง และคลองในส่วนที่ก่อสร้างเสร็จแล้วเกิดความเสียหาย

- **ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน**

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาว่าเรื่องร้องเรียนในประเด็นดังกล่าวควรเร่งดำเนินการโดยเร็ว เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานล่าช้า ขาดการตรวจสอบ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำกินและปากท้องของเกษตรกรในพื้นที่ หากไม่มีการเยียวยาและแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อาศัยบริเวณดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้รับดำเนินการออกหนังสือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการโครงการโดยด่วนเพื่อขอให้ประชุมหารือและตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนทันที จากการประชุมหารือสรุปได้ว่า โครงการก่อสร้างคลองชลประทาน ประกอบด้วยงานก่อสร้างคูน้ำและอาคารประกอบโครงการหน่วยสูบน้ำ ซึ่งเป็นงานจ้างเหมาทั้งโครงการ อายุสัญญา ๕๐ วัน ผู้รับจ้างได้ทำงานแล้วเสร็จภายในอายุสัญญา โดยมีเงื่อนไขรับประกันความชำรุดบกพร่อง ๒ ปี จากการติดตามตรวจสอบการก่อสร้างในพื้นที่ พบว่า มีการก่อสร้างจริงซึ่งเป็นไปตามแผนงานและไม่ได้ออกจากพื้นที่ก่อนกำหนดหลังการตรวจรับงานเสร็จแล้ว แต่ทั้งนี้เกษตรกรก็ยังไม่เข้าใจการบริหารจัดการน้ำในระบบคูน้ำ เนื่องจากเป็นการก่อสร้างคันคูน้ำแบบลัดเลาะนาของเกษตรกรและไม่มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ดังกล่าว หน่วยงานจึงได้ชี้แจงให้ตัวแทนของผู้ร้องเรียนเข้าใจและพึงพอใจตลอดจนเร่งแจ้งสภาพความเสียหายต่อผู้รับจ้างให้เข้าซ่อมแซมตามเงื่อนไขการประกัน สร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำ และจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

เพื่อไม่เป็นการละเลยต่อการให้ความช่วยเหลือต่อประชาชนเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้โทรศัพท์สอบถามไปยังผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ โดยได้ข้อมูลว่าการซ่อมแซมคลองมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สภาพความเสียหายส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการซ่อมแซมแต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาว่า ผู้รับผิดชอบโครงการยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาใด ๆ เลยนั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินของเกษตรกรเป็นจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่สามารถอยู่นิ่งเฉยได้ จากการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและร่วมประชุมหารือกับผู้แทนหน่วยงาน ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ร้องเรียนและชาวบ้านในพื้นที่ สรุปว่า คลองยังมีสภาพไม่สมบูรณ์ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ไม่ได้รับการซ่อมแซมอยู่อีกหลายแห่งที่ประชุมจึงเห็นควรร่วมกันสำรวจความเสียหายบกพร่องของคลองให้เสร็จภายในหนึ่งสัปดาห์และเร่งดำเนินการซ่อมแซม ปรับปรุง คลองให้สมบูรณ์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้งานได้อย่างเต็มที่และเร่งรัดให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารจัดการน้ำในคลองให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการใช้น้ำของชาวบ้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่โดยถ้วน เมื่อเวลาผ่านไปประมาณสองสัปดาห์เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามสอบถามความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขปัญหอีกครั้ง ทราบว่าผู้รับจ้างได้ดำเนินการซ่อมแซมความเสียหายและปรับปรุงความบกพร่องของคลองดังกล่าวแล้ว และขอความร่วมมือให้ผู้ร้องเรียนเป็นผู้รวบรวมรายชื่อเกษตรกรเพื่อตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาว่า เมื่อกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันสำรวจความเสียหายและความบกพร่องของคลองส่งน้ำ และเร่งดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงให้คลองดังกล่าวมีความสมบูรณ์ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างเต็มที่ และมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารจัดการน้ำในคลองให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการใช้น้ำของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวแล้ว และสามารถสรุปได้ว่า หน่วยงานได้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนและชาวบ้านในพื้นที่อย่างเหมาะสม จึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

- **ผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ:**

ในภายหลังหน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการได้มีหนังสือรายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่า ผู้รับจ้างได้ดำเนินการซ่อมแซมคลองส่งน้ำตามที่ได้ร่วมกันสำรวจความเสียหาย และจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของโครงการชลประทานประจำจังหวัดเรียบร้อยแล้ว ซึ่งถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีส่วนช่วยเหลือแก้ไขปัญหเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินให้แก่ชาวบ้าน ตามหลักการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ว่า "ขจัดทุกข์ร้อนให้ประชาชน มุ่งมั่นพัฒนาธรรมาภิบาล"

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๗

พนักงานอัยการกลั่นแกล้งไม่ส่งหมายเรียกให้ไปเป็นพยานต่อศาล และใช้น้ำเสียงแข็งกร้าว ดุดันกับผู้ร้องเรียนที่มาติดต่อราชการ

- **ประเด็นเรื่องร้องเรียน**

ผู้ร้องเรียนได้แจ้งความดำเนินคดีกรณีบิดาของผู้ร้องเรียนได้ปลอมแปลงลายมือชื่อของผู้ร้องเรียนเพื่อขออนุญาตที่ดิน เนื่องจากผู้ร้องเรียนคิดว่า พนักงานอัยการมีเจตนากลั่นแกล้ง ปิดบังหรือบิดเบือนการทำงานซึ่งถือว่าเป็นไปตามหลักความยุติธรรม และเมื่อผู้ร้องเรียนไปติดต่อพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษ และพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัด ม. ซึ่งพนักงานอัยการต่างใช้น้ำเสียงแข็งกร้าว คุณค้นกับผู้ร้องเรียนที่มาติดต่อและยังกล่าวกับผู้ร้องเรียนว่า ไม่รู้กฎหมายจริง ดังนั้น ผู้ร้องเรียนจึงอยากจะขอความเป็นธรรมและขอให้สิทธิอ้างว่าเป็นพยานโจทก์ในวันที่ผู้ร้องประสงค์ พร้อมทั้งขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ในกรณีกลั่นแกล้ง ไม่ยอมส่งหมายเรียกให้ไปเป็นพยานต่อศาลและยังใช้น้ำเสียงที่แข็งกร้าว คุณค้นกับผู้ร้องเรียนที่มาติดต่อราชการ ผู้ร้องเรียนยังขอให้ตรวจสอบพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัด ม. ที่ใช้น้ำเสียง แข็งกร้าวคุณค้นกับผู้ร้องเรียนเช่นกัน

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาว่า เรื่องร้องเรียนประเด็นนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับความบกพร่องในพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน และการไม่รักษาภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชนและอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของประชาชนต่อภาครัฐจึงได้รับคำเนิการพิจารณาหาแนวทางแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการตรงวัตถุประสงค์และเกิดความรู้สึกประทับใจ โดยการทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังการสูงสุดเพื่อขอให้ช่วยชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งมอบเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา และประสานงานทางโทรศัพท์กับพนักงานอัยการจังหวัด ม. เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

เมื่อพิจารณาตามข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องพบว่าตามคำขอท้ายคำร้องเรียนผู้ร้องเรียนได้ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินประสานพนักงานอัยการ เพื่อขอให้ผู้ร้องเรียนใช้สิทธิอ้างตัวเป็นพยานโจทก์ พนักงานอัยการจังหวัด ม. ยินดีที่จะร้องต่อศาลตามความประสงค์ของผู้ร้องเรียน แต่ต่อมาผู้ร้องเรียนแจ้งว่าไม่สะดวกที่จะเดินทางไปให้การและขอให้พนักงานอัยการแถลงต่อศาลเพื่อส่งประเด็นมาสืบที่ศาลจังหวัดอีกครั้ง พนักงานอัยการจังหวัด ม. ก็ดำเนินการตามที่ผู้ร้องเรียนต้องการแล้ว จึงถือว่ากรณีนี้ได้แก้ไขความเดือดร้อนแล้ว ส่วนกรณีการขอให้ใช้สิทธิอ้างตัวเป็นพยานของผู้ร้องเรียนข้างต้นนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า เป็นกรณีส่วนตัวที่ไม่ได้มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะในระบบโครงงานภาครัฐโดยรวมไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนร่วม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่าควรยุติการพิจารณาประเด็นนี้

สำหรับกรณีพนักงานอัยการใช้น้ำเสียงแข็งกร้าว และการส่งหมายเรียกพยานไปถึงผู้ร้องเรียนนั้น จากผลการตรวจสอบผู้ตรวจการแผ่นดินไม่พบหลักฐานใดที่จะพิสูจน์ได้ว่า พนักงานอัยการมีพฤติกรรมตามคำร้องเรียน ส่วนประเด็นการจัดส่งหมายเรียกพยานโจทก์เห็นว่า พนักงานอัยการได้ส่งหมายเรียกให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนจัดการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๕ / ๑ ที่วางหลักให้พนักงานอัยการส่งหมายเรียกให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่จัดการส่งหมายเรียกแก่พยานและติดตามพยานมาศาลตามกำหนดนัดแล้ว จึงถือว่าพนักงานอัยการได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้และไม่พบหลักฐานใดที่บ่งบอกว่าพนักงานอัยการกลั่นแกล้งไม่ส่งหมายเรียก

ให้พยาน และคามข้อเท็จจริงยังพบอีกว่า เมื่อพนักงานอัยการไม่ทราบเหตุขัดข้องในการส่งหมาย จึงได้พยายามที่จะติดต่อผู้ร้องเรียนตามข้อมูลที่ปรากฏในสำนวน แต่ไม่สามารถติดต่อได้และทราบข้อเท็จจริงว่าจำเลยจะรับข้อเท็จจริงคามฟ้อง ซึ่งทำให้ศาลสามารถพิพากษาคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานต่อไป ซึ่งในภายหลังก็ปรากฏจริงตามที่พนักงานอัยการกล่าวคือ จำเลยแถลงรับข้อเท็จจริงคามฟ้อง ศาลจังหวัด ม. จึงขอให้สำนักอัยการจังหวัด ม. ขอสำนวนคืนจากศาลจังหวัด ต. เพื่อนัดฟังคำพิพากษาต่อไป การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของการให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ และเพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อสังเกตไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

๑) พนักงานอัยการควรมีการตรวจสอบใบรับหมายเรียกพยานในสำนวน และติดตามทวงถามผลการส่งหมายเรียกพยานด้วย ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการสมบูรณ์และโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล

๒) เจ้าหน้าที่ต้องใช้ท่าทีที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพเหมาะสมกับผู้มาติดต่อราชการ เพื่อมิให้เกิดความเข้าใจความหมายคลาดเคลื่อนอันเป็นต้นเหตุของการร้องเรียนต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๑๘

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้สมัครทดสอบความรู้เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ประจำปี ๒๕๕๒ รุ่น ๕๘ ต่อมาปรากฏว่าผู้ร้องเรียนไม่มีชื่อในประกาศผู้มีสิทธิสอบ ผู้ร้องเรียนจึงได้มีหนังสือขอทราบเหตุผลในการคัดเลือกผู้สมัครไปยังคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมชี้แจงกับผู้ร้องเรียนว่า ผู้ร้องเรียนมีสภาพร่างกายและจิตใจไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการตุลาการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้ร้องเรียนเห็นว่า การคัดเลือกผู้สมัครโดยอ้างว่าผู้ร้องเรียนมีร่างกายไม่เหมาะสมเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือความพิการ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนที่ถูกคัดเลือกสอบ จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรคสาม หรือไม่

แม้ในกรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญจะได้เคยวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ (๑) ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๖ / ๒๕๕๕ แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เพิ่มข้อความในมาตรา ๓๐ วรคสาม โดยบัญญัติให้การเลือกปฏิบัติต่อผู้มีร่างกายพิการจะกระทำมิได้ ผู้ร้องเรียนจึงประสงค์ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ อีกครั้ง

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อได้รับคำร้องเรียนดังกล่าว ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้ง ๓ ท่านหลายครั้งเกี่ยวกับประเด็นข้อกฎหมายข้างต้น จนมีความเห็นร่วมกัน ว่ากรณีดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นในกรณีดังกล่าว ๒ ประเด็น คือ

๑. กรณีตามคำร้องเรียน มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ ซึ่งประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญเคยมี คำวินิจฉัยที่ ๑๖ / ๒๕๕๕ ว่าพระราชบัญญัติ ดังกล่าวไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากปัจจุบันนี้ได้มีการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยบทบัญญัติ มาตรา ๓๐ มีการแก้ไขเพิ่มเติม ในวรรคสามเพิ่มเติมคำว่า "ความพิการ" ซึ่งไม่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเป็น กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีประเด็นเพิ่มเติมใหม่

๒. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ที่บัญญัติว่า "มีกาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ.." ผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่า บทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลยพินิจและเกิดความไม่ชอบธรรม ต่อผู้สมัครบางคนเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายซึ่งต้องห้าม มาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อเป็นการเยียวยาทุกข์ร้อน ของประชาชน และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้มีกายพิการกรณีบรรจุเป็น ข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จึงเสนอเรื่อง พร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ต่อมาผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้รับแจ้งจากศาลรัฐธรรมนูญว่าตุลาการประจำคดีได้มีคำสั่งให้รับคำร้อง

ของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ซึ่งแม้ขณะนี้ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะยังไม่ออกมาก็ตาม แต่ก็ถือว่าผู้ตรวจการแผ่นดินได้เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยสื่อสาร หรือส่งผ่านความทุกข์ร้อนของประชาชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้มีการทบทวนและแก้ไขปัญหให้กับประชาชนตามอำนาจหน้าที่ของตน และเป็นการสร้างหลักประกันให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกคนโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

เรื่องราวเรียนที่ ๑๙

บริษัทขนส่งไม่ชำระหนี้ค่าน้ำมันที่ค้างอยู่ให้กับนิติบุคคลเอกชน

• ประเด็นเรื่องเรียน

ผู้ร้องเรียนซึ่งมีฐานะเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า บริษัทขนส่ง จำกัด ไม่ชำระหนี้ค่าน้ำมันที่ค้างอยู่ให้โดยอ้างว่าสิทธิเรียกร้องของผู้ร้องเรียน ขาดอายุความ ซึ่งผู้ร้องเรียนแจ้งว่าได้ติดต่อค้าขายน้ำมันกับบริษัท ขนส่ง จำกัด มาจนาร่วม ๒๐ ปี ได้รับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยดี มาโดยตลอด ต่อมาบริษัท ขนส่ง จำกัด ได้มีคำสั่งให้รถในสังกัดมาเติมน้ำมันที่สถานีบริการของผู้ร้องเรียนจนเกิดหนี้ค้างชำระตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๕,๓๐๔,๐๐๔.๗๐ บาท และต่อมาผู้ร้องเรียนได้เรียกเก็บเงินจำนวนดังกล่าวเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ ทางบริษัท ขนส่ง จำกัด แจ้งว่าได้ค้างชำระค่าน้ำมันจริง แต่สิทธิเรียกร้องของผู้ร้องเรียนขาดอายุความแล้ว จึงไม่อาจชำระหนี้ดังกล่าวได้

กรณีดังกล่าวผู้ร้องเรียนเห็นว่าการซื้อน้ำมันตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๑ เป็นการซื้อแบบต่อเนื่องทุกปีจนมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และผู้ร้องเรียนก็ได้เรียกเก็บค่าน้ำมันของ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕ เป็นเงิน ๑.๘ ล้านบาทเศษ ซึ่งบริษัท ขนส่ง จำกัด ก็ได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้ร้องเรียน ดังนั้น การที่สิทธิเรียกร้องจะหมดลงหรือไม่ก็ตาม การที่บริษัท ขนส่ง จำกัด ยอมชำระหนี้ค่าน้ำมันของ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕ กรณีนี้ถือว่ามีชำระหนี้บางส่วนแล้ว ย่อมทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

และนับอายุความใหม่เป็นเวลา ๑๐ ปีมิใช่ ๒ ปีดังที่บริษัทขนส่ง จำกัด แจ้งให้ทราบ
ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนได้เรียกเก็บเงินที่ค้างชำระไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ทาง
บริษัท ขนส่ง จำกัด กลับใช้เวลากว่า ๔ ปีเศษ ในการพิจารณาจนมีมติเมื่อ
วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ ปฏิเสธการชำระหนี้ด้วยการอ้างอายุความ ผู้ร้องเรียน
จึงนำเรื่องดังกล่าวร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้พิจารณาวินิจฉัย

• พลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เร่งพิจารณาคำเนินการ
เพื่อต้องการแก้ไขเยียวยาทุกข์ร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียน โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้เชิญ
ปลัดกระทรวงคมนาคม และรักษาการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ขนส่ง จำกัด เพื่อประชุม
หารือแก้ไขปัญหาคความทุกข์ร้อนในกรณีดังกล่าว ผลการประชุมสรุปได้ว่า บริษัท
ขนส่ง จำกัด ยอมรับในหนี้ที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะชำระหนี้ตามจำนวนที่ค้าง
แต่ไม่มีช่องทางที่จะจ่ายชำระหนี้ดังกล่าวได้ เนื่องจากฝ่ายกฎหมายในบริษัท
ขนส่ง จำกัด แจ้งว่าหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่ขาดอายุความ ประกอบกับสำนักงาน
การตรวจเงินแผ่นดิน มีความเห็นขัดแย้งในกรณีดังกล่าวว่าหนี้ดังกล่าวขาดอายุ
หากบริษัท ขนส่ง จำกัด จ่ายเงินจำนวนนี้ให้ไปจะมีปัญหาในการตรวจสอบบัญชี
กับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในภายหลัง

จากการประชุมในครั้งนั้นหลายฝ่ายได้พยายามหาทางออกให้กับปัญหา
ดังกล่าว จนกระทั่ง บริษัท ขนส่ง จำกัด ได้เสนอให้ผู้ร้องเรียนฟ้องร้องให้เป็น
คดีต่อศาลเพื่อเป็นข้ออ้างให้บริษัท ขนส่ง จำกัด ชำระหนี้เงินดังกล่าว โดยบริษัท
ขนส่ง จำกัด รับว่าจะไม่ยกข้อต่อสู้ใด ๆ พร้อมทั้งข้อต่อสู้ด้านอายุความขึ้นต่อสู้
ในชั้นศาลและจะยอมรับตามทางพิจารณาของศาลทุกประการเพื่อเป็นทางออก
ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ร้องเรียนจึงได้นำข้อพิพาทดังกล่าวขึ้นฟ้องร้องต่อ
ศาลแพ่ง เพื่อร้องขอให้ศาลสั่งให้บริษัท ขนส่ง จำกัด ชำระหนี้เงินดังกล่าว

ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้แทนสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ได้เดินทางไปศาลแพ่งเพื่อเป็นพยานในคดีดังกล่าว ฝ่ายโจทก์ (ผู้ร้องเรียน) ได้อ้างว่า
ได้มีการไกล่เกลี่ยกันแล้วในเบื้องต้น แต่ในชั้นพิจารณาของศาลทางฝ่ายจำเลย
(บริษัท ขนส่ง จำกัด) ได้ถามค้ำพยานโจทก์ โดยยกข้อต่อสู้เรื่องอายุความ
ขึ้นคัดฟ้องโจทก์ว่าหนี้ค้ำพยานที่ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๑ โจทก์ซึ่งเป็น

ผู้เสียหายไม่ได้เรียกร้องจึงทำให้หนี้ดังกล่าวขาดอายุความไปแล้วนั้น ผลจากการยกข้อต่อสู้ดังกล่าวส่งผลให้ศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ ๕๗๖๖/๒๕๖๐ ว่าบริษัท ขนส่ง จำกัด เป็นหนี้ค่าน้ำมันอยู่กับห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. จำนวน ๕,๓๐๔,๐๐๔.๗๐ บาท จริงแต่ใช้สิทธิเรียกร้องเกินกำหนด คดีจึงขาดอายุความ ศาลจึงพิพากษาให้ยกฟ้อง

เมื่อบริษัท ขนส่ง จำกัด ได้ยกข้อต่อสู้เรื่องอายุความมาต่อผู้ในชั้นศาล ซึ่งเป็นสิทธิอันพึงกระทำได้ของบริษัท ขนส่ง จำกัด ส่งผลให้ศาลพิพากษายกฟ้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินเองมิได้นิ่งนอนใจกับปัญหาความทุกข์ร้อนของผู้ร้องเรียนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้เดินทางไปปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวโดยได้ประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกหลายครั้งเพื่อหาข้อยุติและบรรเทาความเดือดร้อนต่อผู้ร้องเรียนในกรณีนี้ นอกจากนี้ยังได้มีหนังสือถึงผู้จัดการใหญ่ บริษัท ขนส่ง จำกัด ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ และได้ให้ข้อเสนอแนะแก่บริษัท ขนส่ง จำกัด ในฐานะที่เป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจที่ประกอบธุรกิจบนพื้นฐานการดำเนินงานที่ดี ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ให้ชำระหนี้ให้แก่ผู้ร้องเรียนเพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์และภาพพจน์ขององค์กร ไม่ควรยกเรื่องเงื่อนไข เรื่องอายุความขึ้นเป็นข้ออ้างในการไม่ชำระหนี้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. ทั้งที่เป็นหนี้อยู่จริง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้บริษัท ขนส่ง จำกัด ชำระหนี้ให้แก่ผู้ร้องเรียน เป็นจำนวนเงิน ๕,๒๔๕,๗๒๘.๔๗ บาท

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามประสานงานไปยังบริษัท ขนส่ง จำกัด เพื่อขอทราบความคืบหน้าในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่า บริษัท ขนส่ง จำกัด ได้นำประเด็นปัญหาดังกล่าวหารือไปยังสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สรุปได้ว่าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินยืนยันว่า บริษัท ขนส่ง จำกัด ไม่สามารถดำเนินการตามผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะได้เพราะผู้ดำเนินการได้สั่งจ่ายเงินค่าน้ำมันดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายทั้งทางอาญาและทางแพ่ง จากคำแนะนำดังกล่าวส่งผลให้บริษัท ขนส่ง จำกัด ยังไม่ชำระหนี้เงินดังกล่าวให้แก่ห้างหุ้นส่วน ก.

ปัจจุบันกรณีนี้ บริษัท ขนส่ง จำกัด ยังมีได้ชำระหนี้ค่าน้ำมันให้แก่ผู้ร้องเรียน แต่อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงจะติดตามให้บริษัท ขนส่ง จำกัด ชำระหนี้ให้แก่ห้างหุ้นส่วน ก. อย่างต่อเนื่องต่อไป และผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณา

ข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว เห็นว่า หากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินในเวลาอันสมควร ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ที่ควบคุม หรือกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจนั้นต่อไป

เรื่องร้องเรียนที่ ๒๓๐

คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ ๑๘๔ / ๒๕๕๓ เรื่อง ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้รักษาราชการแทนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนว่าผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ ๑๘๔ / ๒๕๕๓ เรื่อง ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้รักษาราชการแทนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ เป็นการออกคำสั่งหลังจากวันที่พ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๓๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ จึงเป็นการปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเห็นว่า ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายตามที่มีผู้ร้องเรียนนั้นมีความสำคัญและมีผลต่อเนื่องถึงความถูกต้องหรือความชัดเจนในการสั่งราชการอีกหลายกรณี จึงได้ทำการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินทั้ง ๓ ท่าน และมีข้อคิดเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินว่า แม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำร้องเรียนจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๘ ที่ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘ คงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐ และในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนใหม่ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่พ้นจากตำแหน่ง ยังคงปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไปพลางก่อน และในขณะนี้ยังไม่มีกรดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนใหม่ก็ตาม

ในประเด็นดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกำหนดให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติหน้าที่ต่อไปนั้น เป็นเพียงการกำหนดเกี่ยวกับวาระและการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเมื่อ "ครบวาระ" เท่านั้น มิได้มีผลเป็นการยกเว้นคุณสมบัติ หรือเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งอื่นที่มีใช้พ้นจากตำแหน่งตามวาระของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ดังนั้นเมื่อผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีอายุครบ ๖๕ ปีบริบูรณ์ ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามพระราชบัญญัติดังกล่าวและไม่มีบทบัญญัติมาตราใดกำหนดให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่พ้นจากตำแหน่งนอกเหนือจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนใหม่ ดังเช่นที่มีการบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ ๑๘๔ / ๒๕๕๓ เป็นคำสั่งที่ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๘ เนื่องจากผู้ออกคำสั่งมิได้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งหรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และการบริหารงานตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๓ (๑) และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการบริหารงานบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อ ๑๑ / ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

จึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ต่อมาศาลปกครองกลางได้มีคำสั่งและคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ที่ ๑๘๔ / ๒๕๕๓ เรื่องยกเลิกคำสั่งแต่งตั้ง รองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้รักษาราชการแทนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ และในปัจจุบันคดีนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา ของศาลปกครองสูงสุด

เรื่องร้องเรียนที่ ๒๑

ประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ตรี และมาตรา ๕๗ เบญจ มีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

• ประเด็นเรื่องร้องเรียน

ผู้ร้องเรียนร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า บทบัญญัติแห่งประมวล รัษฎากร มาตรา ๕๗ ตรีและเบญจ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในประเด็นที่กำหนดให้ การจัดเก็บภาษีเงินได้ของหญิงที่มีสามีโดยให้ถือเอาเงินได้ ฟังประเมินของภรรยาเป็นเงินได้ของสามีและให้สามีมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการยื่นรายการและเสียภาษี ทำให้สามีภรรยาซึ่งถือเป็นหน่วยภาษีเดียวกัน เสียภาษีสูงขึ้นกว่าคนโสดเนื่องจากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการ จัดเก็บในอัตราก้าวหน้า

นอกจากนี้ ผู้ร้องเรียนเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายมาตราดังกล่าว เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะ ของบุคคลว่าสมรสหรือไม่ และไม่มีเหตุจำเป็นที่จะจำกัดสิทธิดังกล่าว รวมทั้ง ไม่ได้เป็นการจำกัดสิทธิเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิ และเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ตามมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

• ผลการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัย ที่ ๔๘ / ๒๕๕๕ แล้วว่าประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ตรีและเบญจ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็ตาม แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องเรียนข้างต้น พบว่ายังคงมีปัญหาความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีของสามีภริยา ในประเด็นอื่นเพิ่มเติม คือ เมื่อพิจารณาประมวลรัษฎากรที่กำหนดให้เงินได้ของภริยาเป็นเงินได้ของสามีทำให้สามีภริยาต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นจากตอนที่ต่างฝ่ายต่างแยกยื่นเมื่อยังไม่มีกรมสมรสและกำหนดให้แต่เฉพาะภริยาที่มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๕๐ (๑) เงินเดือน เท่านั้นที่สามารถแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีทำให้สามีภริยาคู่ใดซึ่งภริยาประกอบอาชีพที่มีเงินได้พึงประเมินอื่น ต้องนำเงินได้ไปรวมเป็นเงินได้ของสามีเพื่อยื่นรายการเสียภาษีทำให้ฐานภาษีสูงขึ้นจึงต้องเสียภาษีมากขึ้น

อีกทั้งผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าในปัจจุบันภริยาได้มีบทบาทในการประกอบวิชาชีพอิสระต่าง ๆ มากขึ้นและเงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระเหล่านั้นก็เป็นรายได้ที่มาจากน้ำพักน้ำแรงและความรู้ความสามารถของภริยา เช่นเดียวกับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๕๐ (๑) ถือเป็นภาระกระทบกระเทือนหรือจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของภริยาและเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคู่สามีภริยาซึ่งภริยามีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๕๐ (๒) ถึง (๘) อันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลว่าสมรสโดยทำให้หญิงมีสามีที่ประกอบวิชาชีพอิสระได้รับการปฏิบัติในเรื่องการเสียภาษีแตกต่าง กับหญิงโสดที่ประกอบวิชาชีพเดียวกัน

เพื่อให้มีหาแนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดให้มีการเสวนาแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายในประเด็นดังกล่าว โดยได้ร่วมจัดโครงการเสวนา เรื่อง "การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกรณีหญิงมีสามี" ร่วมกับสมาคมบัณฑิตศึกษาศาสตร์ ทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของนักวิชาการประชาชนทั่วไป องค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการจัดเก็บ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกรณีหนึ่งผู้มีสามี เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง บทบัญญัติของกฎหมาย ผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลรัษฎากร ให้การจัดเก็บภาษีของหญิงมีสามีมีความเป็นธรรม และสร้างความเป็นธรรม ในสังคมส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว โดยในการเสวนาดังกล่าวได้มี นักวิชาการ นักกฎหมายทั้งภาครัฐ / ภาครัฐบาล และตัวแทนภาคประชาชน ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำข้อสรุปจากการเสวนาดังกล่าวประกอบการ พิจารณาแล้วเห็นว่าประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๐ (๒) ถึง (๘) ประกอบ มาตรา ๕๗ ทรี และมาตรา ๕๗ เบญจ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ประกอบมาตรา ๒๘ เนื่องจากเป็นการกระทบกระเทือน หรือจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ของภริยา (หญิงมีสามี) และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่ง ความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลและมีได้เป็นมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อจำกัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ตามมาตรา ๓๐

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรค ๕ กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่นของรัฐ อันทำให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๘ / ๒๕๕๕ ซึ่งวินิจฉัยว่าประมวลรัษฎากรมาตรา ๕๗ ทรี และ เบญจ ไม่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด แต่เนื่องจากประเด็นคำร้องเรียน ในกรณีนี้ เป็นคนละประเด็นกับที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วและมี ข้อเท็จจริงที่แตกต่างเพิ่มเติมจากข้อเท็จจริงเดิม จึงยังมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายเสนอเรื่องพร้อม ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งจากศาลรัฐธรรมนูญว่าศาลการประจำคดีได้มีคำสั่ง ให้รับคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว และปัจจุบัน กรมสรรพากรกระทรวงการคลังเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวมีประเด็นที่เกี่ยวกับ

ความไม่เท่าเทียมของหญิงที่สมรสและหญิงโสดจริง จึงได้รับเรื่องไว้พิจารณา และมีแนวโน้มจะเสนอขอแก้ไขประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ศรี และมาตรา ๕๗ เบญจ ต่อไป

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕
เขตฯ ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งพญาไท เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๒๑๒๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๒ ๘๑๐๐ โทรสาร ๐ ๒๕๖๓ ๘๑๘๑

สายด่วน ๑๖๖๒ (โทรฟรีทั่วประเทศ)

www.ombudsman.go.th

